

DÖNMELERE DOYAMADIK
TRANS KADINLAR
ANLATIYOR:

HAYAT İŞTE BACIM!

PEMBE
HAYAT

KA
OS
GL

escinsellerin kurtuluşu
heteroseksüelleri de
özgürleştirecektir

**DÖN
ME
YİZ**

A person wearing a light-colored straw hat and a white mesh tank top is seen from behind. They are holding a large green circular sign on a wooden stick. The sign has the text 'DÖNME YİZ' written in white, bold, sans-serif capital letters. The person is surrounded by many clear, inflated balloons. To their right, another person is partially visible, wearing a blue and white striped t-shirt and blue jeans. In the foreground, the back of a person's head with bright green hair is visible. The scene appears to be outdoors on a paved surface.

DÖNMELERE DOYAMADIK TRANS KADINLAR ANLATIYOR: HAYAT İŞTE BACIM!

Kitaptaki röportajlar 2014 Trans Kadın Kampı'na katılan trans kadınlarla yapılan görüşmelerle şekillenmiştir. Trans Kadın Kampı, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı'nın finansal olarak desteklediği ve Pembe Hayat ile Kaos GL derneklerinin birlikte yürüttüğü Ayrımcılığa Karşı Gökkuşuğu Koalisyonu Projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu kitap da aynı proje kapsamında desteklenmektedir.

Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği

Ataç 1 Sokak No: 3/8 Yenişehir Ankara
Tel: 0 312 433 85 17
Faks: 0 312 433 85 18
pembehayat@pembehayat.org
www.pembehayat.org

Kaos GL

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 29/12, Kızılay - ANKARA
Tel : 0312 230 0358
Faks : 0312 230 6277
bilgi@kaosgl.org

Tasarım : Serkan Yolcu

Basım Tarihi : Aralık 2014, Ankara

Baskı ve Cilt:

Ayrıntı Basımevi, Ostim, Ankara
0312 394 55 90-93

“Bu kitap Ayrımcılığa Karşı Gökkuşadı Koalisyonu Projesi kapsamında Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı'nın finansal desteğiyle basılmıştır. Avrupa Birliği kitabın içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.”

İÇİN- DE- Kİ- LER

SUNUŞ NİYETİNE	04
TRANS MANİFESTO	05
TEŞEKKÜR	09
AYTA SÖZERİ	11
GANİ MET	19
BUSE KILIÇKAYA	25
DENİZ ŞAPKA	45
MICHELLE DEMISCHEVICH KURT	55
DOĞA ASİ ÇEVİK	65
OYA ÖZGÜN HAZAN	73
DEMET YANARDAĞ	79
YAĞMUR ARICAN	87
İREM AŞIK	93
ZARA	97

SUNUŞ NİYETİNE

Temelleri iki yıl önce atılan trans ağı ikinci meyvesini veriyor. Trans kadınların bir araya geldiği kapalı toplantılardan üçüncüsü, nur topu gibi bir kitap doğurdu. Geçen yılki toplantının hasılası saydığımız “Trans Manifestosu”ndan sonra, elinizdeki çalışma, alandaki örgütlenme ve mücadele kronolojisinin ikinci önemli kilometre taşını temsil ediyor.

Trans ağı, Türkiye’deki transların gündemlerinin eşcinsel ve biseksüel hareketten farklılaşmaya başladığı teşhisine dayanan, Pembe Hayat eksenli bir düşünce olarak doğmuştu. Geçtiğimiz üç toplantı tecrübesi, gündem öncelikleri bakımından transların kendi içinde ortaya çıkan farklılaşma işaretlerini görmemizi sağladı. Trans erkeklerle, trans kadınların üzerinde tefekkür edeceği meselelerin pekala tek ve bir olmayabileceğini bu toplantılar vesilesiyle görmeye başladık. Bu tespitten hareketle, önümüzdeki yılın organizasyonunu, trans erkeklerin özgül sözlerini kelimelendirmeye tahsis etmeyi kararlaştırdık.

Eşcinsel erkek hareketini, Türkiye’deki eşcinsel muhalefet dalgasının öncü misyonu sayarken özel bir vurgu kullanmak yerinde olur. Bu öncülük aynı zamanda, transların farklılaşan mücadele gündemlerine de kuluçka vazifesi görmüştür. Başta Pembe Hayat olmak üzere peş peşe ortaya çıkan trans örgütlerinin rüşd iddialarını bu temelde değerlendirmek gerekiyor. Eşcinsel hareketin yakaladığı ivmeden devşirilen enerji, translara bir “dönme” perspektifi hediye etti. “Trans manifestosu”, “dönme” öznesinin cümle içinde birinci tekil biçimini örnekleme denemesiydi: “Ben transım.”

Eşcinsel muhalefet yerleşik cinsiyet algılarını nasıl dinamitliyorsa, benzeri “tahrik gücü”nü trans hareketin özgül potansiyellerinden de beklemeliyiz. Translar, cinsiyet politikaları tartışmasının asli muhatabı olmaya adaydılar, çünkü var oluş karakteristiklerini, daha ilerisi mümkün olmayan bir kararlılık, cesaret ve özgüvenle, beyan ve ilan edebilme kapasitesi sergilediler. Üstelik bunu, ısrarla ve tekrarlayarak yapmaktan kaçınmadılar. Bunu yapabildiler çünkü ödemeleri gereken bedel, halihazırda kendilerine fatura edilmiş “kabahat”lere çok da fazla bir ilave getirmiyordu.

Önümüzdeki dönemin, trans dönemi olacağına dönük öngörümüz, aynı meydan okuma tiryakiliğimize dayanıyor. Evet, vakit erišti, bir “trans dönemi”nin arifesinde bulunuyoruz.

Buse Kılıçkaya, Pembe Hayat

TRANS MANİFESTO

Bizler Türkiyeli Translar olarak Stonwall isyanına da Ülker sokak direnişine de Eryaman davasına da sahip çıkıyoruz. Evlerinde, sokaklarında, parklarda öldürülen, intihara sürüklenen trans ve eşcinsellere sahip çıkarak, her transın doğduğu andan itibaren verdiği mücadeleyi hareketimizin tarihi olarak kabul ederek bu manifestoyu yayımlıyoruz. Bizim mücadelemiz yan yana geldiğimizde değil, doğduğumuz anda başlıyor!

Trans olmak; insanların birbirlerinden farklı, biricik ve tek olduğunu gösteren mükemmel bir durumdur. Trans bireyler herkesle, her şartta, her zaman eşittir.

“Nefret Cinayetlerine Sessiz Kalma! Suça Ortak Olma!”

Trans cinayetleri politik cinayetlerdir. Katilleri biliyoruz! Katil sadece, silahı, bıçağı tutan ellerin sahipleri değildir. Katil, trans bireyleri temel hak ve özgürlüklerinden mahrum ederek yaşamaya zorlayan sistemdir. Bu sorunları çözmek için çaba göstermeyen ve bu cinayetlere sessiz kalan, yasal düzenlemeler yapmayan yetkililer katildir!

Bize “ikinci sınıf vatandaş” ya da “3. cins” gibi davranılmasına izin vermeyeceğiz. Bize dayatılan ve mutlak olduğu varsayılan cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerini sorgulayan bizler, trans varoluşların belirli kategorilere hapsedilmesine izin vermeyeceğiz. Feminen/maskülen, çift cinsiyetli, cinsiyetsiz veya daha farklı olabiliriz ve bundan asla vazgeçmeyeceğiz.

Bütün iktidar biçimlerini sorgulayarak, toplumsal muhalefetle dayanışarak özgürleşebileceğimizi biliyoruz.

Tüm trans varoluş biçimlerinin görünürlüğüne arttırıp, heteroseksist ezberi bozarak trans hareketi görünür kılacağız. Biz trans insan hakları savunucuları, insan hakları için çalışacak ve sesimizi yükseltmeye devam edeceğiz. Sadece kendimiz için değil, herkes için bunu yapacağız.

Açılmak Haktır, İfşa Suçtur!

Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyetlerimiz üzerinden tanımlanmayı reddediyoruz. Cinsel yönelimimizi, cinsiyet kimliğimizi gizleyen ve bizi yok sayan ideolojilere karşı duracağız. Trans varoluşumuz üzerinden kimliklerimizin ifşa edilmesine izin vermeyeceğiz. Cinsiyetimizi, cinsel yönelimimizi, cinsiyet kimliğimizi kimseye açıklamak zorunda değiliz.

Kurtarılmış Bölgeler Değil! Kentin Tamamını İstiyoruz!

Metropollerde gecelere ve gettolarda sıkıştırılmayı reddediyoruz. Küçük şehirlerden büyük

şehirlere göç etmek zorunda kalıyoruz. Geldiğimiz şehir bize mutluluk ve özgürlük vaat etmiyor. Yaşamak için göç etmek zorunda kalıyoruz.

Barınma hakkımızın önündeki engelleri kaldırmak için çalışacağız. Ev tutma ve yurtlarda yaşanan sorunlarda trans arkadaşlarımızla dayanışarak transfobik ayrımcılığı görünür kıla-
cağız.

Kamusal alandaki transfobiyi deşifre edeceğiz. Trans bireylerin belirli sokaklarda çalıştırılmasına ve buralarda yaşamaya zorlanmasına karşı çıkıyoruz. Gettoları değil, kentin tamamını istiyoruz.

Eğitimin heteronormatif yapısını eleştiriyoruz. İkili cinsiyet rejimi ile kurulan ve hete-
roseksüel cinsel yönelimi baz alan, üreme odaklı bir eğitim sistemini reddediyoruz. Var
olan eğitim sistemi trans bireylerin eğitime erişimini engellemektedir. Eğitim alanındaki
ayrımcılık ve insan hakları ihlalleri, istihdam ve kendimizi gerçekleştirme hakkımızı engel-
lemektedir.

İşe başvuru, işe alınma, terfi ettirilme işten ayrılma, vasıfsızlaştırma süreçleri de dahil
olmak üzere, her türlü transfobik, homofobik ve cinsiyetçi tutumları ifşa edeceğiz ve istih-
dam alanındaki her türlü ayrımcılıkla karşı çıkacağız. Trans bireylerin istihdam edilmele-
rinde pozitif ayrımcılık uygulanmasını talep ediyoruz.

Seks işçiliğinin bir emek biçimi olarak tanınması için mücadelemize devam edeceğiz.

Toplumda herhangi bir grubun/bir bireyin, sahip olduğu cinsel yönelim, cinsiyet kimliği,
din, etnik köken, sağlık durumu, bedensel farklılıklar, ırk, renk, yaş, cinsiyet gibi özel-
likleri nedeniyle diğer gruplara/bireylere sunulan hak ve özgürlüklerden faydalanamıyor
olmasını ayrımcılık olarak değerlendirir ve buna karşı mücadele edeceğimizi duyuruyoruz.

Sadece heteroseksüel ilişkileri tanımlayan heteroseksist evlilik birlikteliği ile birlikte, top-
lumsal cinsiyet rollerini yeniden ve yeniden üreten, mevcut haliyle özel mülkiyetin aktarı-
mına hizmet ederek kapitalizmi güçlendiren, erkeği eve para getiren söz/güç sahibi olarak
yücelten ve kadını ev işleri ile çocuk bakımından sorumlu tutarak eve hapseden cinsiyetçi
aile kurumunu eleştiriyoruz.

LGBT (lezbiyen, gey, biseksüel, trans) bireylerin sırf cinsel yönelimleri ve cinsiyet kim-
likleri nedeniyle birlikteliklerinin kayıt altına alınmamasını ve bu birliktelikler üzerinden
heteroseksüel evli çiftlere tanınan haklar ve hizmetlerden faydalanamamasını ayrımcılık
olarak değerlendiriyoruz ve buna karşı mücadele ediyoruz.

İmza ile üreme amacı için bir araya gelen ailelerin dışında hiçbir resmi belgeye imza at-
mayan ve de asla üreme amacı gütmeyen kişilerin birlikteliklerin de aile olduklarını kabul
ediyoruz.

Cezaevlerinde kişisel beyan kabul edilmeyerek, trans bireylerin “varsayılan” biyolojik cinsiyetleri üzerinden cezaevlerine yerleştirilmelerine karşı çıkıyoruz. Erkek cezaevlerine gönderilen kadın translar ve kadın cezaevlerine gönderilen erkek translar müşahede “hücre hapsi” ile cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle cezalandırılmaktadır. Ceza evlerinde, mahkumlara tanınan sosyal aktiviteler ve sosyal hizmetlerden diğer mahkumlarla kaynaşmaları engellenmek istediğinden tecrit edilmekte ve hizmetlerden faydalanmaları engellenmektedir.

Medyada trans bireyler cinsel obje olarak sunuluyor. Medya, trans bireyleri kriminalize ediyor; transeksüelliğe ilişkin stereotipleri besliyor; translara yönelik şiddeti meşrulaştırıyor. Trans bireyler karikatürize ediliyor. Sadece saldırganın ifadesiyle haber yapılıyor. Medya aynı zamanda transların hak mücadelesine sansür uyguluyor. Medyadan transfobiden vazgeçmesini, nefret söylemi üretmenin ve yaygınlaştırmanın aracı olmaktan vazgeçmesini, ayrımcılığı meşrulaştırmamasını, ama deşifre etmesini ve mağdurdan yana haberler yapmasını talep ediyoruz.

Medyada trans bireyleri ifşa eden ve mağduru küçük düşürücü fotoğrafları kullanmaktan vazgeçin. Kullanılan görsellerle önyargıyı beslemeyin. Trans bireyleri ifşa etmekten vazgeçin. Transfobiyi görünür kılın.

Trans bireylerin, kendilerini ifade edebilecekleri alanları yaratmak için mücadele edeceğiz. Transfobiye karşı mücadele eden herkesten, trans bireylerin kendilerini temsil edecekleri alanları yaratma konusunda translarla dayanışmasını istiyoruz.

Yasa yapıcı ve uygulayıcıların transfobisini deşifre edeceğiz. Ve trans hakları için mücadele edeceğiz. Kolluk kuvvetlerinin ve özel güvenliğin yetkilerini aşarak trans bireylere yönelik işkence ve kötü muamele ve özgürlüklerini kısıtlayıcı her türlü müdahaleye karşı hep birlikte karşı çıkacağız.

Trans varoluşumuzun, “genel ahlak”, “müstehcenlik”, “Türk aile yapısı” gibi muğlak ifadelerle cezalandırılmasına ve cinsiyet kimliğimiz üzerinden kabahatler kanunu, trafik kanunu gibi kanunlarla yaşamlarımızın devlet endeksine ve polis rüşvetine endekslenmesine izin vermeyeceğiz.

Mağdurken zanlı olmaya, polisin tacizi, kötü muamelesi ve işkencesinden şikayetçi oldukça polislerin “beraatla”, “takipsizlikle” ödüllendirilmesine, “polise direnme”, “polise mukavemet” ile trans varoluşlarımızın zapturapt altına alınmasına izin vermeyeceğiz.

Homofobi ve transfobi karşıtı hareketin özneleri olan bizler, lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması için, anayasanın ayrımcılığa karşı eşitliği düzenleyen maddesine cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği maddelerinin eklenmesi için mücadele edeceğiz.

Nefret söylemi ve nefret suçları ile ölümler yüz yüze yaşamak zorunda bırakılan bizler, yaşamlarımıza sahip çıkmak için nefret suçları mevzuatının oluşturulması için çalışacağız.

Transları hasta ilan etmeyi durdurun!

Trans varoluş her zaman tıbbi ve psikiyatrik meslekler tarafından istismar edildi ve hor görüldü.

İnterseksüeller kendi iradeli dışında, haberleri olmadan bıçak altına yatırılmış ve vücutlarında değişiklikler yapılmıştır. Toplumsal kadınlık ve erkeklik rollerinin katılığına meydan okuyan davranışlar sergileyen çocuklar, gey, lezbiyen veya trans olmalarının önlenmesi için psikiyatri kliniklerinde, zorlayıcı davranış değiştirme tekniklerine maruz kalmışlardır. Kendilerini nasıl görüyorlarsa diğerlerinin de onları o şekilde görmelerini istedikleri için vücutlarını dönüştürmeyi seçen trans kadınlar ve erkeklerin ise sağlığa erişim hakları engellenmekte, psikolojik ve bedensel şiddete maruz kalmaktadırlar. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ve cinsiyet kategorilerini aşan varoluşların kategorilere hapis edilmesine izin vermiyoruz.

Askeri psikiyatrinin genel ahlak ve militarist, cinsiyetçi ve transfobik ideolojiden beslenerek trans kadınları ve eşcinsel, biseksüel erkekleri hasta ilan etmesine karşı sesimizi yükselteceğiz. Hasta olan genel ahlak ve militarist, cinsiyetçi, transfobik, homofobik, heteroseksist sistemdir.

Transeksüelliği hastalık kategorisinden çıkartın ve kişisel beyanı esas kabul edin!

Sağlık ve sosyal hizmetlere erişimimizi engelleyen, cinsiyetçi, transfobik ve homofobik tavırlara karşı mücadele edeceğiz. Bu tavır ve tutumları deşifre edeceğiz.

Trans cinsiyetin inşası sürecinde farklı aşamalarda, prosedürler arasındaki farklılıklar trans bireyleri mağdur etmektedir. Trans örgütler ve aktivistlerle dayanışarak, sürecin hiçbir trans varoluşu mağdur etmeyecek şekilde yeniden yapılandırılması için çalışacağız.

Transfobi mağduru, trans bireylerin maruz kaldığı travmalarla mücadele edebilecekleri özel merkezlerin yaratılmasını talep ediyoruz.

Eğer bulunduğumuz şartlardan memnun değilsek sesimizi yükselteceğiz. Saygısız, ayrımcı yorumları ve davranışları kabul etmeyecek ve bunları değiştirmek için çalışacağız. Öfkemiz eylemlerimize eşlik etsin ve eylemlerimiz bizi dönüştürdükleri gibi dünyayı da dönüştürsün.

Trans olduğumuz için utanmayacağız.

Biz değişmeyeceğiz, siz alacaksınız!

TEŞEKKÜR

Trans Kadın Kampı'na katılan ve bizle görüşmeyi kabul eden, yaşadığı sorunları açık yüreklilikle paylaşan, çözüm önerileriyle önümüzü açan, hayatın her alanını direniş merkezine çeviren tüm trans kadınlara;

Röportaj sorularının hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen Kaos GL Danışma Kurulu üyesi Prof. Melek Göregenli ve Umut Güner'e, trans kampı sırasında röportajları yapan Yıldız Tar'a, ses kayıtlarının deşifreyonunda yardımcı olan gazeteci Eda Yıldırım'a, Buse Kılıçkaya ile röportajı gerçekleştiren Yusuf Al'a sonsuz teşekkürler.

Pembe Hayat ve Kaos GL

VELEV Kİ DÖNMEYİZ

DÖNMEYİZ

DÖNMEYİZ

VELEV Kİ DÖNMEYİZ

ANAYASADA CİNSİYET KİMLİĞİ

ANAYASADA CİNSİYET KİMLİĞİ

EVL
EĞİ 5. TRANS ONUR

#TRANS CANDIR

“SAHNE TEKLİFİ
YAPAN MEKAN
DAHA ÖNCE BENİ
İÇERİ ALMAMIŞTI”

AYTA SÖZERİ
(İSTANBUL)

“Şimdi sahneye çıkmam için teklif
getiren bir yer beni daha önce
içeriye almadı. Kapıda güvenlik
“Sizin gibileri almıyoruz” dedi
bana.”

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun? Gündelik hayatında nasıl karşına çıkıyor?

Öncelerde gündelik hayatımda tüm trans bireylerin karşısına nasıl çıkıyorsa öyle çıkıyordu. Daha fazla tanınıyor olduktan sonra transfobi bana karşı azaldı mı yoksa sadece bana mı göstermiyorlar, bilmiyorum.

Transfobi tedavi edilen bir hastalıktır. Bunu söylemeden geçemeyeceğim. Ama şunu anlattım ki bunu da kimseye anlatmadım. Yıllarca o kadar çok transfobiye maruz kalmışım ki... Teyzemle birlikte büyük bir alışveriş merkezi içindeki iyi bir markanın mağazasına girdik. Orda çalışan satış personelleri ben yürüdükçe arkamdan gülüyorlar. Belli bir noktadan sonra dönüp dedim ki, “Bakar mısınız neden gülüyorsunuz?” Onlar da şaşırıp, “Siz Kayıp Şehir’de oynuyorsunuz ya sizi çok seviyoruz, ondan bakıyoruz” dediler. Serde dönmelik olduğu için tikleniyorsunuz. Yaptığım hatanın farkına vardım. Ondandır sonra hiç çaktırmadan “Ama neden gülüyorsunuz çocuklar. Gelin sarıyalım, konuşalım. Neden gülüyorsunuz arkamdan?” Sonra hemen teyzeme döndüm, “Hemen burayı terk etmemiz lazım” dedim ve çıktık oradan.

İşte transfobi böyle bir şey.

Birçok trans kadın “Metropollerde gecelere sıkışmayacağız” diyor. Bir yandan küçük şehirlerde yapamıyoruz. Bazen büyükşehirlere geliyoruz. Bazen mutlu oluyoruz bazen olmuyoruz. Ayta Sözeri nasıl bir şehirde mutlu olur?

Aslında ben şimdiden bunun temellerini atıyorum. Kendime köyde küçük bir arsa aldım. Orada bir ev yaptırabilme mücadelesi veriyorum. Öyle bir yerde huzurlu yaşarım. Ekip biçtiğim, denize girebileceğim küçük bir yerde yaşamak istiyorum.

Göç dediğimde ne canlanıyor kafanda?

Göç dediğin zaman ben bir kere onu hayvanların yapmış olduğu göçten yorumluyorum. Hayvanlar ne için göç eder? Gidip güneşlenmek, tatil yapmak için değil; habitatları içerisinde kendilerini besleyecek, büyütecek, yaşatacak olan temel ihtiyaçları kalmamasından dolayı başka bir yere göç ederler ve toplu olarak yaparlar göçü. İnsanların da bu yüzden göç ettiğini düşünüyorum. İnsanların asıl doğduğu, yaşadığı topraklarda artık yeme içme ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelmeleri çok büyük bir problem. Kentsel dönüşümü filan hayal etmek değil: insanların neden geldiğini ve oradaki şartların nasıl iyileştirilebileceğini düşünmek gerekiyor. Bunu düşündükleri zaman o büyük kentlere gelenlerin tekrar geriye döneceğine inanıyorum.

Peki hiç göç etmek zorunda kaldın mı cinsiyet kimliğinden kaynaklı?

Bir kere değil, kaç kere göç etmek zorunda kaldım. Bir kere cinsiyet kimliğimden dolayı. O zaman trans birey olduğumu bilmiyordum çünkü. Bizim zamanımızda internet yoktu. Bizim zamanımızda örgütler yoktu. Örgüt vardı ama bir taneydi. Benim bildiğim Kaos GL diye bir dergi vardı sadece. Yollarda o dergiyi okuyordum. Nerede satılıyorsa, yürüyerek bile gidip gelecek olsam, dergiyi alacak parayı ayırıp onu alıyordum. Halk kütüphanesine gidip şey de isteyemezsiniz “translarla ilgili bir kitap verebilir misiniz bana” diye.

İlk önce evinden göç ediyorsun. Yaşadığın alıştığın yerden. Alışkanlıkların var. Açtığın bir kapı, yattığın bir yatak. İlk önce bunlardan vazgeçiyorsun. İlk önce bunlardan göçüyorsun. Sonra yaşadığın şehir içerisinde seçmiş olduğun meslek grubuna göre göç ediyorsun. Siyasetçi olmak istiyorsan Ankara’ya göçmek zorundasın. Şarkıcı, oyunculuk gibi meslekler istiyorsan İstanbul’a göçmek zorundasın. Sonra İstanbul’a göçüyorsun. Ayrıca büyük metropollerin içerisindeki bütün semtler belki Avrupa’daki bazı ülkelerin bile nüfusu kadar olduğu için -semtlerden bahsediyorum- semtten semte göç ediyorsun. Çünkü insanlar büyük metropollerin içerisinde de gettolaşmışlar. Bir yerde birisi ev tuttuğu zaman hep beraber oraya taşınıyorsun. Aman burada kimse bir şey demiyor, diyor sen de taşınıyorsun. Ama çok kalabalık olduğu için bu kez o semtte problem çıkıyor. Bu sefer başka bir semte göçüyorsun.

Kentte istediğin yerde yaşayabiliyor musun? Kendini gerçekleştirebildiğin bir yerde mi yaşıyorsun. Nasıl hissediyorsun kentin içinde, bulunduğun yerde yaşarken? Yaşadığın kent sana saygılı davranıyor mu?

Ben 20 yılda aktivizmle birlikte çok şeyin değiştiğine inanıyorum. Ve insanların artık herhangi bir cümle kurarken bile iki kere düşündüklerini düşünüyorum. Mesela hep beraber sohbet ederken arkadaşlarım “Ya abi” dediği zaman herkesin birden susması ve benim “Ya arkadaşlar arkadaşız tabii ki abi hacı gibi kelimeleri birbirimize kullanabiliriz. Herkes birbirine kullanmıyor mu? Bana gelince neden böyle” demem buna örnek. Onlar da “Ya seni kırmaktan korkuyoruz” diyorlar. Asıl böyle kırılıyorsunuz beni. Ben sizden ayrımcılık istemedim ki ayrımcılık da istemiyorum.

Yaşadığın yerdeki insanların saygısı yaşadığın şekle bağlı. Eğer rockçıysan rockçıların çok olduğu bir yerde yaşarsın. Eğer dingin bir hayat istiyorsan sessiz, dingin bir mahalle ararsın. Sessiz bir mahallede herkes sessizlik istediği için eğer ses yapan birisi gelirse kimse ona saygı göstermez. Bunun gibi. Zaten artık o eskisi gibi bizim çocukluğumuzdaki gibi kapıyı çalıp şeker var mıydı, kahve var mıydı diyen komşulukların hiçbirisi yok. Ben apartmanda oturanların çoğunu tanımıyorum. Ve böyle bir durumda bana saygı gösterip göstermediklerini de bilemem. Yaşayıp gidiyorum sadece.

Diyelim ki kent içerisinde ayrımcılığa ve transfobiye maruz kaldın. Seni koruyacak mekanizmalar var mı?

Bir kere bilincim var. Beni eğittiler, bilinçlendirdiler. Haklarımın neler olduğunu biliyorum. Kitapçıların hepsini okudum. Kendimi nasıl savunabileceğimi biliyorum. Ondan sonra bu işin şiddete dönüşmeden nasıl anlatılabileceğini biliyorum. Ha başaramadım mı anlamadılar mı eylem planlarımız var. Eylem yapabiliyoruz. Eylemi yaptığımız zaman bile hala küçük bir özür gelmediği zaman “Ya evet arkadaş yanlış anlamış. Bundan sonra farklı olacak” demediği zaman da hukuksal haklarımızla dava açıyoruz. Ve bunları bildikten sonra bana istedikleri kadar da transfobik ayrımcılık yaparsınlar ben de karşılarında durayım.

Peki belediyeler ve yerel yönetim özelinde düşündüğünde ne gibi bir mekanizma olsa trans kadınlar için şehir çok daha yaşanılır ve kendini gerçekleştirebileceği güvenli bir ortama dönüşür?

Ya bu güzel bir soru. Ama buna düşünüp de cevap vermek lazım. Bir an değil bir gün düşünmek lazım. Çünkü belediyecilik çok büyük bir şey. Ayrımcı olmaması yeterli bence. Bir trans birey mesela ben Beşiktaş’ta oturuyorum. Beşiktaş Belediyesi’nden örnek veriyorum. Beşiktaş Belediyesi’nin kapısından girebilmeliyiz. Ne kadar görüntüsü değişik olsa da, ne kadar söyledikleri gibi marjinal olsalar da. Yani danışman yine aynı güler yüzlülükte cevap verebilmeli, yardımcı olmalı. Zaten bunlar olduktan sonra, bu kadar kendini orada eğreti hissetmedikten sonra gidip kendisi de der “ya bizim mahalleye bir park yapar mısınız”. İsteklerini kendileri de söylerler zaten. Bence önce transfobik ve homofobik olmadıklarını

göstermeli belediyeler. Etkinliklerle, sosyal hayatın içerisine trans ve LGBTİ bireyleri sokmakla göstermeliler. Yani ne olur konserlere kendi bölgelerinde yaşayan trans bireylerden 15 tanesini davet etseler. Üstelik de protokolda oturtsunlar.

Kentte kendini ekonomik olarak özgür hissediyor musun. Yani istediğin yerden ayrımcılığa uğramadan alışveriş yapıyor musun. Bir yerde yemek yemek, kahve içmek mesela. Alınmadığın mekanlar oldu mu?

Alınmadığım mekanlar oldu. Yani şu an da bunu yaşıyor muyum? Hayır yaşamıyorum. Zaten yaşadığım zaman da hemen raporlattırırım, ama daha önce oldu tabi. Şimdi sahneye çıkmam için teklif getiren bir yer beni daha önce içeriye almadı, Hayal Kahvesi. Rezervasyonumuz olduğu halde, Hayal Kahvesi'nde hatırı sayılır müşterilerden birisi yanımda olduğu halde alınmadım. Gey arkadaşlarım da vardı. Heteroseksüel arkadaşlarım da vardı. Kapıda güvenlik "Sizin gibileri almıyoruz" dedi bana. Arkadaşım dedi ki: "Kimin gibileri almıyorsunuz?" Beni gösterip, "Sizin gibileri almıyoruz" dedi. "Ya kardeşim söylesene kimin gibileri almıyorsunuz" "Ya hanımefendi gibileri almıyoruz" dedi. "Ya hem hanımefendi diyorsun hem de içeriye almıyorsun?" Tabi içeriye almadılar. Emre Altuğ konseriydi hatta.

Sonra tabi ki oyuncular içerisindeki aktivist kimlikteki arkadaşlarım "Hayır ille gideceğiz. Oraya gireceksin" dedi. "Bu da bizim eylemimiz" diyip gittik. Hiç kimse bana "Sizin gibileri almıyoruz" demiyor artık, ama tanınmış olmanın avantajını kullanıyorum herhalde. Daha önce otele alınmadık. Restoranda servis açılmadı. Restoran olayını İzmir'de yaşadım. O yaşadığım ilkti. Ve ben böyle şeyleri dinledikçe "Allah Allah" diyordum. "Ben gidiyorum yemek yiyorum. Başkaları niye alınmıyor". Orda bir afalladım önce. Gelip bana dedi ki "Mutfak kapalı." Olabilir mi? Öğlen saatleri. İmkanı yoktur herhalde diye düşündüm. Sonra etrafıma baktım ben hariç altı masa daha gördüm. Dedim ki şu anda altı masa var. Önlerinde sadece içecekler var. Sonra, "Herhangi birisine mutfaktan yemek gelirse belediyeyi çağırırım, şikayet ederim" dedim. "Hizmet sektöründesin. Bana hizmet etmek zorundasın. Bunu hepinizden iyi biliyorum, çünkü hizmet sektöründe çalışıyorum. Ve elimde fatura var. Hizmet bedeli olarak fatura kesiyorum. Ben bu devlete vergi ödüyorsam sen de ödüyorsun. Sen de bu hizmeti bana sunmak zorundasın. Şimdi sıkıyorsa o mutfaktan bu insanlara yemek getir" diye de ekledim. Sonra müdürleri geldi. Dedi ki "Çocuklar mutfak kapandı dedi. Gerçekten de onların yemekleri atılıp kapanmıştı" dedi. "Ama size bir ayrıcalık yapalım, getirelim" diye önerdi. "Ayrıcalık da istemiyorum" dedim ve çıktım mekandan.

Trans bir öğrenci olarak eğitim hayatında neler yaşadın?

İki bin 500 kişilik bir okulda okuyordum. İki bin 500 kişinin gitmesini bekliyordum ki okula gireyim. Bir çocuk vardı dalga geçerci. Beklerdi beni. Büyük bir kapı vardı. Ha bakıyordum Allah'a şükür gitmiş diye meğer kapının üzerinde saklanıyormuş. Böyle şeyler yaşadım. Hiç hormon kullanmadan göğüslerim büyüyordu. Belli bir büyüklüğe gelince çocuklar benim soyunmamı bekliyorlardı beden dersinde. Ben soyunamıyordum, çünkü taciz ediliyordum. Bakışlarla taciz ediliyorsun. Onların da cinsellik yeni uyanıyor içlerinde. Beden öğretmeni-

me gitmiştim. “Hocam ben beden dersine giremiyorum?” Çünkü göğüslerim büyük, herkes bana bakıyor soyunamıyorum. O zaman Servet Hanım da demişti ki “Ya ne kadar büyük olacak.” Hoca birden “Aç bakayım” dedi. Açtım “Tamam o zaman sen tuvalette soyun” demişti. Yıllar sonra beni eklemiş “Siz benim öğrencim olan Ayta mısınız” demiş. Yani ilk isimle hitap etmemiş. Ben kendime Ayta dediğim için soyadımı isim olarak koyduğum için “Siz benim öğrencim olan Ayta mısınız” demiş. “Seninle gurur duyuyorum kızım” diye yazmış o öğretmen.

Okul bitti. Artık çalışma hayatı geldi. Oyuncusun bir yandan şarkı söylüyorsun. Bu çalışma hayatında bir yandan trans kimliğiyle nasıl var oldun. İş başvurusunda, işe alındıktan sonra, çalışırken ayrımcılığa uğradın mı?

Bu kadar bilgili ve bilinçli bir trans birey değildim o zaman. Tek bildiğim ilk başlarda “Acaba ben neyim?”, “Allah allah ne oluyor” ondan sonra da “Hı demek ki bu böyle”. Bizim bildiğimiz bu kadardı. Bu böyleyse bunu böyle yaşamam gerekiyor diye belirli kısıtlamalar koyup yaşıyordum. Hiçbir zaman çok fazla feminen görünmeye çalışmasam da bir trans birey olarak doğmuşsun elinde olan bir şey yok feminensin. Yani sadece kafanı çevirirken bile feminensin. Bu bile insanların anlamasına sebep oldu. Çalışma hayatım içerisinde çok şanslıydım. Asla transfobik, homofobik insanlara denk geldim. Olanlar daha küçük kademedeki insanlardı belki. Ve daha büyük kademedeki insanların bana olan yakınlığından korktukları için onlarla da hiçbir zaman bire bir karşılıklı böyle bir şey yaşamadım. Arkamdan yaşıyor muydum, hiç bilmiyorum. Yani Tansaş’da çalışıyordum. O zamanlar Tansaş Belediye kuruluşuydu. Kasiyerdim. O zamanlar fiyatları ezberlemek zorundasın. En az beş bin tane fiyat bilmek zorundasın. Bu da zeki olduğumu gösteriyordu. E beş bin fiyat bilen çok iyi bir kasa, hızlı müşteri alan e seni el üstünde tutuyorlardı. Belki bundan da olabilir. Kasada işim yok işletme okuduğum için muhasebeye yardıma çıkıyordum. Oradakiler beni çok seviyorlardı. Kitap okumayı sevdiğim için hafta içi boş olduğu için kitap reyonlarını tercih ederdim. Orda bol bol kitap okurdum. Ben kitap reyonundayken kitap satılırdı. Normalde satılmazdı. Böyle olunca da biraz daha farklı tutuluyorsun.

Şarkıcı ve oyuncusun. Son dönemde sahnelerde transların daha fazla yer almaya başladığını görüyoruz. Gerek tiyatrolarda, dizilerde bir seni biliyoruz aslında ama başka birçok yerde trans sanatçılar çıkıyorlar. Nasıl değerlendiriyorsun bu süreci. Son birkaç yıldaki bu değişim nereden geliyor?

16 yıldır mücadele ediyorum. Oyunculuk yapmaya çalışıyorum. Şarkı söylüyorum. Bu bir süreç değil olması gerekendi zaten. Şimdiki dizi, sinema filmleri ve sahneyi konservatuar olarak düşün. Bu konservatuara yetenekli olan insanların alındığını düşün. Bu hediye. Bu bir yetenek. Bu yeteneğin zaten orada olması gerekiyor. Bu çok doğal bir süreç. Yeteneğin cinsiyet kimliğiyle alakası yok ki. Yetenekliysen yeteneklisindir.

Peki hakikaten böyle işliyor mu çok daha geniş bir alanda, sektörde?

Daha cesurlar. Şimdi bir trans oyuncu olsun mu olmasın mı diye konuşabiliyorlar diziler için. “Ya olursa ne oynasın? Şöyle bir şey mi yazalım? Böyle bir şey mi yazalım?” diye düşünüyorlar. E yıllarca bunun mücadelesini de verdik. Ajanslar da dahil olmak üzere. İşte bir trans birey dediğinde bir İstanbul Hikayesi yazıldığında orada bir Beyoğlu ve İstiklal varsa kesinlikle bir trans birey de vardır. Bir trans varsa muhakkak bir bıçağı vardı, çekiyordu ya öldüyordu ya hapse giriyordu. Ya uyuşturucu satıyordu bilmem ne. Şimdi beş tane parmağın beşi bir mi? Evet uyuşturucu kullanan trans birey de var. Hırsızlık yapan trans birey de var. Dolandırıcı olan trans birey de var. Ülkücü olan trans birey de var. Beş parmağın beşi bir mi? Değil. O zaman neden tanıdığım bir trans birey için bütün trans bireyleri aynı kategoriye koyuyorsun. Hepimiz trans bireyiz. Daha yakın arkadaşım olan trans birey de var. Daha uzak olan arkadaşım trans birey de var. Daha yakınımıdakini mi çok tanırım, daha uzağımdakini mi?

Bu Acun’la olan meselede, yani senin televizyona çıkartılmamanda sana bir transfobi uygulandığını düşünüyor musun? Yoksa bambaşka bir hikaye miydi o?

Kesinlikle transfobi uygulandı, ama kimin uyguladığını bilmiyorum. Araştırma ihtiyacı da hissetmedim. Çünkü sabah uyandığımda böyle bir haberle uyandım. Gazeteciler arıyorlar. Ben de bilmiyorum dedim okumadım daha. İnterneti açıp, okudum. Bir sinema filmi yapacak bu çocuk. Ve biz oyuncular teaser’larında oynarız. Arkadaşımızın işi görülsün. Götürecek yapımcılara götüreceksin diye. Yazılan gibi bir dizi film programı değildi. Bana verilen senaryoda ben asker arkadaşı falan asla değildim. Neden asker arkadaşı olayım ki? İstanbul’a gelip tanıdığı iyi kalpli bir trans birey olabilir. Ama neden illa asker arkadaşı? Asker arkadaşı olacaksam senaryoyu bir daha okumam lazım. Acaba ne var? Nasıl bir durumlara düşecek. Falan filan gibi. Böyle bir şey yoktu. Sonra çocuğu aradık dedi ki “Evet TV8’e götürdü. Acun böyle bir şey söyledi” dedi. Böyle bir şeyi bana söylediği zaman bu sefer böyle bir şey söylemiş olma ihtimalini düşündüm. Ama sonra beni bilen beni tanıyan ve yanımda olan insanlar “Bir dakika dur bakalım. Öğrenelim” dediler. Sonra adam “Benim böyle bir şeyden haberim yok. Öyle bir proje görmedim” dedi. Tekrar açıp çocuğa sordum. “Bire bir mi Acun’dan duydun” diye sordum. O da “Bir tane kız vardı o götürdü” dedi. Bu kez bulanıklaştı.

Sen kendi filminin reklamını yapmak için benim oynamamı istediğin rolle birlikte bana transfobi uyguluyorsun. Dedim ki bunla uğraşmayayım. Hiçbir şey yapmamayım. Aracı olan bütün asistanlarıma dedim ki “Ben bu filmde asla oynamam” Yüz bin lira da verse oynamam. 200 bin lira verirse bir düşünürüm dedim. Sonra yok ya bu çocuk bunu yapmak istememiştir. Yanlış olmuştur. Filmin reklamını yapmak istiyordur falan derken facebook’ta paylaştığı bir şeyi gördüm. Şey yazdı. “Rüzgar bile adam oldu da siz daha olamadınız”. Bu artık tahammül edebileceğim bir şey değildi. Ben altına yorum yazdım. “Bu cümle tamamen cinsiyetçi bir cümledir. Ki tam içinizde bastırılmış olan bütün transfobiyi ve homofobiyi açığa çıkarmışsınız. Bunu değiştirmenizi dileyerek bu yorumu yazıyorum” dedim. Ve

bana dedi ki “Sorun sende” Ve çok böyle işin içinde olan bir yapımcı da “Evet sorun sende” dedi. Bir yönetmen de “Evet sorun sende” dedi. “Çok teşekkür ederim, sorunun kimde olduğunu görüp tedbirimi ona göre alacağım” dedim.

Trans kadınların yaşadığı ayrımcılıklardan ve mücadelelerinden bahsediyoruz. Peki sence yaşadığın toplumda başka hangi gruplar ötekileştiriliyor. Ayrımcılığa uğruyor?

Eğer iki tane bıyığının arası boş değilse ki Türk ırkının iki bıyığının arasının boş olduğunu düşün. Böyle bir kafatasçılık var. Eğer Türk değilsen, Müslüman değilsen AKP’yi sevmiyorsan bu ülkede ötekisin zaten. Ve herkes bu ayrımcılığa uğruyor. Her şekilde. Ya dalga geçilerek ya fıkrası anlatılarak, bilmem ne yapılarak herkes ayrımcılığa uğruyor. Ha bizimkisi neden daha zor? Çünkü biz diğer ötekilerin de ötekisi olduğumuz için onlar da bizi ötekileştirdikleri için biz biraz daha zor yaşıyoruz.

Bu nefreti yaşamadınız mı kardeşim siz ya. Yıllarca camiye gidiyorsunuz, başınız örtülü diye size bunu yaptılar. Bu nefreti gösterdiler. Şimdi bunun intikamını alırken yaşadığınız şeyleri başkalarına yaşıyorsunuz. Böyle bir şey var mı? O zaman biz de iktidar olduğumuz zaman herkes gey olacak mı diyeceğiz.

Medya ve transfobi yıllarca konuştuğumuz ve çokça şey söylediğimiz bir alan ama son beş yıldır medyada transların görünürlüğü ne oldu? Nasıl değişti? Daha mı görünür? Daha görünürse nasıl görünür?

Daha önce ana akım medyanın hiçbir şeye ilgi göstermediğini ve her şeyi neyse herkesin ismi gizli gizli verilirken bir şey olduğunda trans bireylerin isimleri kod adı “A.S. olan Mehmet bilmem ne” diye verildiğini biliyoruz. Ama biraz değişim hissediyorum. Örneğin Onur Yürüyüşümüzün Kanal D’nin Ana Haber Programında, yapıcı hiçbir cümle olmasa bile, hiçbir şekilde ayrımcılık içeren cümleler olmadan verildiğini hissettim. Doğru mu hissetmişim. Ben sana bunu soruyorum.

Çok nötr ve tarafsız bir dil vardı orada.

Ha burada biraz değişmeye başladıklarını ve görmeye başladıklarını... Kayıp Şehir’den sonra insanların zihin haritasının değişmeye başladığına inanıyorum. Farklı yönden bakmaya başladıkları ve daha da iyi olacağını hissediyorum.

Cezaevindeki translarla dayanışmak için, sorunlarının çözümü için neler yapılabilir?

Herkes kendi bilgisi kadar neler yapılabileceğini düşünebilir. Yani yardım edelim, pantolon gönderelim. İnsanlar diyorlar ki yazık yazmışlar “Jean istiyorum. Lastikli olsun” diye. Onun ona ne kadar geçici bir mutluluk verebileceğini düşünüyorum. Yani oyuncu olduğun için alt metin okumasını biliyorsun. Alt metin okuduğun zaman suratımız o ifadeye bürünür ve öyle oynarsın ya. Öyle okuyorum. Yani herkes diyor ya “Pantolon istemişler”. Kendisi

için çok küçük bir mutluluk istemiş. Ve bu mutluluk çok kısa sürecek. Bu mutluluk nasıl uzun olabilir? Ne yapılabilir? Yeni eşcinsel hapishanesi yapmak yerine, şu anda hapishanede olan LGBT bireylerinin durumlarının ne olduğunu anlayabilmek için gerçekten bilinçli bir komisyon kurulabilir. Kaç cezaevi varsa onları kontrol edebilir. Bir eğitim düzenleyerek homofobik ve transfobik olan gardiyanları, cezaevi personelini eğitime alıp, eğitim verirken hangilerinin homofobik ve transfobik olduklarını bulup onları başka yerlere tayin etsinler. Bak işten de çıkarsınlar demiyorum. Başka yerlere tayin edip daha yapıcı, bu konuda daha iyi bir yöntem izlenebilir. En azından insanların yapmış oldukları bir suçtan dolayı orada olduklarını biliyoruz. Tamam işlemişler. Veya işlememişler bunu bilemeyiz. Bunu hukuksal süreçte avukatlar hakimler biliyor. Ama bunun cezasını çekerken, onu en azından daha iyi şartlarda yaşatmalıyız. Bunu için uğraşabilirler.

Trans hareketi içerisinde sıkça tartışılan iki mesele var. Biz translarla beraber nasıl daha çok örgütlenebilir, nasıl daha çok transı harekete katabiliriz diye. Sen trans bir sanatçı olarak transların örgütlenmeye nasıl teşvik edilebileceğini düşünüyorsun?

Ben bir kere trans olarak doğan her insanın yarı örgütlü olarak doğduğuna inanıyorum. Yani kesinlikle yarı yarıya örgütlü. Hayat içerisinde zaten trans olmak örgütlenmek gerektiğini, korkulmaması gerektiğini anlatmak lazım. Onu derneğe çağırarak çözüm değil. Ona ulaşmak lazım. Yani bir birey bile olsa evine gidip anlatabilmek lazım. Mesela beş çayına gitmiş gibi kurabiyeni alıp, “Bak bacım aslında öyle değil” deyip, onun korktuğu şeyleri öğrenip, onun korkularını yaşamış diğer örgütlenmiş translarla bir araya getirip değiştirmek lazım. Şimdi mesela şu “Merhaba ben eskiden alkoliktim. Artık içmiyorum” diyen gruplar var ya aynı böyle bir şey değil midir? Yani ben diyelim ki polisten şiddet görmüşüm. O polisten şiddet görmekten korkuyorum. Şiddet görmüşlerle karşılaştırmak lazım. Şiddet görmüşler yaşıyorlar, hala örgütlüler. Ve bunun için mücadele ediyorlar. Yani kimse başına kötü bir şey gelmeden önce örgütlenmeli.

Birçok yerde çalıştın. Bir yandan aktivistsin. Seni bu hayatta mutlu eden çok küçük anlar neydi?

Daha önce senle sohbet ederken Haziran’ı ipe çektiğimi söylemiştim. Yani Onur Yürüyüşü’nde yürümek, Trans Yürüyüşü’nde yürümek için. Bu sene de en çok mutlu olduğum yer orasıydı. Yani 100 bin belki 100 binden de fazlaydı ama. Yüz bin kişinin orda olması, yürümesi ve hiçbir hakkını alamamışken - bütün dünyada herkes hakkını aldığı için karnaval havasında yürüyor ama- hiçbir hakkını alamamışken, biz öldürülüyoruz ama hala hayata bağlıyız. Biz ayrımcılığa uğruyoruz, ama hala hayata bağlıyız deyip neşe içinde yürümesi benim en çok mutlu olduğum an.

"NONOŞLUĞUN TUHAF BİR GARIBANLIĞI VARDIR"

GANI MET (ANKARA)

"Gecelerin çocuklarıyız aslında biraz da. Karanlık bütün ayıpları örtüyor inancı da mı var, yoksa karanlıkta mı kendimizi var edebiliyoruz? Tabutumuzdan karanlıkta çıkabiliyoruz. Bir şekilde aslında vampirler karanlıkta çıkarlar ya. Biz vampirlerin tam tersiyiz belki de. Biz kanımızı emdirmek için, kendimizi sömürmek için geceleyin çıkıyoruz."

Seni tanıyalım öncelikle, Gani Met kimdir?

Gani ve Met'ten oluşuyor Gani Met. Pembe Hayat kurucularındanım. Herhalde bir trans aktivistim. Kaos GL geçmişim var. Birçok örgütlerin de trans politikasına dahil olduk herhalde. Öyle işte...

Gani Met, transfobiyi nasıl tanımlıyor? Gündelik hayatında, kamuda, sokakta, evde?

Benimle yaşayan bir şey herhalde transfobi. Herhalde öznesiyim belki de bu fobinin. Ben oluşturduğumu düşünmüyorum transfobiyi, ama ikili ilişkilerle kurulan bir şey. Karşımdaki insanın hani yıllarca ürettiği erkeklik ve kadınlık normlarının içinde sıkılarak, geçmişinden öğrendiği hareketleri tekrarlamasıyla alakalı bence. Benim özgürlüğüm, sevişme özgürlü-

ğüm, kıyafetlerim onun gözüne batıyor bence. Burada oluşuyor herhalde transfobi. Yani iki taraflı bir şey. Bir ucu bana dayanıyor. Böyle olsun istemem.

Bir yandan metropollerde ve şehirlerde gecelere sıkışmak istemiyoruz, diyoruz. Öte yandan küçük şehirlerde var olamıyoruz. Büyük şehirlere göç ediyoruz ama burası da bize mutluluk vermiyor. Sen nasıl bir kentte yaşamak istiyorsun? Nasıl bir yerde yaşarsan özgür hissedersin kendini?

Herhalde buralarda öyle bir kent yok (Gülüyoruz). Ama şöyle özetlemek istiyorum: Eskiden bu soruyu daha kolay cevaplayabilirdim. Annemin, babamın olmadığı bir şehirde yaşamak isterdim. Ondan sonra, asker arkadaşlarımla olmadığı bir şehirde yaşamak isterdim. Erkeklik ürettiğim bir dönemime şahit olan insanların olmadığı bir şehri isterdim. Kadınlığımı var ettikten sonrama şahit olan bir şehirde yaşamak isterdim. Tabi ki kadın olarak trans olarak yaşamak zor. Tabi ki gecelere hapsolmek istemiyorum, ama geceler de iyi bir yandan. Birçok trans için pozitif yanları da var. Birçok biyolojik kadın geceleyin çıkamıyor. Translar biraz garip, kırık yani. Ya ekmek davası, ya similya davası... Gecelerin çocuklarız aslında biraz da. Karanlık bütün ayıpları örtüyor inancı mı var, yoksa karanlıkta mı kendimizi var edebiliyoruz? Tabutumuzdan karanlıkta çıkabiliyoruz. Bir şekilde aslında vampirler karanlıkta çıkarlar ya. Biz vampirlerin tam tersiyiz belki de. Biz kanımızı emdirmek için, kendimizi sömürtmek için geceleyin çıkıyoruz. Tabi ki geceler de yetmiyor kanımızı emdirmeye (Kahkahalar).

Madem vampirlerden, gecelerden ve karanlıktan bahsediyoruz bu minvalde ilerleyelim. Bir göç hikayesi değil mi bir yandan da geceler? Gündüzden geceye göç sanki transların yaşantısı aynı zamanda. Gani Met göç etti mi? Nerelerden nerelere gitti?

Kendimden göç ettim en başında. Kendimi, bedenimi göçe çıkarttım. Aslında herhalde biraz göçebeyiz biz translar. Göçebelik Orta Anadolu'da başka bir kültürdür. Başka bir haldir. Göçerler derler. Orta Anadolu'nun Çingen denilen bir grubu vardır. O grupta garip bir şekilde yakınızdır biz. Tam da o gruplar gibi... Baktım evim basıldı, polis gözetim altına aldı, şehirde nefes alacak yer kalmadı; bütün eşyama bırakırım göç ederim. Sadece garip bir resmim var o resmi çantama alırım. Çöpten bulduğum bir resim bir de. İşte o resim sanki bütün eşyam oymuş gibi o resimle gezer dururum. İlk önce bedeninden kaçıp göçüyorsun, orada kalmak istiyorsun. Annenden göçüyorsun, şehir mafyasından göçüyorsun... Göçerlik, göçebelik, Orta Anadolu, Neşet Ertaş, translık hep iç içe geçmiş kelimeler.

Hem kendinden göçerek, hem kendine göçerek Ankara'dasın şu anda. Ankara ne ifade ediyor senin için? Ankara nasıl bir kent? Nasıl olsun istersin?

Ankara olmasın isterim (Gülüyoruz). Coğrafik olarak kalabilir ama olmasın yani. Öyle memur, asker, polis, protokol her şey bok püsür, saçma sapan... Ne militarizm oturmuş, ne kolluk kuvvetleri, ne meclis, ne de anayasa oturmuş. Ankara olmasın bence.

Ankara olmasın da neresi olsun? İstedğin yerde yaşayabiliyor musun? Barınma hakkı desem Ankara sıkıcılığıyla?

Barınma hakkı benim için de diğer insanlar için de çok zor. Ama benim için başlı başına zor. Benim bir köpeğim vardı mesela ve onunla ev tutamadım. Bırak artık translığıma filan, bir köpekle bile ev tutamadım. Sokak köpeğiydi zaten. Sokakta da kendisi besleniyordu. Beslemekle ilgili sorunlarım da yoktu. Ama ikimizin barınabileceği bir yeri olmadı. Onunla yolu ayırdım.

Barınma iki katı ödemem demektir benim. Barınma parmak uçlarımda eve girmeye çalışmak demektir. Üst komşudaki çocuklar, üniversite öğrencileri çakallık yapıp içebilirler, doğum günü partisi verebilirler, ama ben kaçak girerim barındığım yerlere. Sanki ayıbımdır. Orada sığıntıyımdır. Binanın beslemesiyimdir. Bodrum katta oturur, en iyi daireden iki kat fazla kira öderim.

Peki, yaşadığın yerde sana saygılı davranıldığını hissediyor musun?

Hepsi beni çok sever. Hatta yatak odama kadar gelirler, çok saygılı bir şekilde severler. Niye saygı duysunlar ki? Saygı duymasınlar bir de bana. Hiç kimsenin saygı duymasını istemiyorum. Ben de hiç “saygın” işler yapmıyorum zaten.

Kendini rahat bir şekilde gerçekleştirebiliyor musun yaşadığın kentte, mahallede?

Zor gerçekleştiriyorum. Düşe kalka, el yordamıyla ,canım acıyarak gerçekleştiriyorum kendimi. Bazen pozitif anlamda kimsenin yatamayacağı insanlarla düşüp kalkıyorum. Aslında bu anlattığım şeylerin bir tarafı da pozitif. Garip bir şekilde sınıfımın çok üstünde insanlar beceriyor beni. Sağolsunlar.

Ayrımcılık ve transfobik şiddete karşı kentte seni koruyacak mekanizmalar var mı?,

Var.

Ne var?

Ya da yok aslında. Birden var demiş oldum ama dayımgil var, mahalleden arkadaşlar var. Allahım var! Benim de Allahım var. Başka da bir mekanizma korumuyor herhalde. Bu soruyu bir daha alayım, sevdim bu soruyu kullanırım ben bir yerlerde.

Yani var diyelim işte, dernekler var. Gidiyoruz, geliyoruz. Her davayı dava ediyoruz. Belki bunların içinden biri tutacak. Her şikayetçi olduğum yerde sonuçsuz kalıyorum. Her şey bayram olsun isterdim. İki tane iriyarı çocuk korusun isterdim beni. Devlet zaten korumuyor.

Kendini şehirde ekonomik olarak özgür hissediyor musun?

Bunu ben de pek anlamıyorum. Ben garip, orta yaşlı bir transım. Ankara’da gidilmeyecek leş, gecekondlu her yerde dolanırım. Ya çok kadına benzediğimden ya da hiç benzemediğimden alışverişi yaparken, bir kafeye girerken filan çok ayrımcılığa uğramıyorum. Ama bazen de bir yerlere alınmadığım oluyor.

Nasıl hissediyorsun o zamanlarda?

Oranın beni hak etmediğini, beni anlayamadığını düşünüyorum. Orayı ödüllendirmeyeceğim asla. Bir daha oraya gitmeyeceğim. Çünkü ben onun için bir ödülumdür. Ya benden çok korkuyor ya da ben mükemmel bir kraliçeyim ve iyi ev sahipliği yapamayacağı için almıyor beni oraya. Ya da götünden korkuyor, ne diyeyim anam. Girmeyeceğiz biz de oralara!

Eğitim hayatına dönelim, Gani Met’in eğitim hayatı nasıldı, neler yaşadın?

Üniversitede trans değildim herhalde. Gerçi garip garip şeyler giyiyordum. Ama kendimi çok trans gibi nitelendirmezdim, ama millet nitelendirirdi. Tek başına bir bayrak taşımak zor. Seni hiç kimse anlayamayacak. “Hiçbir erkek bulamamış kız” sana evde kalmış fantezilerini anlatacak. Hayır bunları çekemem. Ben sana cinsel hayatımı anlatıyor muyum? Nonoşluğun tuhaf bir garibanlığı vardır. Biri gelir sana, “Ben de sizdenim” der. E madem bendensin niye bana ibne diyorlar da sana demiyorlar? Bir de eklerler, “Ama bunu kimseye söyleme” Git nerede ne yapıyorsan yap. Benle bunu paylaşma. Ben kendi mücadelemın derdine düşmüşüm. Homoluğumu, ibneliğimi, kadınlığımı, translığımı, lezbiyenliğimi nasıl anlatacağımın derdine düşmüşüm. Birisinin gizli, masum, içinde tutamadığı itirafını dinleyemem. Biz aynı şey değiliz senle. Ben bilinen homo, ibne, transken senin fantezilerini dinleyemem. Gel birlikte mücadele verelim, kol kola. O zaman birbirimizin yaralarını anlatırız. Yoksa kimsenin bana masumane açılmasını istemiyorum. Üniversite hep böyleydi. Kötüydü. Ben askerlikte de aynı şeyi yaşadım. Çok belirginsin. Niye belirgin olmayayım bir yandan da. Benim gibi bir kimliği kavanoza filan sokamazsın. Patlar bir gün. Bir yerleri patlatır. Benim gibi bir kimliği bir yere sıkıştırıyorsan senin için sıkıntı.

Üniversitedeki son yılımı hiç düşünmek istemiyorum. Hocalarımmın homo esprileri... Homo esprileriyle büyüdüm ben. Bana herkes homo dedi. En bilinen, en ucuz ibne fıkralarını dinleyerek bugünlere geldim. Anlatayım istersen sana da hiç duymamışsın gibi? İbne fıkrası değil de trans fıkrası anlatayım mesela. Nasreddin Hoca bir gün bir leylek görmüş. Hiçbir şeye benzetememiş. Önce ayaklarını kesmiş. Yine olmamış. Sonra kanatlarını kesmiş. Yine bir şeye benzetememiş. En son gagasını kesmiş ve demiş ki, “Hah şimdi oldun. Kuşa benzedin.” Herkes bir yeri kesmek istiyor kuşa benzetmek için.

Okulu bitirdik. İşe gireceğiz. Çalışma hayatı ne durumda?

Ben seks işçiliği üzerine konuşayım. Diğer işlerde başarılı olmadım. Seks işçiliğinde iyiydim

çünkü iyi yalarım. Ama ne gariptir en vasıfsız iş olarak seks işçiliği bilinir. Oysa ki öyle değil. Orospu olmuşundur, bütün toplumsal tabuları yıkmışsındır. Burada da biyolojik kadın seks işçilerine bakarsın. İşini en profesyonel şekilde yaparsın. Ayağından başlarsın her yerini yalarsın. Hatta kadında olmayan bir organın vardır. Fantastik bir şeydir. Homo bireyleri de cezbedersin, sikin vardır. Ama biyolojik kadının aldığı paranın beşte birini ancak alırsın.

Boynu bükük bir iştir seks işçiliği. Mesele burada yalanmak, yalatılmak değil mi. Emek değil mi? Ben senin sinir uçlarını uyarıyorum, istiyorsan sikiyorum bile lan seni. Ama biyolojik seks işçisi kadından çok daha az para alıyorum. Çok trajik bir iş bir yanıyla da.

Trans kadınlar birçok ayrımcılığa uğruyor. Peki ya diğerleri? Senin yaşadığın şehirde başka hangi gruplar, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Ben Çankaya’da oturuyorum. Yedi sülalem oralı değil, ama ben hasbelkader kiramı ödeyebilirim kırım sayesinde. Dükkan sağlam anlayacağın. Benim dışımda burada gazeteciler, yazarlar, sanatçılar oturuyor. Biraz üstümüzde milletvekilleri var mesela. Burada insanlar pozitif ayrımcılığa uğrarlar. Biraz elitlerdir. Dönmelerin de elitleri oturur.

Çankaya’yı geçelim, fakirler ayrımcılığa uğruyor en çok. Mülteciler bir de. Bunların yüzleri soğuktur. Zenginlerin ise yüzleri sıcak herhalde. Zenginler uğramaz ayrımcılığa. Öyle işte.

Sosyal haklara ilişkin taleplerin var mı?

Bir eşim olsun istiyorum. Çeyizimi yapayım, beni alsın. Mirası ortak bölüşelim. Sigortasından faydalanayım. Güzel küçük bahçeli evim olsun (Gülüyoruz). Komşularıyla küçük kaçamaklar yapayım istiyorum. Herkes gibi. Çok istiyorum. Sorma, çok istiyorum çok.

Madem arkadaşlığı bıraktık kenara ve gazeteci olarak karşıdayım, medyayı sorayım. Translar medyada görünür mü? Medya ve transfobi ilişkisi nasıl bir şey sence?

Ben eskiden çok görünürdüm. “Allah belanı versin” görüntüleri teşkil ederdik. Sonra birden görünmez olduk. Hiç yokmuşuz gibi adeta. Yıllarca “trans terörü” üreten bizler birden yokoluverdük medyada. Sonra işte trans gazeteciler de varmış. Onu gördük. Sağlam yürekli gazeteci trans çocuklar çıktı. O zaman değişti iş. Kendi medyamızı oluşturmak zorundaydık. O yazar beni hiç anlayamayacaktı. Hiçbir şey yapmasa saygı duyduğunu söyleyecekti ve beni rezil edecekti. Evet, bizim kendi yazar ve gazetecilerimiz olmalı. Medyada transfobiyi böyle çözebiliriz.

Sağlık alanında durum nedir peki? Trans kadınlar sağlık hakkından faydalanabiliyor mu? Cinsiyet geçiş sürecinde ne gibi sıkıntılarla karşılaşılıyor?

Cinsiyet geçiş süreci benim anlayamadığım bir süreç, ama birçok arkadaşım için ciddi bir mesele. Bir arkadaşım ameliyata gittiğinde, bu kasap yine ne yapacak diye düşünüyorum.

Ameliyat fikri benim hiç aklımdan geçmedi. Ben hep iyi bir kadındım. Her şeyim yerli yerindeydi. Vücut donanımım çok güzeldi. Ameliyat ya da estetik düşünmedim. Herkes benim kadar şanslı olamıyor maalesef (Kahkahalar). Bazıları da düşünüyor. Yaptırırsınlar çocuklar ne diyeyim ama çok endişeleniyorum.

Sağlık sorunlarım dolayısıyla hastaneden faydalanma meselesine gelirse, ben çok korkuyorum. Hastane, karakol ve adliyeden çok tırsıyorum. Sanki gittiğimde geri gelemeyecekmişim gibi hissediyorum. Karaciğerimde yağlanma, bacaklarımda menisküs ve akciğerimde çok iyi olmayacak şeyler var. Astım hastasıyım ama hastaneye gidersem bir daha dönmeyecekmişim gibi hissediyorum. Adliye, hastane ve karakollara hayır diyorum.

Cezaevleri trans kadınların ciddi sorunlar yaşadığı başka bir alan. Şiddetin en yoğun biçimde yaşandığı cezaevlerindeki trans kadınlar için neler yapılabilir?

Ben en son yaşadığım bir olayı anlatayım. Bir olay yüzünden alındım. Devlet suçsuz olduğumu kabul etti. Dört gün Emniyet'te kalmıştım. Sürekli, "Siktin mi karıları? Bu erkekmiş, yok kadınımış" laflarıyla karşılaştım. Bir erkeklerin yanına koydular bir de kadınların. Bir ara hırsızların yanına koydular. Genç çocuklardı. Ben de biraz çocukları azdırdım. Çocuklar keşke beni sikseydi. Kollarımızdan polisler tutuyor ve "Büyük bir çeteyi yakaladık" diye fotoğraflarımız çekiliyor. Benim yanıma da kadın bir polisin gelmesi lazımdı, ama hiçbir kadın polis gelmek istemedi. Sonra komiser kızınca, biri geldi yanıma. Benim yanıma bu kadar zor gönderilirse polisi, ben de "Ne kadar tatlı tuttun" derim. Sınırları hoptladı. Ay ne bileyim işte. Kafa bir garip çalışıyor o zaman.

Transfobiyle en genel anlamda ilk elden yapılması gerekenler nedir?

Dokunmak lazım insanlara. Sizin yaptığınız şeyleri yapmak, bizi anlatan yazılar yazmak lazım. Sanatla göstermek lazım. Temas etmek bizi kurtaracak.

Transların derneklerde örgütlenmesi için neler yapılabilir?

Trans kadın örgütlenmesi tabii ki zayıf olur. Sabahın körüne basın açıklaması koyarsan gelemes trans kadın. Bazen trans bireyleri bildiğimiz sosyal hayata almak da çok zor. Dışarı çıkmak bile büyük bir sorun. Kılı bitmiyor, estetiği bitmiyor, peruğu bitmiyor. Aslında trans kadınlar sivil itaatsiz insanlar. Biz birçok şeyiz bir yandan. Örgütlenmeli ve blok oluşturmalıyız.

Bir yandan da bu örgütlenme hali de beni çok memnun eden bir hal değil. Örgütlenme bir yandan bir şeyleri de yok ediyor. Ama bizim, LGBTİ'lerin örgütlenmesi yaşam hakkı için verilen bir örgütlenme. Biraz daha farklı bildiğimiz örgütlerden, örgütlenmelerden.

Son olarak sence transfobiyle mücadele için devlet ve kamu ne yapmalı?

Yok etmeli kendini.

"HAKLI BİR
GALİBİYET ALDIK,
ÖNÜMÜZDEKİ
MAÇLARA
BAKIYORUZ"

BUSE KILIÇKAYA
(ANKARA)

"Kadın sayılmam için, "Ben kadını" demekten öte bir şart aranmaz. Siz bu noktadan geriye giderek, normalleşmek için gösterdiğiniz bütün çabalara rağmen, normalin temsilcisi sayılanlardan gelecek ayrımcılığı kendi elinizle davet ediyorsunuz. Normaller diyor ki, "Sen kadın olamazsın. Çünkü senin siki var." Veya tersi. "Amin var, erkek olamazsın." E, o zaman normaller tam da senin tarafından haklılaştırılan bir şeyi sabitliyor."

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun?

Önce, "fobi" üzerinde bir tanım deneyebilirim. Fobiyi, korkudan doğan bir reddediş, bir yok sayış ve korkuyu yüzeye çıkaran travmalar olarak düşünüyorum. Fobinin temelinde, korku ve travma var. Travma, korkulan şeye verilen reaksiyonda görünür hale geliyor. Bu

tanımdan yola çıkarak transfobiyi, bedeni farklı olana karşı ortaya çıkan korku olarak anlamak gerekiyor. Ama transfobiyi sadece heteroların ürettiği bir fobi olarak görmemek lazım. Transların, translara karşı besledikleri fobiyi de aynı tanımın içine dahil ediyorum. Yani hem benzer, hem de farklı bireylerin, birbirlerine yaklaşmalarına eşlik eden bir korku bu. Linç gibi acımasız tepkiler, ötekileştirme, nefret, ayrımcılık ve yok saymak, bu korkunun sonuçları.

Bunu bir tanım çerçevesi kabul ederek, sen gündelik hayatında bu reaksiyonlarla en çok nerelerde karşılaştığını söyleyebilirsin?

Her tarafta karşılaşıyorsun aslında. Farklı oluşunu gizleyememişsen ya da bu farklılığın tezahürleri seni herhangi bir biçimde ele vermişse, belli bir mesafeye uzaklaştırılıyorsun. Refleks halinde ayrı bir yere konuyorsun. Sağlık hizmetlerinden yararlanmak istediğinde, eğitim hayatında, iş hayatında ve gündelik hayatın daha başka parçalarında transfobiye maruz kalıyorsun. Transfobi, bazen bir aksiyonu, bazen de bir reaksiyonu harekete geçiriyor. Maruz kalmam için her zaman birinin bana bir şey yapması gerekmiyor. Hatta çoğu zaman birinden yapmasını beklediğim şeyler reddedilirken transfobiye maruz bırakılıyorum. Mesela benim, yaygın kıyafet standartlarının dışında kıyafetlere ihtiyacım var. Standart beden ölçüleri dışında bırakılmak bir transfobi tezahürüdür. Bu aynı zamanda, o ölçülerle eşleşme zorluğu yaşayan herkesin benimle birlikte maruz kaldığı türden bir fobi. Aşırı zayıflar değilse bile, aşırı şişmanlar, bununla ilgili bir tecrübe mutlaka geçirmiştir. Öte yandan, beden ölçüleriyle kıyafet standartları arasında hasbelkader uyumsuzluk yaşamayan translar da var ve bunlar, aynı fobik standartları idealize eden tutumları benimseyebiliyor. İşte bu ideal ölçülerin destekleyicisi, onaylayıcısı ve pekiştiricisi olanların tarafına geçmiş transların zihin haritalarını takip ederek, tanımları gözden geçirmemizi gerektirecek başka bazı ayrımların farkına varabiliyoruz. O trans, kendisinin ayrımcılığa uğrayanlarla birlikte tasnif edilmesine itiraz edebiliyor. Bunun transfobiden kaynaklanan bir hak ihlali olduğu fikrini mağdurlarının savunduğu biçimde savunmaya değer bulmayabiliyor.

Dolayısıyla transfobi, içinde yer aldığımız atmosfer gibi. Bu deşifre edilmemiş kodlamalar ancak bazı şoklar sayesinde görünür hale geliyor. Mesela bir süre önce, basın toplantısına katılmak için meclis kapısından geçmem gerekti. Kadın polis, üzerimi aramayı reddetti. Erkek polisin üstümü aramasına da ben itiraz ettim. Uzun görüşmeler sonucunda cihazdan geçirilmem konusunda bir anlaşmaya vardık. Üstelik, tam da hak aramak için gittiğim bir yerde karşılaştım bununla.

Bu örnekte bir transın talebi ne olabilir ve bu talep nasıl tatmin edilecek? Mesela bir trans polisin istihdam edilmesi talep edilebilir mi?

İhtiyaç aslında bizim tarafımızdan tayin ediliyor değil. Mesela beni ancak bir trans polis arayabilecekse, benden trans polis istihdam edilmesini talep etmem bekleniyor olamaz. Ben maruz kaldığım muamelelere ne şekilde itiraz edeceğim meselesiyle sınırlandırıyorum kendimi. Bir transı polis olarak istihdam etmek, benim için değil, onlar için çözüm olabi-

lır. Bir kişi, “Ben kadını” diyorsa, kadınların gördüğü muameleye istisnasız biçimde hak kazanmış olmalı. Aksi hak ihlalidir. Bu ihlalin önüne geçmek için hangi araç ve yöntemlerin kullanılacağı, benim meselem değil. Tavizsiz duracağımız yer, kullanılan araç ve yöntemlerin aranacak kişinin kabullerine uygun olması şarttır. Tabi, bütün bu çözüm tartışmasını, aranmanın zorunlu olduğu ön kabulüyle yapıyoruz.

Transfobi nasıl aşılabılır? Onu yenmenin imkan ve ihtimalleri nedir sence?

Bu bir kabullenme süreci. İnsanların farklılıkları kabullenmesini kolaylaştıran süreçler sağlıklı işletilebilirse, transfobi bir sorun olmaktan çıkar. Kabullenmeye karşı direnç, transfobi psikolojisinin asıl vurgusu. Farklı olan her şey, bir fobinin tehdidi altında. Ben translara karşı oluşmuş fobiyi çözümlenebiliyorum pekala, ama aynı fobiden köklenen bir başka tutum engellilere karşı devrede olabilir.

Nasıl bir tecrübeden geçmeliyiz peki kabullenmek için?

Hayatın akışına izin vermeliyiz. Temas etme zeminlerini tahrip etmemek lazım. İnsanlar birbirleriyle ilişkilenecek, olaylara, ancak birbirlerinin gözünden baktıklarında görülebileni görecek. Kimse, bir başkasını anlama zahmetine katlanmak zorunda değil, evet ama onu yok saymak, dolayısıyla yok etmek gibi bir hak da hiç kimse tarafından ileri sürülemez. Nefret geliştirmek, anlama zahmetine katlanmamaktan farklı bir tutum. Aktif bir tutum. Nefret etmeyecek. Bunun yolu buradan geçiyor. Karşımızdaki insanı kabullenmek için onu testlerden geçiriyoruz. Onu kabullenmek için bir makul, bir açıklayıcı neden bulmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bir insan diğerleri tarafından kabullenilişini, makul bir nedenle ilişkilendirilmeye borçlu olmamalı. Olaya buradan bakmamız gerekiyor. Translar, uzak durulması gereken, öfkeli, eli falçatalı, belalı insanlar olarak düşünülür. Bulaşmamak lazımdır. Dehşet saçarlar. Bir genellemeyi desteklemek için kullanılmaya başlandığında, bu türden yargılar herkesin üzerine konfeksiyon kıyafetler giydirilebilir. Her genelleme, her indirgeme, her yafta, bir fobiye kök kazandırıyor. Lezbiyen eşittir sevişgen, trans eşittir şiddet, gey eşittir bilmem ne... Hayır. Artık başka bir muhteva var ve bizim başka cümlelerle konuşmaya başlamamız lazım. Ev kadınları da aynı genellemelerin sabitlediği algının kurbanı. Sistem neyi, kime yakıştırmışsa, bu algı kalıpları dolayımından kendine destek devşiriyor. Hepimizi müttefikli haline getiriyor. “Kürt”le “terörist” iyi gider. Gazeteler, televizyonlar “travesti terörü” demeye bayılır. Engellileri daha iyi tarif edebilmek için “zavallı” kelimesini ararız. Böylece etiketin iliştiği özne, muhtevası itibarıyla değiştirilmiş oluyor. Böylece yerleştirildikleri alanın sınırlarında, denetlenebilir halde tutulmaları mümkün olabiliyor. Mesela kadın bu yolla, bütün öteki anlamlarından soyularak, şiddet tehdidiyle ilişkisine indirgenmiş oluyor. “Herkes farklı ve herkes eşit” bence gayet mantıklı bir formülasyon. Mümkünse, hiçbir insan bir diğerine indirgenmeden, farklılıkları dikkate alınarak tanınsın. Benzerlik ilişkisi arayan zihin, selameti, farklılıkların örtülmesine bağlı hale getiriyor. Bu defans hali insanı, benzemediği her şeyi reddeden bir mevziye sürüklüyor. Moda dünyasının işleyişinde de o var. Birisi tek tip bir furya yaratır, erkek ve kadın imgelerini o üniforma için birer askı olarak kullanılır. Herkes o üniformanın içine girebilmek için yarışır. Yarışın

dışında kalanlar, en başta ‘güzel’liğini kaybeder. Kimse, kimseye benzemek zorunda değil. Kılık ve kıyafet, insanların neye tekabül ettiğini ölçen birimler değil. İnsanlar, tamamen birbirinden farklı olabilir.

Nasıl bir kentte yaşamak istiyorsun? O kenti tasvir eder misin?

Kendimi ait hissedebileceğim yerde yaşamak istiyorum. Bu ülkenin en ücra köşelerinde insanlar, tam da bulunmak istediği yerde yaşarken, ben herhangi bir seçenek için savaşmak zorunda bırakılıyorum. Benim “yaşamak istediğim yer” gibi, herkesin özgürce kullanabildiği türden haklarım gasp edilmiş. Yaşayacağım yerler bana dayatılmış. Ancak belirli yerlerde barınır, belirli yerlerde tatil yapabiliriz. Tatil için gittiğim yerlerde, sadece belirli bir otelde kalabilirim. Yaşam alanlarımı seçme hakkım yok. Gittiğim yerleri seçerken, trans oluşum dolayısıyla maruz kalacağım zulmü hesaba katmam gerekiyor. Bu hak gaspını ortaya çıkaran birçok çalışma var. Bunları raporlaştırıp yayınladık. Bu nedenlerle ben trans görünürlüğüne alışmış insanların bulunduğu yerlerde yaşayabiliyorum. Bu özü itibarıyla bir tecrittir. Benim için koskoca bir hapis inşa ediyorlar. Bu yarı açık cezaevinde, kadınlar ve erkekler için tahsis edilmiş iki alan var. Translara reva görülen, bu iki temel alanın çeperlerindeki yalıtılmış bölgelerdir. Bir trans için Türkiye’de yaşama seçenekleri, tıpkı hapishanelerdeki düzenleme gibidir. Cezaevi yönetmeliklerinde, “kadınlar”, “erkekler” ve “diğerleri” olmak üzere üç farklı mekan öngörülüyor. Biz işte, o “diğerleri” kategorisine girenler, tecrit cezasına çarptırılanları cezalandırmak için kullanılan mekanlara mahkumuz. Seni oraya kapatıyorlar. Haklarından yararlanamıyorsun. Kural olarak yararlanamıyorsun. Yararlanabileceğin bazı istisnai yerlerde de tam olarak yararlanamıyorsun. Üstelik bu kısıtlamalar, senin güvenliğinin gerekçe gösterilerek hayata geçiriliyor. Coğrafyanın tamamında, aynı kısıtlılığı bizim kendimiz için yürürlükte tutmamız gerekiyor ki, güvenlik sorunu yaşamayalım. Yaşamak için, daha önce denenmiş ve güvenli olduğu anlaşılmış bölgeleri tercih etmen gerekir. İnternet teknolojisi, LGBT bireylerin güvenli yaşayabilecekleri alternatif mekanlar konusunda bilgi paylaşımını kolaylaştırdı. Birbirlerinden haberdarlar. Her şeye rağmen translar hayatını, bir hırsızın endişeleriyle eğitilmiş biçimde yaşıyorlar. Evlerine gizlice girip çıkarlar. Misafirlerine dikkat ederler. Evde ses çıkarmadan dolaşırlar. Ben Türkiye’nin her bir yerinde yaşamak istiyorum. Evet, biz “diğerleri”yiz, ama memnun olmadık.

Göç senin için ne anlama geliyor. Göç etmek zorunda kaldın mı? Kendini yaşadığın kente ait hissediyor musun?

Zorunda kalmak her durumda kötü. Göç psikolojisini tabii ki yaşadım. Artık üstesinden geldiğim bir duygu da değil. Ankara’da yaşıyordum. Bir gecekondu mahallesinde doğdum, büyüdüm. Değişim sürecim birçok insanın dikkatini çekiyordu. Ailemin de huzursuz hissetmeye başladığının farkına vardım. İstanbul’a ablamların yanına gönderildim. O zaman bunun bir zorunlu göç sayılıp sayılmayacağını tam düşünemiyordum. Annemlerin oraya gitmemi istemesinin sonucuydu, benim kararım değildi. Arkadaş ortamından uzaklaşmamda fayda görmüşlerdi. Etraftan da bir çekinme vardı. İnsanlardan çekiniyorlardı.

Bütün transların başına gelen bir şey aşağı yukarı bu değil mi?

Evet, hemen hemen. O değişim süreci başladığında insanlar bununla ilgili bir korku yaşıyorlar ve seni başka bir yerde kabullenmelerini getiriyor. Daha rahat olacağını düşünüyorlar. Bunun selamet getirmesini umuyorlar. Evet, bir yerden bir yere, sadece görünür olduğum için gitmek zorunda bırakıldım. Bugün de yaşadığım yeri terk etmeme gerekçeler ortaya çıkabilir. Bu duygu, kendimi yaşadığım kente ait hissetmeme engel.

Birazcık Ankara'ya iltimas etmeyecek misin?

Hayır, istemiyorum. Kendimi ait hissetmiyorum. Ankara, bilhassa benim ruhuma uygun bir şehir değil. Ben çılgın bir kadını. Yeri geldiği zaman kendi dünyamda yaşayabilmeliyim. Bir tatil bölgesinde yaşamayı daha çok isterdim. Bir sahil kasabasında mesela. Benim durumum öyle. Sonsuzluğu görmek hoşuma gidiyor. Deniz benim ilhamım. Zorunlu olarak buradayım.

Barınma hakkı deyince akla neler geliyor? Kentin istediğin yerinde, istediğin gibi yaşayabiliyor musun?

Tabii ki yaşayamıyorum. Biz yıllardan beri Çankaya'ya sıkışmışız. Çankaya'dan başka hiçbir tarafta yaşayamıyoruz. Yaşayabilir miyim? Aslında denesem, belki yaşarım ama bu riski almak istemiyorum.

Çankaya'da yaşamak, evet bir sıkışma, ama aynı zamanda herkesin de yaşamak isteyeceği bir yer.

Evet, birçok insan Çankaya'da yaşamayı isteyebilir, ama ben daha az parayla yaşayabileceğim, kazıklanmadan yaşayabileceğim bir yeri tercih ederim. Mesela benim kiramın toplamı, normal rayicinin iki katına yakın bir rakama geliyor. Niye bunu vermek zorunda olayım? Bu rakamın yarısını ödeyerek oturabileceğim birçok yer var. Oralardaki seçeneklerimi bilmek istiyorum.

Buraları, senin için seçenek olmaktan çıkarılmış yerler.

Çankaya'da yaşarken şöyle bir şey var. Belki çok nezih olabilir, ama orada toplumun gözünde kaç para edeceğin algısı üzerinden bir yere konuyorsun. Bir insan gelip sana "kaç para?" diye sorabilir, bir emlakçı gelip aynı soruyu sorar, bakkal gönderdiği sipariş için kaç para dayayacağını hesabını yapar. Kaç para ödeyebileceğimiz, bizim nasıl bir muamele göreceğimizi belirler. Mesela Ayrancı Pazarı çok pahalı. Ben bu yıl konserve yapmak için domates alacaktım. Orada domatesin kilosu 2 lira elli kuruşsa, başka yerlerde bu rakamın yarısına aynı domatesi almak mümkün. Öbür tarafa da gidemiyorum. Yani gidebildiğim alanlarda dayatılmış bir fiyata mecbur bırakılıyorum.

Yaşadığın kent, haklarına saygılı davranıldığını düşünüyor musun ve kentini istediğin gibi gerçekleştirebiliyor musun? Değilse neden?

Kendi haklarıma kendim ne kadar sahip çıkıyorum. Bu nokta üzerinde durmak lazım önce. Bir insan, kendi hak ve hukuku için ne kadar kararlı davranırsa, başkasının hakları konusunda da öyle özenli olabilir. Bizim burada yaptığımız hata, başkasından beklemek yerine, kendimizden bekleme düşünememekle başlıyor. Bunu sadece trans bireyler için söylemiyorum. Bu benim hakkım deme bilincine ulaştığında, başkasının hakları konusunda da bir empati geliştirmeye başlıyorsun. Hak temelli bir perspektif kazanıyorsun. Translar tek tip insan değil. Farklı bakış açıları, farklı algıları olan insanlar. Diğer insanlardan farkı yok bu anlamda. Bir kişi kendisinde başlar. Hakkın ne demek olduğunu, bir başka insanın hakkına tecavüz etmemesi gerektiğini biliyorsa, kırmızı ışıktaki durması gerektiğini biliyorsa, başkalarının özel yaşamını gasp etmemesi gerektiğini biliyorsa, özgürlük ve adalet adına bir seçenek ortaya çıkmış demektir. Her şey buradan başlar. Senin birey olarak kullandığın özerk alanında, beden hakkından tut, bütün alanlarda ne kadar özgürleşebileceğini görmüşsen, diğer insanların özgürleşmesinin de mümkün olduğunu görürsün. Başkalarından hakkını vermesini bekleme davranışı çok lüks bir algı. Başkasının benim hakkımı vermesini beklemek yerine, yapılan haksızlıklara karşı, yerinde ve zamanında tutum geliştirmek gerekiyor. Yaşadığım kent, hiç kimsenin haklarına saygılı davranmıyor. Ben buradan bakıyorum olaya. Bana hakkaniyetli davranmadığı gibi, sokaktaki diğer insanlara da haksızlık yapıyor. Saat 17.30'da işinden çıkıp evine gitmeye çalışan devlet memuruna da kötü davranıyor. Bir ev kadınına da kötü davranıyor. Yolu ve altyapısı olmayan gecekondu mahallelerine daha da kötü davranıyor. Herkese başka başka yerlerden acımasızca davranıyor, doğru. Ama trans bireyler genellikle gündüz yaşayan insanlar değil. Özellikle kadın translar, yoğun biçimde gece yaşıyor. Gece birçok şiddet olayıyla karşılaşılıyorlar. Gündüz gittikleri birçok yerde ayrımcılığa uğruyorlar. LGBT mekanlarında dahi, eşcinsellere 30, translara 60 milyona giriş uygulanıyor. Bu kentin hastaneleri, onların görünürlüğünden rahatsız. Çift eldiven takarak muayene ediyorlar, hatta etmiyorlar. Onun için translara yönelik acımasız tarafları var.

Kentte kendimi gerçekleştiremiyorum. Kendimi yaşayamıyorum. Dışarıya çıkarken, kılık kıyafet ve davranışlarıma özel bir şekilde dikkat etmem gerekiyor. Aksi takdirde başıma gelecek şeylerden kimseyi sorumlu tutamıyorum. Çünkü benim başıma gelecek her şeyden hep ben sorumlu olmuşumdur. Başkası sorumlu olmamıştır. Başıma gelenlere yol açan insanlar, hayatlarına devam etmiştir. Bunun acısını çeken, ızdırabını çeken, yaralanan, darbelenen veya bununla ilgili cezalara çarptırılan insan, ben olmuşumdur. Benim polise mukavemetten dosyam var. Mahkeme kararında polise mukavemet ettiğim söyleniyor. Polis, elinden telsizi kendi hatası nedeniyle düşürdüğünü söylemişken, beş ay hapis cezasına çarptırılmış insanlardan bir tanesiyim. Olay kamera kayıtlarından izlenebiliyor olmasına rağmen. Travesti olmak dışında beni gözaltına almalarını gerektirecek hiçbir nedenleri yoktur. Başka bir gerekçeye de ihtiyaç duyulmaz. Travestilik yapmaktan suçlu bulundum. Travesti olduğum için travestilik yapmak suçlaması biraz tuhaf kaçıyor, ama ben bu suçtan beş ay hapis cezası almış bulunuyorum. Şu an Yargıtay aşamasında.

Kente, ayrımcılığa ve transfobik şiddete karşı seni koruyacak mekanizmalar var mı? Bunun için neye ihtiyaç duyuyorsun?

Farkındalık eğitimlerine ihtiyaç var diye düşünüyorum. İnsanların gerçekten birbirlerinin farkına varmasına ihtiyaç var. Birbirlerini tanımalılar. Sokakta karşılaşmalılar. Gerekirse bununla ilgili mahallelerde olabilir, belediyelerde olabilir, başka uygun mekanlarda olabilir. Belirli dönemlerde farklılıktan doğan zenginliklerin sergileneceği alanların yaratılması lazım. Karnavallar olabilir, yerel kültür öğeleri olabilir. Bir kişi, kendi kültürel müktesebatında yemekleriyle öne çıkıyorsa, yemeklerini tanıtabilsin. İnsanlara, varoluşsal zenginliklerini ortaya koyacak imkanlar tanınmalı. Bu temas biçimlerinden sağlıklı etkileşimler doğacağını düşünüyorum. Buna mahalle muhtarları da öncülük edebilir, büyükşehir belediye başkanları da, hükümet katındaki birimler de öncülük edebilir. İnsanlar böyle bir arada yaşama tecrübeleri için enerji sarf etmek yerine, birbirlerini katletmek, ortadan kaldırmak, nefret kusmak, ayrımcılık yapmak güdüsüyle harekete geçiyorlar. Sürekli negatif bir düşünce tarafından güdüleniyorlar. Aslında gözlerimizin önünde, açıkça bir katliam cereyan ediyor. İnsan öldürmek, hayvan öldürmek, çevreyi katletmek sıradanlaştı.

Ankara'nın bu bakımlardan kötü bir sınav verdiğini söyleyebilir miyiz?

Başka bir kıyım var. Öyle diyebiliriz. Bir zamanlar, kafalarına poşet geçirilip çöplüğe atılan atıklarды translar. Hak arama mücadelesi koşulları yeni bir noktaya getirdi. Kabahatler Kanunu çıktı. Zulüm yöntemleri biraz evrim geçirdi. Hangisinin daha iyi olduğu konusunda bir karşılaştırma hala yapılabilir. İşkencecilerimiz değişti evet. Eskisinden farklı olarak yeni işkence biçimlerini kanıksamak mümkün. Yaşadığımız travmaları normalleştirmeye başladık, çünkü her şiddet artık bizim için travma olmaktan çıkıp sıradanlaştı. "Beterin beteri var" diyoruz Ankara koşullarında. Halimize şükretme noktasındayız. Bu ehven durum yüzünden Ankara'yı övecek değiliz.

Kentte ekonomik olarak kendini özgür hissediyor musun? İstedğin mekanlara girip, ayrımcılığa uğramadan alış-veriş yapabiliyor musun? Yaşadığın olumsuz örnekler var mı?

Tabii. İstedğim yere elimi kolumu sallayarak giremiyorum. Daha önce hiç gitmediğim bir yere, muhakkak bir arkadaşımın eşlik etmesini arıyorum. Ben uzun süre evden dışarıya çıkamamış biriyim. Eğer bir işim yoksa, evden çıkmaktan korkuyorum. Bu konuda tedavi gördüğüm bir dönem geçirdim. Dışarı beni korkutuyor. Tek başıma hareket etmek beni korkutuyor. Alkollüyken kendimi bazen rahat hissedebiliyorum. Onun dışında rahat hissetmiyorum. Dışarıda güvende olduğumu düşünemiyorum. Bu benimle ilgili bir şey olabilir, ama bugüne kadar yaşadığım olaylar bu korkunun kuruntudan ibaret olmadığını gösterdi. Mesela en basit örnek, bir saunaya gitmek istesem, Haymana'ya yol tepmek zorundayım. Ankara'nın merkezindeki hiçbir saunadan yararlanamıyorum. Alışveriş merkezlerine gitmek istesem problem çıkıyor. Kızılay'daki AVM'ye translar alınmamıştı, hatırlarsan. Pastaneye gitmek istediğimde, kapının önünde bekletiliyorum. Ayrımcılığa maruz kalıyorum. Cezaevine düşüyorum, tek kişilik koşullara atılıyorum. Toplu taşıma otobüslerinde bilet ver-

medikleri zamanlar oldu. Dışarıya çıkıyoruz, Kabahatler Kanunu yiyoruz. Bir kafeye oturduğumda, bardağım değiştiriliyor. “Yer yok” deniyor, alınmıyorum. İstanbul’la Ankara arasında bir karşılaştırma yapmak istemem, çünkü her yerin sıkıntıları farklı. Mesela İstanbul’un genelde rahat olduğu söylenir, ama İstiklal Caddesi civarı dışındaki yerlere çıkın bakalım. Bütün İstanbul’un aktığı bir yer orası zaten. Kimseye ait olmayan bir yer. Anonim kişilikler halinde dolaşabiliyorsunuz. Başkalarına ait olan yerlere girdiğinizde sorun başlıyor zaten. “Benim mahallemde bir dönme, ha?”, “Benim lokantama, benim kuaförüne bir travesti girecek, ha?” İnsanlar kendilerinin saydığı yerde, bir mahallede, iş yerinde veya kamusal alanda, travesti görmek istemiyorlar. Travestiye karşı bir fobi hakim. Travestiler, girdikleri yerleri mahveden, dehşet saçan insanlar sayılıyor. Karşısında sürekli tetikte olunması gereken insanlarız.

Daha kozmopolit metropollerde var olma alanları olarak görece daha az sıkıntı yaşadığı söylenebilir mi?

LGBT’ler için Ankara, İstanbul, İzmir başlıca yaşama seçenekleri arasında. Dün de öyleydi, bugün de öyle. Onun içerisinde dikkat çekmeden yaşayabiliyorsun. Arayan seni bulamaz. Bir de buralarda nasıl hayatta kalınacağı konusunda deneyim biriktirmiş insanlar var, onlarla dayanışabiliyorsun. İnternet teknolojisinin yaygınlaşmasından sonra mekânsal sınırlılıklar bir miktar esnedi. Buna karşılık, daha önceki dönemlerden farklı olarak ve sirayet eder bir biçimde linç olayları görülmeye başlandı. İnsanlar su kuyruğuna girer gibi, linç kuyruğuna girer oldu. Eskiden mahallelerde bir çeşme olurdu, insanlar ellerinde bidon kaplarıyla, su doldurmak için sıraya girerdi. Linç kültürü, benzer bir düzenlilik halinde tezahür etmeye başladı. Bir trend neredeyse bu.

Eğitim alanında neler yaşanıyor?

Eğitim alanı bence başlı başına hacimli bir konuşma konusu. Bazen başımıza ne geldiyse bu eğitim yüzünden geldi diye düşünüyorum. Geçmişte usta çıkarık ilişkisi içinde yetişmiş insanlar, bence bugünkünden daha insancıl koşullarda yaşıyordu. Eğitildiğinden itibaren sanırım insan, başka türler karşısında kendini daha donanımlı ve üstün görmeye başladı. Katliam, sadece ona tanınmış, sadece onun başvurabileceği bir araç biçimi sayıldı. Çoğunlukların ve azınlıkların birbirlerine karşı tanımlanmış hakları, azınlıkların içindeki azınlıkların haklarının korunmasıyla ilgili detaylar, çoğunlukların oluşturduğu daha büyük çoğunluklar, hepsi yok etme iradesinin irili ufaklı parçalarını ukdelerinde bulunduruyor. En büyük çoğunluktan başlayarak, farklı büyüklükler için bu pastadan alabilecekleri bir dilim var. Hemen herkes, parçası olmadığı bir çoğunluk tarafından eziliyor ve bu ezikliği, bir hiyerarşiye uygun biçimde azınlıklarına yansıtıyor. Hayvanlar ve çevre, bu döngünün en pasif unsurları. Kendilerini katliamlara karşı koruyabilmesi zaten mümkün değil. İnsanlar sadece silahla değil, fikirleriyle de birbirlerini katlediyorlar. Ben bunun eğitim sisteminden kaynaklandığını düşünüyorum. Savaşlardan ibaret tarih bilgisi, sınıflarımızı geçebilmemizin şartı durumunda. Devlet, vatandaşlarına güvenlik ihtiyacı üzerinden şantaj yapıyor. Eğitim bu işleyişin belli başlı motoru. Eğitim sisteminin bu perspektifle yeniden ele alınması lazım.

Eğitimle ilgili her şeyin yüceltildiği, uğruna inanılmaz yatırımlar yapıldığı bir dönemde eğitimden şikayet ediyor oluşumuz bir paradoks değil mi?

Evet, çünkü eğitim öteki dünyaya dair olmayan bir ödül ve ceza nedeni olarak fetişleşti. Diplomalara ve akademik kariyer, sahibi için egosunu sergileyebileceği alanlar sağlıyor. Aslında bu ilave kalkanlar, bireyin kendini daha iyi gizlemesine yardımcı oluyor. Eğitim yoluyla insanlar kendilerini gerçekleştirmekten vazgeçerek, başka ve daha büyük bir bütünün parçası olmanın hakkını vermeye çalışıyor.

Peki, sence nasıl bir modelle değiştirilmeli bu fetiş?

Bir eğitim sistemimiz olmalı diye yola çıkarak, mevcudun yerine yenisini mi aramalıyız emin değilim. Bana kalırsa, kişinin becerisini ve ilgisini değer kabul eden bir eğitim sistemi olmalı. Bireyin yeteneklerini çarpıtın ya da onu kalıplara sokan bir sistem yerine, onu keşfeden ve olabildiğince orijinal kaynaklarına bağlı biçimde ortaya çıkarıp geliştiren bir eğitim sistemi olmalı. O zaman her insan için, kendisiyle övünebileceği bir özellik ortaya çıkacaktır. Bu da yeni bir eğitim sistemi icat etmekten çok, eskisini yıkmakla olabilecek bir şey. İnsanın kendisinden kalkarak çevresiyle ilişki kurması, öteki insanları tanımayı insani eylemin parçası halinde anlaması buna bağlı.

Çalışma hayatında translar var olabiliyor mu? Nasıl var oluyor? Özellikle seks işçiliği dışındaki alanlarda nasıl yaşanıyor? İşe başvuru, işe alınma, terfi, işten ayrılma ve vasıflaştırma konularında neler söylersin?

Herhangi bir işte terfi ettirildiğimi hatırlamıyorum, ama işten atıldığım olmuştur. Sivil toplum örgütlerinden önce bir mobilyacıda çalıştım, bir turizm firmasında çalıştım. Davranışlarım ve kılık kıyafetim gerekçe gösterilerek işten atıldım. Bunlar geçiş sürecinde denediğim işlerdi. Belki çok iyi bir mobilyacı olabilirdim. Turizm alanında kariyer yapabiliirdim. 15 yıl sonra bu iş kollarında bir vasıf iddiasında bulunabilecek durumda değilim ne yazık ki. Belki benim bu durumumu, vasıfsızlaştırmaya bir örnek olarak gösterebiliriz. Seks işçiliğinden başka becerilerimi geliştirebileceğim, vasıflı hale gelebileceğim çalışma alanlarının tamamı bana kapatıldı.

Kaos GL ile başlayıp, Pembe Hayat'la devam eden çalışma dönemlerimin başlarında, belli kalifikasyonlara cevap veriyor olmam beklendi. Bilgisayar kullanabiliyor muyum? Yabancı dilim var mı? Trans oluşum dolayısıyla burası özgül biçimde benim alanım sayıldığı için, bu kimliğim doğrudan bir kalifikasyon unsuru kabul edildi. Yoksa ne Pembe Hayat ne de Kaos GL, benim mesaime ihtiyaç duymazdı. Belki bilgisayar kullanamıyordum, yabancı dilde metin yazamıyordum, ama alanda bana ihtiyaç var. Öyle kabul edildim. Doğrudan doğruya trans kimliğimden ileri gelen niteliklerime ilave olarak bilgisayarı ve yabancı dili yetkinlikle kullanan bir başka seçenek olsaydı, herhalde onu tercih ederlerdi. Sanırım ben de biraz işe yarıyorum. Kendim hakkımda biraz öyle düşünüyorum açıkçası.

Seks işçiliği, başlı başına bir istihdam alanı...

Korunaksız bir alan. İnsanların kelle koltukta var olmaya çalıştığı bir alan. Çok riskli. Kim-
senin bulaşmaya cesaret edemeyeceği biçimde riskli. Pembe Hayat, 2006 yılından beri,
İKGV'den sonra seks işçiliğiyle ilgili Türkiye'de ilk çalışmayı yapan, seks işçilerinin hakları-
nı insan hakkı ilan edip, harekete geçen bir sivil toplum örgütü. Hiçbir şeye yol açmadıysa
bu çabalar, seks işçiliği teriminin tartışmaya açılmasını sağladı. Bugün seks işçiliği, biraz
da bu sayede üzerinde konuşulabilir bir konu haline geldi. Konunun gündeme girmesi son
derece yavaş ilerleyen, uzun bir sürecin sonunda geldiğimiz bir aşama.

Seks işçiliği, trans kimlik ve transfobi üzerine neler söylemek istersin?

Sorudaki sıralama bir kaderleme ima ediyor sanki. Seks işçiliği, transfobi ve transseksü-
ellik... Bir trans, seks işçiliği yapar. Bunun nasıl bir transfobiye yol açtığı merak ediliyor.
Seks işçiliği, bir transın kaderi olmamalı. Hayatını devam ettirebilmesi için başka insanlara
tanınmış bütün haklar, translara da tanınmalıdır. Ama seks işçiliği yapmak isteyen insanla-
rın da, korunaklı alanlarda çalışabilmesi için, translar söz konusu olduğunda da trans seks
işçileri için alanlar yaratılmalı. Bütün fobiler kötüdür. Dolayısıyla transfobi de kötüdür.
İnsanlara önyargı ve korkuyla yaklaşılarak bir davranış sergilemek, bir insanlık ayıbıdır.
Bu hiçbir şekilde gerekçelendirilemez. Gerekçe olarak haklı bir söz ileri süremeyeceksen
korkma, önyargılı olma. Bu benim sorunum değil. Transfobi, transların sorunu değil. Onu
üreten insanların sorunu. Fobilerini yenmek de, onu taşıyanların sorunu. Onların bununla
mücadele etmesi gerekiyor. Ama transfobi, aynı zamanda transların ve lgbt'lerin de soru-
nu. Onların da kendilerinden hareket ederek bununla mücadele etmesi gerekiyor. Onların
da transfobiyi içselleştirmek gibi, "evet, biz buna müstahakız" diye düşünmeye başlamak,
bu eğilim içine girmek gibi bir meselesi var. Translar, transfobinin normalleşmesinden so-
rumlu tutulabilir. Birçok trans arkadaşımın anlaşamadığım noktalardan birisi budur. Bu aynı
zamanda LGBT hareketinin ağır politik başarısızlıklarından biridir. LGBT'ler de "normal"
defansı ile hareket ettiler. Peki, heteroların 'normal' yaşamlarına baktığımızda ne görüyo-
ruz? Ben zaten, o normaldeki normu reddediyorum. Ben farklıyım. Ben farklıyım ve senin
değil kendimin tanımladığı gibiyim. Ben farklıyım ve bu farklılığımı ortaya koymam en-
gellenemez. Normaller havuzuna dahil olmayı arzulayan LGBT toplulukları, bu aykırılığım
dolayısıyla beni de bir kenara atıyor. Normalin normuna uyum gösterme performansın ka-
dar onay görüyorsun. Bir güzellik yarışması tartışması yaşanmıştı translar arasında. Sakallı
translar da, vücudunda değişim yaratmak istemeyen translar da aynı yarışmaya katılmak
istememiş, olay olmuştu. Orada şöyle bir alt metin vardı: "Biz bu kadar bedel ödeyip normal-
leşmişiz. Yanağımıza silikon sıktırdık, göğüslerimizi yaptırdık, kıllarımızı aldık. Güzellik
yarışması, işte bu bedelleri ödüllendirmeli." Hayır. Normalleşmek için çaba göstermeni
ben teşvik etmedim. Kadın olmak için buna gerek yoktu. Sen kendine ait bir kadın şahsiyeti
inşa etmeliydin. Benim ortaya çıkardığım kadın, o normale uygun olmak zorunda değil.
Kadının ve erkeğin bir bilirkşi heyeti tarafından nasıl tarif edildiği beni ilgilendirmiyor.

Tartışmanın başlıca çatışma noktası buydu. Kişinin beyanı esastır. Kadın sayılmam için,

“Ben kadını” demekten öte bir şart aranmaz. Siz bu noktadan geriye giderek, normalleşmek için gösterdiğiniz bütün çabalara rağmen, normalin temsilcisi sayılanlardan gelecek ayrımcılığı kendi elinizle davet ediyorsunuz. Normaller diyor ki, “Sen kadın olamazsın, çünkü senin siki var.” Veya tersi. “Amin var, erkek olamazsın.” E, o zaman normaller tam da senin tarafından haklaştırılan bir şeyi sabitliyor. Sadece bunu onaylamakla kalmıyor, ‘normal’ tarafından maruz bırakıldığı ayrımcılığı, memesi olmayan sakallılara karşı, aynı kabullerden hareketle sen tekrarlamış oluyorsun. “Trans normaller” diyebileceğimiz, kadınlığın gönüllü mültecisi gibi yaşayan geniş bir kesim var. Terminolojide bu isimle anılan bir kategori yok elbette ama “trans normal” var galiba ve bunlar, “Ben böyle olmak zorunda değilim” diyen herkesi dışarıda bırakıyor. Bireye bedenini inşa etme fırsatı vermiyor. Dışlama, yok etme, olumsuzlama yoluyla onun için hazırlanmış kalıplara girmeye zorlanıyor. Normalin, daha da saflaştırılmış normlarına uyuyorsan, geri kalanların hepsini tartmaya, ölçmeye ve nerede tasnif edileceğini takdir etmeye hak kazanıyorsun. Çünkü bir “trans normaller” var, bir de “trans en normaller” var. Trans normallerin konumu, mültecilerinkine benziyor. Normalin bütün gereklerini eksiksiz biçimde yerine getirerek, ümitsizce kabul edilmeyi bekliyorlar. Bunların bile aşırı normalleri var. Böylece transların kendi içlerinde birbirlerini yok eden bir mekanizmaya hareket verilmiş oluyor. Normal ne? Normal, kadın veya erkektir. Öyle diyorlar. “Ben kadın veya erkek değilim” diyene ne diyeceksin? Ben Buse’yim. Kadın veya erkek değilim. Sizin bütün normal tanımlarınızın, ahlak kurallarınızın içine etmek için büyük bir istek duyuyorum. Okyanus intihar notunda “normal”den bahsediyordu. Söylediği tam da budur. Birkaç dakika sonra kendisini öldürecek birinin söylediğini dikkate almak zorundayız. Bir trans için, normallerin buyurduğu ölçüler, Okyanus’un reddiyesinden daha değerli olmamalı. Güzellik yarışması meselesinde asıl tartıştığım nokta buydu. “En normallerin güzeli” vizöründen bakılıyordu ve bu esası kabul eden herkes, acılı cerrahi operasyonları da içeren süreçlerden geçmek zorunda. Bu esasa rıza gösterildiği, aksi düşünülmemeyen bir şey halinde. Bir tane prototip var. Ona bakıp, yarışın ne yöne doğru koşulacağını görecekler. Bu mudur güzel? Bu değil. Güzellik, farklı biçimlerde tezahür edebilir. Sabit değil, görelî bir yargıyı ifade eder. Güzellik bence, insanın kendi dinamikleriyle olduracağı, tamamına erdireceği bir şey. Güzelliği böyle değil de, bir bilrikişinin takdirine bağlı olarak tanımlamak, öteki bakış açılarının mahkum edilmesini getiriyor. Mesela şişmandan hoşlanan insanın beğenisini, güzellik yargısını ifade edebilmesi için kınanmayı göze alması gerekiyor. Çünkü şişmanları güzel bulmak, bir sapıklık belirtisidir. Bu sapıklığın, bir Ermeni’nin Türkiye’de yaşamak için fazladan katlanmak zorunda kaldığı bedele benzer bir maliyeti var. Türkçesi aksantıysa, inançlarını, kültürel farklılıklarını gizlemekte başarılı olamamışsa, ondan uzak durmak gerekir. Bu riskten kaçınmanın yolu tamamen kapatılmış değildir. Aykırılığı olabildiğinde örtüleyip, bastırmak işe yarayabilir. Bu, sistemin işleyiş normallerinin talep ettiği şey. Biz bunu mu istiyoruz? Soru bu. Hani farklılıklar zenginliğimizdi ve insanlar içinden geldiği gibi yaşamalıydı? Biz farklılıklarımızı gizleyerek değil, tam tersine ortaya koyarak yaşayabileceğimiz bir dünya tasavvur etmiyor muyduk? Pantolonu çıkarıp etek giymemizin ya da tersi eteği çıkarıp pantolon giymemizin gerekçesi bu değil miydi? “Kusura bakmayın üzgünüm, sizin normallerinize aykırı duruyor olabilirim, ama bu benim” dedik ve giydik. Bunu ilan ettikten sonra geriye dönüp normalleşmeye çalışmak tuhaf. Bu bir manifestoydu. Kendimizi bir iddia halinde ileri sürmüştük.

Bundan sonra, bedenini nasıl şekillendireceğini kendi iradenle tayin et. Artık geriye gitme. O ileriye değil, geriye dönmek olur.

Yaşadığın kentte, senin dışında kimler ve nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Kent de karıştı. Önceden kenti oluşturan unsurları belli başlı sayabiliyorduk. Şimdi mülteciler de karıştı, unsur çoğaldı. Mülteciler Ankara’da çok ciddi sıkıntılarla baş başa. Bunu daha önceden de biliyordum. Trans ve LGBT mültecilerle daha önce temas etmişliğim var. Translar ve LGBT parantezindeki öteki bireyler, mültecilerin içinde en mültecilerdir, çünkü görünürlük endişesi nedeniyle LGBT’ler, bavullarını her zaman hazır tutarlar. Kendini ele verdiği anda, bir linç girişimine hazırlıklı olman gerekir. Ölü veya diri ele geçirilirsin. Görünürlük kalkınımı kaybetmiş olanlar için, iltica edecek yeni yerler aramaktan başka pek çare kalmıyor. Bazılarıyla uzun süreler aynı evi paylaştık. Biz zaten, bedenimizde mülteciyiz. Bedenimizdeki bir takım şeylerin bize ait olmadığını düşünüp, bir mücadele süreci başlatmışız. Sürekli bir mültecilik hali aslında. Evet, mülteciler ayrımcılığın en ağırının mağduru. Bunu böylece kayıtlara geçirdikten sonra, onların altına yazabileceğimiz birçok kesim var. Toplumun normlarıyla kontrast oluşturan birçok birey ve azınlık ayrımcılığa uğruyor. Mülteciler gibi engelliler var. Hem engelli, hem mülteci olanlar var. Aleviler, yoğun biçimde ayrımcılığa uğruyor. Kadınlar için artık ayrımcılığa uğradığını söylemek anlamsız hale geldi. Neredeyse bir vahşet ortamına emanet yaşıyorlar. Poligon oldular. Hayvanlar var, doğa var. Tahrip edilmiş durumda. Kentlerimiz başka bir hale dönüşüyor. Kentle birbirimizi tanımaz hale geldik. Yabancılaştık. Öte yandan, hakları hunharca gasp edilmiş kesim olarak çocuklar var. Emekleri ve cinsellikleri sömürülüyor. Seks işçileri var. Genelevlerin kapatılmasından sonra sokaklarda zorunlu olarak hayatlarını devam ettirmek için yaşadıkları ciddi sıkıntılar var. Var da var, ama Ankara’nın bu bakımlardan hiç iç açıcı bir görüntüsü yok.

Sosyal haklar, evlilik, evlat edinme, miras gibi konularda taleplerin var mı?

Şahsen herhangi bir talebim yok. Sosyal haklardan, herkesin yararlandığı kadar yararlanmak isterim. Ama evlilik, çocuk, bilmem ne... Bunlar çok bana göre şeyler değil.

Bazıları senin için Gülşen’in babası diyor ama?

Evet. Gülşen bana baba dediği için, ben Gülşen’in babasıyım. O öyle kabul ediyor. Ben Gülşen’in mutluluğu için babası olmayı kabul edebilirim. Birileri, evlenmek ve bir takım getirilerinden yararlanmak istiyorsa, bunu da uğruna mücadele etmeye değer görürüm. Evlenmek isteyen bir kişinin, evlilik hakkı için mücadele edebilirim, ama evlenmek, miras hukuku vesaire bana çok çekici gelen şeyler değil. Bence aile, heteroseksüel dünyanın ürettiği kurumlardan biri. Mülkiyet, çocuk edinme de ona bakıyor. Genetik olarak aktarılacaklar için bir kanal. Ben genlerin aktarılmasına da karşıyım. Nedir genlerin aktarılması? Ben hayatı kimlerle yaşıyorsam, mirasımı da ona bırakmak isterim. Ama devlet burada da devreye giriyor ve diyor ki, “Sen mirasını istediğin kişiye bırakamazsın. Bu bir kargaşaya

yol açar.” Ben bunu istemiyorum. Aramızdaki kan bağından başka hiç bir şekilde ilişkili olmadığım, hayatımın hiç bir aşamasında yanımda olmayan, destek olmayan, sorunlarımı anlatamadığım, ötekileştirildiğim, yok sayıldığım, nefreti ve ayrımcılığı ilk kez sayelerinde tanıdığım insanlarla niye bir miras ilişkim olsun? Yani heteroların modelleri içinde kendimi var etmek istemiyorum. Benim hayatımın gerçekleri farklı. Ben her şeyden önce tek eşliliğe inanmayan, kendi pratiklerinde de bunu yaşamayan, sevmenin ve sevişmenin farklı yöntemlerini arayan, ama toplum tarafından baskılandığım için bunu yaşayamayan bir insanım. Ben bunu da istemiyorum. Ne çocuk, ne anne, ne de baba olmak istiyorum. Aşıklar birbirlerine hitap için, gayet yaratıcı sıfatlar bulup söyler. Kimisi “aşkı”, kimisi “sevgilim”, kimisi “çiçeğim”, “kimisi böceğim”, kimisi “elmam”... Yani insanın kendini tarif etme biçimi, kişinin içinden geldiği herhangi bir şeyle alakalıdır. Bir şablona oturmuş, herkesin onun için uygun görülmüş rolü sadakatle oynadığı bir oyunun içerisinde olmak istemiyorum. Bu en azından bana göre değil. Yani aşklarımızı, sevgimizi, çocuğumuzu, çocuğumuzla olan ilişkimizi, anne-babayla olan ilişkimizi, çevremizle, komşularımızla olan ilişkimizi veya hayatımızın herhangi bir tarafında bir şeyle olan ilişkimizi, heteroların bakış açısına uygun biçimde yaşamak bana göre değil. Kişinin kendine göre, hissettiği biçimde kendini ifade edebileceği bir alan yaratılmadığından seçeneklerimizi göremiyoruz. Deniyor ki, “Sen sadece bu kriterlere uyan insanlarla yaşayabilir ve onların tutum ve davranışlarını taklit edebilirsin. Sen ağaç kovuğundan çıkmadın. Bu şekilde ancak var olabilirsin”. Bir yandan da biz bunun mücadelesini veriyoruz. Nasıl veriyoruz? Evet LGBT bireyler neden evlenemiyor? Çünkü sadece bir kişinin hak talebine desteğini esirgediğinde, kendini kandırmaya başlamışsın demektir. Her insanın çıktığı önemli. O çılgınlıkların kulaklara ulaşmasıyla toplum güzelleşecek. Aksi takdirde birey olmaktan çıkacak, robotlar haline geliriz.

Sosyal haklar dediğimde trans bedenlerinin aslında nasıl ayrımcılığa uğradığını, yani kimlikte neyi, nasıl ve ne yapacağına kadar karışan bir sistem aklıma takılıyor. Bizim uğradığımız mağduriyet yüzünden, toplum daha fazla mağdur ediyor aslında. Yani kimlikten “din” hanesinin çıkartılmasını talep edebilirsin. Bu bir hak. Bir dilekçeye bakar. Ama ismini değiştirebilmek için uzun bir prosedürü izlemen ve mahkemeyi ikna edebilmen gerekir. İsmi değiştirmek, yerine kendi seçimin olan bir ismi yazmak istiyorsun. Kadınlık ve erkeklik. Mavi veya pembe kimlikler bu ikisini tasnif ediyor. “Ben, kendimi iki cinsiyete de ait hissetmiyorum” demek, dinden çıkmaktan daha zor. İki tane cinsiyet vardır diyor devlet. Siyaset mekanizması, nasıl Türkiye’de yaşayan herkesin dininin aynı olduğu varsayımına göre işliyor, diğerlerini onun arkasında hizaya geçmeye zorluyorsa, cinsiyetler konusunda ondan daha katı bir “hizaya bak!” komutuna uyuluyor. Siyasetin müslümanlığa ilişkin kabulü dolayısıyla yaşanan mağduriyet, hepimizindir. Alevi’ysen, Ermeni’ysen yaşayacağın sıkıntılar bambaşka. Sosyal hak diye bir şey yok aslında. Çoğunluğun kabullerinin yaygınlaştırılması ve hayata geçirilmesi diye bir şey var. Cinsiyet ibaresindeki gibi. Mesela “kadın” ve “erkek” vardır diyor. Gel bunu değiştir. Değiştirmek için uğraşıyorsun, yılların gidiyor. Tamam. Ben bunu değiştirmek istiyorum. Ameliyat olmak istiyorum, diyorsun. Senden en çeldirici şeyleri istiyorlar. Üreme kabiliyetinin tamamen durduğunu kanıtlaman gerekiyor mesela. Mahkeme, psikolog ve başka süreçleri takip etmek için ısrarlı olman gerekiyor. Bu ısrarın ekonomik olarak maliyetini karşılamaman gerekiyor ki, başlı başına ağır bir yük.

Kadın veya erkek kimliğini alıyorsun, başka bir deşifreyon başlıyor. Nüfus kütüklerinde geriye dönük bir düzenleme başlıyor. Sicil kayıtların güncelleniyor. Mavi veya pembe kimliğini alıyorsun, iş bulmak sıkıntı oluyor. Kanunlar kağıt üzerinde, herkese tanıdığı hakları sana da tanımış. Zaten bizim savunduğumuz şey, bir sivil toplum örgütü olarak, kadınlık, erkeklik, din veya bilmem ne değil, insanların mağdur edilmeden yaşayabileceği, sosyal ve eşit alanlar yaratmak. Bir LGBT birey, dinini istemiyorsa veya bir LGBT ve dini nedeniyle ayrımcılığa uğruyorsa biz oradayız. Nefret mağduruysa biz oradayız. Veya kadın veya erkek ibaresini istemiyor, oradaki ibarenin çıkarılmasını, yerine de bir şey yazılmamasını talep ediyor olabilir. Bu da uğruna mücadele etmeye değer bir taleptir.

Bunların dışında, sosyal hayatın içinde toplu taşıma araçlarından yararlanamıyoruz. Herhangi bir spor tesisinden yararlanamıyoruz. Ev tutmak istediğimizde çok ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalıyoruz. Translara, LGBT'lere ev vermek istemiyorlar. Ailelerimizle kimimiz görüşse ve yakın ilişkiler kursa bile, onların çevresine dahil olamıyoruz. Onların bulunduğu ortamlara gidemiyoruz. Ailemizin de payına bir ayrımcılık düşmesinden endişe ediyoruz. Kimimiz aynı toplumsal baskılar yüzünden aileleriyle hiç görüşmüyor ya da aileleri bunu zaten tercih etmiyor. Eğitim hakkımız keza, mesela yabancı dil kurslarında, birçok örneği gördüğümüz gibi, telefonda “kontenjanımız var buyurun” diyorlar. Gidiyorsun, karşılarda trans gördüklerinde, “Kusura bakmayın” diyorlar. Oysa bunların tamamı, kağıt üzerinde herkes gibi bize de tanınmış haklar. Cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği ibaresinin Anayasa’da anılması için yıllardır mücadele ederiz. Bu konudaki görmezlik, bir inat gibidir. Bize “Evinizde yaşayın ama evinizden çıkarken, cinsiyet kimliğinizi bir gömlek gibi vestiyere asın” diyorlar. Senin yaptığını sokaktaki herkes yapsa bile, sen en önce ipe çekilecek kişi oluyorsun. Sorunu seninle tanımlamaya başlarlar. Seni yok ederek sorunu da ortadan kaldırmayı düşünürler.

Haklarını elde etmek için ne gibi yol ve yöntemler takip ediyorsun? Ne kadar mesafe kat ettiğini düşünüyorsun? Avrupa ülkelerinde bu konularda daha liberal düzenlemeler olduğu söyleniyor mesela.

Her yerel birimin, kendi içinde özgün sorunları var diye düşünüyorum. Şehirler kendi içinde çözümleri aramalı ve bulmalı. Ben bir başka ülkedeki uygulamayı ithal etme yaklaşımına katılmıyorum. Özgür iradenin ortaya çıkmasıyla biz de meselelerimizi çözmek için özgün formüller bulabiliriz. Elbette pantolonu çıkarıp eteği giymek ya da tersi, her koşulda önemli bir devrimdir. Mücadele edeceğimiz şey yeldeğirmenleriye, onları yenmeliyiz. Mutsuz olanlar yalnızca translar değil. Türkiye’nin geldiği linç ve savaş öfkesi, her şeyi anlatıyor. İnsanlığın tıkanıdığı noktadayız. İnsanlar, olduklarından farklı davranma ve eylem biçimleri arıyor. Bu büyük bir handikap. Bugün transların da geldiği nokta bu. Bir zamanlar durum böyle değildi. Daha mutluyduk. Neden? Çünkü orada herkes birbirine bakıp, tutum ve davranışlarını tecrübe etmenin fırsatlarını bulabiliyorlardı. Kıyafet ve makyaj tercihlerimizle birbirimize ilham verebiliyorduk. Bugün toplumun ne diyeceği sorusu daha fazla kafaları meşgul ediyor. Kapımızdan çıktığımız andan itibaren, bu sorudan yayılan bir paranoyaya tutuluyoruz. Başkalarının, çoğunluğu oluşturan hissiyatın ne istediği derdi, bizim istediği-

miz şeyi bastırdı. Çoğunluk meselesi de açıklığa kavuşturulmamış bir varsayım halinde tabi. Bizi uyumlu hale getirmenin bir aracı sadece. Translar ve diğerleri, kendilerini rahat ifade etmeye başladıklarında, itirazlarını özgürce dile getirmeye başladıklarında ancak başarıya ulaşabilecek bir mücadele bu. Biz elbette hasta değiliz, sapık değiliz, sapkın değiliz. Velev ki öyleyiz, bu bile yaşam hakkımızın gaspının gerekçesi olamaz. Herkesin yaşamaya hakkı var.

Medya ve transfobi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Medyaya nasıl bir anlam yüklediğimize bağlı olarak farklı düşünceler ortaya konabilir. Anaakım medya'da transların ayrımcılığa uğraması kanıksanmış bir durum. Hele içinde bulunduğumuz dönemde, muhalif olan her şey yok sayılıyor. Anaakım medyanın telafi edilemez bir ihtiyaca karşılık geldiği de artık çok şüpheli. Elbette o mecraları da zorlamakta fayda var. Her tarafta görünür hale gelmek gerekiyor. Ama bugün medya kavramının muhtevası değişti, zenginleşti. Herkes kendi medyasını kullanarak kendi mesajlarını yayabilir hale geldi. Facebook, Twitter gibi sosyal ağlar, bireylerin kendi ifadeleriyle kendi mesajlarını yayabilmesi için elverişli kanallar haline geldi. Kendi ifadelerimizin yayılmasını sağlamak için medya içeriği üretme konusunda eskisinden çok daha şanslı olduğumuz ortada. Ben bütün mecraların tamamen feda edilmemesi, her yerde görünmekte ısrarlı olunması gerektiğini düşünüyorum. Pembe Hayat mesela, bir çatı örgütlenmesidir. İçinde yer alan insanların hangi partilere oy verdiğinin önemi yoktur. İnsanların bu çatıyı tercih etme nedeni, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgilidir. Medyaya karşı pozisyon alırken, bu ayrımları dikkate almamız, ortaklıklarımızın anlamını ve hedefini doğru tarif etmemiz gerekiyor. Gözden kaçırmayalım, bilişim teknolojilerinin kullanımındaki yaygınlık, nefret, şiddet ve ayrımcılık kodlayan mesajların yayılmasını da kolaylaştırıyor. Şunu net olarak görebiliyorum. Bir seks işçisi olarak sokağa çıkıyorsun. Değişik görüşlerin, kimliklerin hatta dinlerin mensupları seks yapmak için oraya geliyor. Enformasyon teknolojilerindeki gelişmeler, bu karşılaşmaların fiziksel mekanını da dönüştürdü. Ortaya çıkan manzaraya bakıldığında anaakım medya aklının, bir fahişenin çark sırasında karşılaşması muhtemel riskleri elektronik ortamlarda yeniden üretmek gibi bir misyon üstlendiğini görüyoruz. Anaakım medyanın bir başka misyonu da standartların altını çizerek yerleşik hale gelmesini sağlamak. Sınır ihlallerinde alarm görevi görmek ve kırmızı çizgiler ilan etmek. LGBT'ler Turgut Özal döneminde altın bir çağ yaşadılar. Bu algının, Bülent Ersoy'a itibarının iade edilmesiyle ilgisi var. Anaakım medyanın yüzde yüz ittifakıyla yaşanabilmiş bir dönemdir. LGBT'lerin varlığına dair örtülü bir onay gibiydi. Bugün gelinen noktada medyanın ittifakını daha ileriye götürdüğünü söylemek zor. İnsanlar bizi televizyonlarda görmeye bayılıyorlar sadece. Yanlarında değil. Anlı şanlı televizyon starlarımızın, LGBT'lerin suçlanmasına gerekçe oluşturacak herhangi bir krizde, ilk elden feda edilecekler sırasında bulunduğunu unutmamak lazım. Direnci en kolay kırılacak durumda olanlar, savunma mekanizmaları en zayıf olanlar onlar çünkü. Zeki Müren ve Bülent Ersoy'u bu durumdan şahsen sorumlu tutmak gerektiğini düşünüyorum. Birçok insan için rol modeli oldular. Farkındalık yaratılmasında olağanüstü katkıları oldu, ama kendi cinsel kimlikleri hakkında konuşmaktan titizlikle kaçındılar. Bu nedenledir ki, LGBT'nin sözü onların katında temsil edilemedi. Bugün bile durum budur. Ben, fahişeler

nasıl polis, devlet, hırsızlar ve çeteler arasında ince bir denge gözeterek ayakta kalmanın politikasını öğreniyorsa, onların da aynı marifeti, o katlarda gösterdiklerini ve bu sayede varlıklarını sürdürdüğüne düşünüyorum. Bülent Ersoy'a sahne yasağı, onun kişisel mağduriyetinin ötesinde LGBT'lere yönelik bir tutum değişikliğini kodluyordu. Buna rağmen, hareketin medya ikonları arasından bir müttefik bulamamış olması düşündürücüdür. Bugün rahatlıkla söyleyebilirim ki, ilham ettikleri özgürlük talebi onları çoktan aşmış, geride bıraktı. Bence kendilerini cinsel kimlikleriyle ortaya koymaktan artık kaçınmamalılar. Eğer devletin yüksek katlarına davet ediliyorlarsa, bir dönme gerçekliği kabul ediyor demektir. Şartların değiştiğinin, dönüştüğünün farkına varmalılar. Ben Pembe Hayat'ı temsilen, Norveç Kralı'nın karşılanmasında protokole dahil edildim mesela. Niye çağrılmıştı? Niye oradayız? Bunun dolaysız anlamını keşfetmek gerekiyor. Biz varız. Varsak buna dair sözü müz üretebilmeliyiz. Değişik medya mecralarının iyi değerlendirilmesi bu bakımlardan da önemli.

Sağlık alanında translar nasıl sorunlarla karşılaşılıyor. Bu sorunları çözmek için neler yapıyorlar?

Geçiş sürecinde yaşadıkları zorluklar, her şeyin başında geliyor. Sosyal haklardan faydalanamamak. Hastanelerde translara yönelik ayrımcılık var. Kulaktan duyma operasyonlar. Operasyonları karşılayacak parasal gücün olmaması. Çalışma hayatının dışında oldukları için, sosyal güvencelerden yoksun olmaları. Yapılacak tek şey var: LGBT bireyler de diğerleri gibi eşit haklardan yararlanmalı. Bunun için, cinsiyet geçiş süreçleri ve beden inşa sürecindeki pratiklerinde devlet tarafından desteklenmelidir. Bu bir hak mücadelesi. Ben rahatsızım. Ben bedenimin şöyle ya da böyle olmasından rahatsızım. Bu kadar. Karnı ağrıyan nasıl hastaneye gidiyorsa, başı ağrıyana nasıl sağlık hizmeti veriliyorsa, ben de kendimi hissetmek için hastaneye gidiyorum. Rahatsızım. Kendimi iyi hissetmiyorum. Devletin sağlık hizmetlerinden yararlanmak için bundan başka gerekçeye ihtiyacımız olmamalı. Estetik ameliyatları konusu, sosyal güvence içinde yer almalı mı tartışmaları yapıyor mesela. Benim yaklaşımım şu: Devlet, bu kadar vergi, harç, resim filan topluyor. Devlet, kendi varlığını rahatsız eden her şeye nasıl ceza uyguluyorsa, plastik cerrahinin konusuna giren rahatsızlıkların muhataplığından da kaçınmamalı.

Cezaevindeki transseksüeller için neler yapılabilir?

Zor bir konu. Vahim bir durum. Cezaevinde kalmış bir transım. İki kez hapse girdim. Şiddetli bir travma durumu. Koşulların iyileştirilmesi için mücadele eden bazı sivil toplum örgütleri var, ama ayrımcılık daha kapıda başlıyor. Kapıdan girerken sana kimliğinde yazan isimle hitap ediyorlar. Erkek jandarma ve gardiyanların, tacizli aramalarından geçiyorsun. Hiçbir şeyini tanımadığın, çok yabancı bir ortamda, erkeklere teşhir ediliyorsun. Bir leş halinde akbaba sürüsünün içine atıldığını düşün. Seni diyorlar. Canlı canlı diyorlar. Psikolojik ve fiziksel işkencelere maruz kalıyorsun. Birçok hakkından yararlanamıyorsun. Tecrit içerisinde tecrit yaşıyorsun. Hiçbir şekilde insanlık onuruyla bağdaştırmayacak bir cezalandırma sistemi var. Kütüphaneye gitmek isteyenler, güvenlik gerekçe gösterilerek

gönderilmiyor. Eğitim hakkı, en temel haklardan sayılır. Devlet her nerede olursa olsun, bu haktan yararlanmayı güvence altına almak zorunda. Herkes 3-4 gün kütüphaneye gidebilirken, trans mahkumlara yarım saat 45 dakika gibi bir süre tanıyorlardı. Yıl sonunda hileli yollardan bir diploma hazırlayıp veriyorlar. Böylece eğitim hakkından yararlanmış gibi gösterilmen mümkün oluyordu. Gerek hormon kullanımı, gerekse öteki sağlık ihtiyaçları, ağır tacizleri göze almayı gerektiren taleplerdi. Cezaevinin yöneticileri ve personeli, LGBT konusunda zır cahil. Ben, erkek mahkumların içinde, trans kadınların konulduğu bir yerde bulundum. Trans erkeklerin karşılaştığı sorunlar hakkında daha az bilgi sahibiyim, ama eminim durumları daha parlak değildir. İç çamaşırı, ayna, tarak, cımbız gibi talepler, erkek tüketim alışkanlıklarına aykırı olduğu için reddediliyor. Her şeyin erkeklere uygun biçimde düşünüldüğü bir cezaevinde bulunuyorsun zaten. Sana çok rahat “hayır” diyebilirler. “Sen bir erkek cezaevinde bulunuyorsun. Bunları talep etmeye hakkın yok” diyorlar. Ama aynı zamanda erkeklerin içerisine de atmıyorlar. Tecrit ediyorlar. Yalnızlaştırıyorlar. Madem beni erkek koşusunda tutuyorsunuz, hangi koşulda kalmak istediğimi de ben tayin edeyim. Yargılama aşamasında da öyle. Bir kere trans olarak mahkemeye çıkarılmışsan, zaten suçlusun. Yargılama aşamasından başlayıp, cezaevinden çıkana kadar baştan sona keskin bir ayrımcılığa maruz kalıyoruz. Oradaki hükümlüler de bize aynı gözle bakar, çünkü sen erkeklige ihanet etmiş, aşağılık bir şeysin. “Psikoseksüel bozukluk” olarak tasnif ediyoruz. “İleri derecede transseksüalite” ibaresiyle anlıyoruz. Trans hükümlülerle empati kurmak istenirse, trans gardiyanlar bir çözüm olarak denenebilir. Ama cezaevi koşullarının düzeltilmesinin son derece acil bir talep olduğunu bilmek lazım. Sen bir insanın özgürlüğünü alıyorsun ve ona fiziksel ve psikolojik şiddet uyguluyorsun. Sanki, işkence yapmak için özel bir köle tutmuşsun. Açık havaya çıkma hakkın gasp ediliyor. Mahkumiyetine sebep olan suçun cezası, sana uygulanan yaptırımın yanında hiç kalıyor. Cezanı birkaç kere ağırlaştırılmış olarak çekiyorsun. Tecrit, mahkumlara istisnai disiplinsizlik durumlarında uygulanan bir ceza iken, sen mahkumiyetinin tamamını tecritte geçiriyorsun.

Mülteci transların sorunlarını çözmek için Türkiye’deki LGBT örgütleri neler yapabilir?

Translar yoğunluklu olarak Ankara, İzmir, İstanbul gibi yerlerde yaşıyor. Sadece metropollerde nefes alabiliyorlar. Mülteciler meselesinde bu durum öncelikle göz önünde bulundurulmalı. Evinde bir yıla yakın bir mülteci grubuyla yaşamış bir insan olarak söylüyorum, sırf cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri yüzünden, ailelerinden, yurtlarından ve bütün müktesebatlarından kopup gelmişler. Buraya geldiklerinde onları, linç etmek için bekleyenlerin arasına göndermek, mülteci kamplarına kabul etmemek, iş vermemek, maddi desteklerden yararlandırmamak, insanlık suçu. Ölüme terk etmekten bir farkı yok. Türkiye bir geçiş ülkesi konumunda. Buradan bir başka ülkeye geçmesi 3-4 yıl alıyor. Herhangi bir mülteci için bile yeterince zorlu koşullar söz konusu. Ama bir trans söz konusu olduğunda, bu kişinin hormon kullanımı var, görünürlüğü yüzünden karşılaşması muhtemel şiddet olayları var. Şartlar daha ağır. Ülkelerine döndüklerinde öldürülecekler. İranlı bir mülteci arkadaşım “Burada yaşamak çok zor diyerek ülkemden kaçtım, ama Türkiye’de mülteci olarak yaşamamın zorluklarıyla karşılaştırılmaz” demişti. Çok yerinde bir tespit olduğunu düşünüyorum. İlaveten dil bilmiyorlar, şehri tanımıyorlar, ne yapacaklarını bilmiyorlar.

Tam bir çıkmazın içindeler. Aç kaldığı için, ölmek için seks işçiliği yapacak, seks işçiliği yaparken yakalanırsa, ülkesine iade edilecek. Ölümlerden ölüm beğenmek gibi bir durum. Sivil toplum örgütlerinin mülteciler meselesinde, trans mültecilere özel bir ilgi göstermesi gerekiyor. Hukuki haklarını kullanma, sağlık ve barınma konularında destek verilmesine, öncülük gösterilmesine ihtiyacı var. Eğer burası bir geçiş ülkesiyse, gideceği ülkeye göre bazı hazırlıkların buradan başlatılması gerekiyor.

Transfobiyle mücadele etmek için neler yapılabilir?

İnsanların kendileriyle mücadelesini gerektiren bir konu bu. Transseksüellik değil, ama transfobi, tedavi edilebilir bir hastalıktır. Bence doğru bir tedavi süreci sonunda, hem transfobi, hem de onun akrabası sayılan önyargılar alt edilebilir. Yanı sıra devletin terörize ettiği birçok alanda çalışmalar yapılması gerekiyor. Eğitim hayatında, sosyal hayatta, çalışma hayatında... Devletin bizatihi bir farkındalık eğitiminden geçirilmesine ihtiyaç var. Yasalarda, trans bireylere yönelik ayrımcılığı besleyen, eşit vatandaşlık statüsüyle bağdaşmayan düzenlemelerin ayıklanması gerekiyor. Konuyla ilgili uluslararası sözleşmeler derhal kabul edilmeli ve hayata geçirilmeli. Bunların yapılması iyi bir başlangıç olur. Bununla ilgili sosyal sorumluluk çalışmaları yapılırsa, tanınan hakların gerçek bir içeriğe kavuşturulup, kağıt üzerinde kalmaması sağlanırsa, bence sorun önemli ölçüde çözülür. Mevcut olumsuzlukların üçte birini değiştirip, hak ilkesine uygun olarak düzenleseler, bu toplum transfobiyle yüzleşecektir. Kaynakların savaş ve silah yerine, bu alanlara aktarılması önyargı kökenli bütün fobileri ortadan kaldırmaya yeter.

Transları örgütlenmeye teşvik için neler yapılabilir?

Transların, her şeyden önce bunun bir rüşet mücadelesi olduğunu anlamasına ihtiyaç var. Günlük refleksleri kabus haline, sosyal hayatın ortasına taşınmaları gerekiyor. Estetik olmaya karar vermekle göze aldığı riskler, ki öldürülmek de buna dahil, seni zaten bir şeylerin militanı yapıyor. Bununla ilgili mücadelenin bizatihi kendisi zaten, senin gündelik hayatını oluşturuyor. Bunu örgütlemekten, diğerlerimizle bir araya gelmekten niye geri durasın? Aşık olmanız, ailelerinizle olan ilişkinizi yönetme biçiminiz, toplumla ilişkilerinizi yönetme biçiminiz, başka bir kalifikasyona gerek duymaksızın bir devrimin halkla ilişkiler yönetme biçiminiz, başka bir kalifikasyona gerek duymaksızın bir devrimin halkla ilişkiler neferi olmayı gerektiriyor. Uğradığınız zulme eyvallah etmeniz, biricik engel. Kendimizi buna müstahak görmekten vazgeçersek, bunun için ayağa kalkıp, harekete geçerse, hayatın anlamına dair bir şey ele geçireceğiz. Bunu anlamak gerekiyor. Buradan itibaren, şunu da net görmek gerekiyor: Ayrımcılık bir tek bize musallat bir hastalık değil. Toplumun zulmün başka başka versiyonlarına maruz kalan kesimleri ve bireyleri adına söylenecek sözlerimiz olmalı. Onlara karşı reaksiyonu da refleks halinde gösterebiliyor olmak lazım. Cesaretli bir duruş sergileyen trans bireylerin, o cesaretli duruşlarını gün yüzüne çıkartmaları gerekiyor. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki kanın evsafından gelmeyecek. Birbirimizle dayanışmayı keşfettiğimiz andaki akıldan gelecek. Son zamanlarda herkes birbirine köstek, ilan edilmemiş bir rekabetin yarışmacısı gibi. Yani sen mi güzelsin, ben mi? Senin mi malın çok, benim mi? Ben mi daha çok kazandım, sen mi? Benim alanım mı ihlal ediliyor, senin alanın

mi? Bir psikolojik kriz durumu var. Bu da hem dayanışmayı, hem de mücadeleyi baltalıyor. Her insan özel. Bütün insanlar, farklılıklarını özgürce ortaya koyabilmelidir. Sivil toplum örgütleri çok önemli. Boydan boya yekpare bir toplum dayatmasını, alternatiflerin varlığını haber vererek yanıtlamamız gerekiyor. Mevcut aile çarklarının, hiç de sizin yuvalarınızda kurduklarınızdan daha iyi işlemediğini göstermek gerekiyor. Evlerimizden ne çocuklar yetişti ve nadir birer şahsiyet kuşandı. O kadar çok itilmişse, o kadar çok sokağa fırlatılmış evlerimizi açmışız ki, bunun daha az bir sevgi performansı gerektirdiğini kimse ileri süremez. Bir alternatiftir ve ortadadır.

Mevcut örgütlenme düzeyi yeterli mi sence?

Mevcut örgütlenme düzeyini tatmin edici bulmuyorum elbette. Yeni yeni birçok trans örgütleri kuruluyor. Önemli. Böylece transların kendi aralarındaki farklılığın gereklerine uygun alternatifler de ortaya çıkmış oluyor. Daha önce sağlık alanına özel bir ilgi göstermiş örgüt yoktu. Bugün T-Der var. Spesifik olarak nefret suçları ve ayrımcılık üzerine odaklanan veya homofobi ve transfobi üzerine çalışan örgütlerin varlığı önemli. Yetmez. Translar, bir iki tabela altında özetlenemeyecek kadar çok çeşitlilikler taşıyor. Hangi önceliğin kimin beklentilerine uyup, kimlerinkini ıskalayacağını görebilmek gerekiyor. Aynı zamanda Alevi, aynı zamanda Ermeni, aynı zamanda Kürt, çingene, müslüman ve aynı zamanda engelli translar. Bu ilave kimlik, önceliklerimizi kökten değiştirebilir. Bunların örgütlenmiş biçimde bir ifadeye kavuşturulması bir ihtiyaçtır. Kimliği oluşturan, translık dışındaki küçük küçük paydalara da dikkat çekmek gerekiyor. Yaşadığımız zulmün tamamen bitmesini beklemiyorum doğal olarak. Birçok alanda örgütlü çalışmaların, doğru hareket noktaları seçmesi, hem hedeflerimize olan mesafeyi azaltır, hem de harcanacak zamanı. Hedeflerimiz sadece insan temelli değil, hayvan ve çevre değerlerinden de hareketle belirlenmiş olmalıdır. Dünyaya çuvaldız batırıp, acıdığını duymak gerekiyor. Yerin yüzünde birçok çatlak var. Biz o kırıklıklardan küçük bir parçayız. Mücadele şart. Kapitalizm her yerde peşimizde, bunu biliyoruz. Çocuk doğurması kanun hükmünde ayrımcılıklarla yasaklanmış insanlarız. Yalnızlaştırılmış insanlarız. Yalnızlaştırıldığımız için kendimize harcayacak paramız oluyor. Kapitalizm için fevkalade bir ilgi alanıyız. Kapitalizmin alternatifsiz olmadığını göstermek de bize düşer. Bizi 30 yılda öldürmeyin. Trans ortalama ömrü, büyük savaşlar döneminde ölçülmüş ortalama ömür rakamlarının bile yarısıdır. Onun yenilgisi bizim devrimimiz anlamına gelmeyebilir, ama bizim de mücadeleye katılmak için nedenlerimiz var. Biz de bir devrimin devrimcisiyiz.

Transfobiyle mücadele etmek için devlet ne yapmalıdır?

Sorumluluk hissetmeli. Ne yapabilir? Sorumluluk hissetmekten daha fazla kaçamaz. Biz vatandaşlığın gereği bütün sorumluluklarımızı harfiyen üstleniyoruz. Devletin de sorumluluklarını görmesi gerekiyor. Haklarını tanıırken insanın diline, dinine, ırkına, cinsine, cinsel yönelimine veya cinsiyet kimliğine göre değil veya engeline göre bir pozisyon alması değil, insanca yaşamının gereği olarak belirlenmiş kriterlere göre düzenleme yapması gerekiyor. “Yazık, garibim” mantığıyla değil. “Vah, vah!” mantığıyla da değil. “E, onlar da insan”

mantığıyla hiç değil. “Benim de trans arkadaşlarım var” mantığı da hiç hoş değil. Biz ruhlarımız özgürleşsin istiyoruz. Ruh halimize tecavüz edilmesini istemiyoruz. Haklarımızın verilmesini beklediğimiz düşünülmesin. Bu bizim hakkımız. Bir hakkımız var yani. Burada bir hakkı, kendimizin olan bir hakkı almaktan söz ediyoruz.

Sol partiler, translardan da eş genel başkan belirlense, faydası olur mu sence?

Ben eş genel başkanlık müessesine genel hatlarıyla şöyle bakıyorum: Her iki cinsiyetin, birlikte iktidar olduğu, ama öte yandan erkek vurgusunun hafifletilemediği bir model olarak görüyorum. Benim bunu teklif etmem mümkün olmadığı gibi, desteklemem de söz konusu olamaz. Koşullar, birinin bir başkasına bahşış teklif etmesini gereksiz kılacak biçimde değiştirilebilir ve bu hedef perdenin gerisinde kalıyor. Bir yönetim mi seçiyorsunuz? Buyurun, hayırlı olsun. Ama kararlarının beni bağlamamasını istemek hakkım. En azından bana belli bir mesafe tanımalı. Bu alanımı koruyabilmem için bana kendimi savunma mekanizmaları vermeli. Onu sorgulamama açık olmalı. Onu sorgulamamın araçlarını da bana garanti etmiş olmalı. Kanunlar çıkarıp, yaptırımlar uygulamakla olmaz bu. Yönetimler, müphem bir zannın hedefi değildir. Bizimki zan değildir. Onay vermediğimizdir. Karar alırken çok dikkatli olmalıydılar. Yönetim, başkan, genel başkan yardımcısı, şu, bu... Hiyerarşinin bütün kademelerindekiler, istisnasız biçimde dikkatli olmalıydı. Varlığınıza rıza vermiyoruz. Bu heyetler olmalı mı? Acaba gerekli mi? O taraflara pek kafam çalışmaz. Her ne oluyorsa olsun, karar vericilerin insan, çevre ve hayvan hakları konusunda rahat cümle kuramıyor olması gerekiyor. Şunu gözümün önüne getiriyorum. 450 milletvekilinin, veya sayısı kaçsa, ağzından çıkacak herhangi bir hüküm sözünün, beni bağlamamasını talep etmek hakkımdır. Benim dışındakiler tarafından seçilerek, hasbelkader oraya geldikleri için, beş yıl boyunca bana kural vazedemezler. Bana da onu sorgulayacağım mekanizmaları vermelisin. Bu eş başkanlık uygulamasında da şunu görüyoruz, kadın, yumuş yumuş anne rolünde, erkek de baba rolünde devam ediyorlar. Kimileri Voltrans'ı oluştururken, bunların marifeti büyük aileyi oluşturmak.

"EVLİLİK DE BİR TÜR SEKS İŞÇİLİĞİDİR"

**DENİZ ŞAPKA
(İSTANBUL)**

Yaşadığım yeri, yaşanılır kılmak için çabaladım. Bayramda ablam bir torba ceviz göndermişti. Ben de tabaklara bölüştürdüm ve komşularımı gezmeye başladım. Öncesinde kadınların gözleri sürekli benim üzerimdeydi. O günden sonra çok rahatladım. O gözlerin yok olduğunu hissettim.

Deniz Şapka kimdir, ne içer, ne yapar?

Deniz Şapka Hakkarili bir lubunya. 2006 yılında doğduğumu düşünüyorum. Van Kadın Derneği ile tanışmam benim için bir dönüm noktasıydı. VAKAD ile tanıştıktan sonra hayatımın iki aşaması oldu. VAKAD öncesi ve sonrası olarak hayatım ikiye ayrıldı. İki tane facebook hesabım vardı mesela. Bütün sosyal medya hesaplarımda, mail adreslerimde iki kimlikle yaşamaya başladım.

VAKAD'ta bir süre gönüllü olarak çalıştım. Orada 2006 yılında bir LGBTİ oluşumu oluşturduk. Hepimizin ailesi orada yaşadığı için çok fazla devam ettiremedik.

Kendimi trans kadın olarak tanımlıyorum. Feminizmle çok ilgileniyorum. LGBTİ hareketi

aktivistiyim aynı zamanda. Asıl mesleğim profesyonel turist rehberliği. Dört yıl İstanbul'da rehberlik yaptım. 2009 yılından beri İstanbul'da yaşıyorum. Şimdilerde ise SPoD LGBTİ'de siyasi temsil alanında çalışıyorum.

Transfobiye nasıl tanımlıyorsun? Gündelik hayatında transfobi karşına nasıl çıkıyor?

Transfobiye ben trans geçiş sürecine girdikten sonra yaşadım. Transfobiyle de çok karşılaşmadım bireysel olarak. Geçiş sürecinden önce daha çok homofobiye gördüm. Benim için transfobi annemin beni anlamaması, transları bilmemesidir.

Ama genel olarak translara yönelik önyargı ve korkular diyorum. LGBTİ camiasında transfobiye gördüm, transların transfobilerini gördüm. Bazen estetiği ve kişinin bedeninden memnun olmamasını da transfobi olarak görüyorum. İşin sonucunda herkes mutlu mu tartışılır, ama oradaki transfobiye görebiliyorum.

Kamu, okul, adliye, cezaevi kısacası devlet kurumlarında transfobik ayrımcılıkla karşılaşıyor musun?

Geçiş sürecine girdikten sonra eskisi gibi transfobi ile karşılaşmadım, ama transfobiyle karşılaşan arkadaşlarımla yanında oldum hep. Daha çok homofobiyle karşılaştım. Üniversite yıllarımda görünür "eşcinsel kimliğimden" dolayı bir yılımı kaybettim. Arkeoloji hocam vardı, nazımcık derdim ben ona. Hoca beni 49'dan sınıfta bıraktı. Öyle bir nottu ki şartlı olarak bile geçemiyordum. Adam hem homofobikti hem de faşistti. İkisinden de nasibimi almıştım ben. Sokakta yürürken yine feminen bir gey görünümündeydim. Kötü bakışlarla, kötü muamelelerle sıklıkla karşılaştım. Nüfus müdürlüğünden başka resmî yerler ayrımcılık her yerdedi.

Ben transfobi ile bir defa karşılaştım. SPoD'ta işe başlamadan önce hastaneden bir evrak almam gerekiyordu. Cerrahpaşa'ya gittim. Orası da beni Samatya Hastanesi'ne yönlendirdi. Orada dahiliyeye yönlendirdiler beni. Doktorun yanına gittim. Doktor bana, "Buyrun hanımefendi oturun" dedi. Ondan sonra mavi kimliğimi uzattım kadına. Kimliğimde erkek ismi vardı işte. Kadın bana "Aa sizin de mi adınız erkek ismi, benim de adım erkek ismi" dedi. Koskoca mavi rengi görmüyor, erkek ismine takılıyor. Kadının ismi de Muzaffer'miş. Ben de, "Rengine dikkat etmediniz herhalde. Ben trans kadınıym" dedim. Dondu kaldı. Trans kadının ne demek olduğunu sordu. Ben de açıkladım tane tane. Son aşamaya gelmiş bütün imzayı atacak, "O zaman ben dahilî açıdan hiçbir sorunu yoktur yazacağım" dedi. "Ne demek. Öncesinde böyle düşünmüyordunuz, trans olduğumu öğrendikten sonra böyle demeye başladınız" dedim. Beni muayene etmediğini söylediğinde de, öncesinde de muayene etmediğini hatırlattım. Neyse, işlem görülsün diye çok uzatmadım. Keşke hiç kendimi açıklamayıp diye düşündüm sonra. Ama yapamıyorum ben böyle. Politik olarak trans kadınıym diyince her yerde kendimi açıklamak zorunda hissediyorum.

"Metropollerde gecelere ve gettolarda sıkıştırılmayı reddediyoruz. Küçük şehirlerden büyük şehirlere göç etmek zorunda kalıyoruz. Geldiğimiz şehir bize mutluluk ve özgür-

lük vaat etmiyor. Yaşamak için göç etmek zorunda kalıyoruz” Trans Manifestosu’ndaki bu cümleden hareketle, hayalindeki kent nasıl bir yer?

İstanbul benim hayalimdeki kent aslında. Ben çok umutluyum İstanbul konusunda. İstanbul çok kozmopolit bir şehir. Ben biraz da akrabafobiğim. Akrabalarımı görmek istemiyorum, onların beni görmesini de istemiyorum. Geçiş sürecine girdikten sonra çok özgür bir şekilde yürüyebiliyorum. Komşularıyla ilişkilerim çok iyi. Büyük şehirler bana daha çok umut veriyor. Küçük şehirler konusunda şüphelerim olsa da ailemin olmadığı bir yere yaşayabilirim bence. Kayboluyorum burada, aramak isteyen bulamaz beni. Genel konuşmamak gerek, bunu tercih eden ve gettolarda yaşamayı seven insanlar da var. Orada bir dünya oluşuyor ve daha huzurlu hissedebiliyorsun bazen.

Peki buradan hareketle göç senin için ne anlama geliyor? Göç etmek zorunda kaldın mı? Van’dan İstanbul’a geliş sürecini anlatabilir misin?

Benim için göç, yoksulluk, açlık, sudan çıkmış balık, kendi ülkesinde sığınmacı olmak, zor hayata başlamak demek iken, bir taraftan da yeni bir doğuş, başlangıç ve bir trans kadın için umut olabiliyor. Ben göç mağduru bir trans kadınıyım. 1996 yılında bizim köyler boşaltılınca biz de şehre göç etmek zorunda kalık. Yaşam koşulları açısından daha kısıtlıydı oralar. Bir trans olarak oradan çıktığım için çok mutluyum. Yoksa hayata çok daha geç kalabilirdim. 11 yaşına kadar köyde yaşadım. 11 yaşında birinci sınıfa başladım. Ablamın yanına okumaya yolladılar beni. O dönemler köyde karışıklıklar var. Askerler sürekli taciz ediyor. Kontrol hat safhada. Sanki biz gerillayla iç içe yaşıyormuşuz gibi bir algıları vardı. Ben 11 yaşındayken bizim köyler boşaltıldı. Köyümüz yakıldı. Van merkeze geldim. Ailemle birlikte orada yaşamaya başladım.

Liseyi bitirdikten sonra ise içimdeki trans kadın beni göçe zorladı ve bu defa kendi göçümü ben tercih ederek yaşadım. İstanbul’a göç ettim. Hemen hemen 2006’dan bu yana İstanbul’da yaşıyorum.

Kendini İstanbul’a ait hissediyor musun?

Ait hissediyorum. Mutluyum, arkadaşlarım var. İstediklerimi yapabiliyorum. Bir taraftan kendimi geçindirmek zorunda, bir taraftan da aktivizm yapmak zorundaydım. Şimdi ikisi birlikte gittiği için memnunum İstanbul’dan. Türkiye’nin birçok yerinde bulundum eski mesleğimden dolayı ve benim için en yaşanılabilir yer olarak burası diyorum.

Barınma hakkı desem aklına ne geliyor? Kentin istediğin yerinde yaşayabiliyor musun?

Yaşayamıyorum. Bu kadar iyimser konuştum, ama sorunlar oluyor, çünkü bir yerden sonra cinsel kimliğin ortaya çıkıyor. Ben yıllardır Aksaray, Haseki, Çapa, Fındıkzade dolaylarında yaşadım. Oralar benim için yaşanabilir yerler oldu. Başka bir yerde yaşasam, burada yaşadığım komşuluk ilişkilerini geliştiremeyebilirim. Komşuluk ilişkilerinden kastım, trans

arkadaşlarının iki sokak ötemde olması. Yakınız birbirimize ve bir getto olmuş durumda.

Barınma çok zor bir şey. Evler çok pahalı ve benim saydığım yerlerde, Kurtuluş'ta Kadıköy'de yaşamak zorunda kalıyoruz. Bu semtler de çok ucuz semtler değil. Ekonomik şiddet görüyoruz anlayacağın. Onun dışında sığınakların olmaması ciddi sorun. Sığınaklar da geçici de olsa çok önemli barınma merkezleri. Herkes benim gibi şanslı olmayabiliyor. Ben küçükken akıllı bir çocuktum ya da şanslıydım, bir şekilde ayaklarımın üzerinde durabildim. Herkes bunu yapamayabiliyor. Buna şans demek de doğru olmaz belki. Belki de onlar şanslılardır, ben kendi pencereden bakıyorum. 16-17 yaşında evinden kaçan çocuklar var. Kaçmak zorunda kalan çocukların dışında, 40-50 yaşına kadar seks işçiliği yapmış ve kalacak yeri olmayan insanlar var. Seks işçiliği çok önemli bir meslek, ama insanı yıpratın ve tüketen bir meslek aynı zamanda. Kişi yapabiliyorsa mal mülk yapmalı bence. Çünkü sistem çok kötü ve bir güvence yok ortada. Kendi güvenceni oluşturmak zorunda kalıyorsun. Birikimi olmayan yüzlerce gacı var ve sokakta kalabiliyorlar. Barınma anlamında en büyük eksikliğimiz LGBTİ sığınaklarının olmaması bana kalırsa.

Yaşadığın kent, İstanbul senin haklarına saygılı davranıyor mu sence? Bu şehirde kendini gerçekleştirebiliyor musun?

Trans geçişimden sonra kendimi gerçekleştirebildiğimi düşünüyorum. Çevremi kendim için yaşanılır kılmaya çalıştım. Mesela bayramda ablam bir torba ceviz gönderdi. Ben de tabaklara bölüştürdüm ve komşularımı gezmeye başladım. Öncesinde kadınların gözleri sürekli benim üzerimdeydi. Önce yöneticiye çıktım. "Sürekli karşılaşıyoruz ama bir türlü tam olarak tanışamadık. Siz kek, pasta gönderiyorsunuz bana sağ olun. Ben de size memleketten ceviz geldi, ondan getirdim. Bizlere karşı bir önyargı var. Bütün trans kadınların seks işçisi olduğu düşünülüyor. Seks işçiliğine de karşı değilim ve seks işçiliğinin de bir meslek olduğunu düşünüyorum. Bunun ile ilgili çok detaya girmek istemiyorum, sadece şunu bilin müşterileri almıyorum ben. Herkesin hayatı kendisini ilgilendirir. Ben bir lezbiyen, gey, biseksüel, trans örgütünde çalışıyorum. Ofisimiz Taksim'de. Mutlaka bir gün gelin, beklerim" dedim. Bu kek, pasta, börekler de beni gözlemlemek için geliyordu zaten. Bu konuşmayı sadece o kadına yaptım, o kadın vasıtasıyla bütün apartmana yayılacağını biliyordum. O günden sonra çok rahatladım. O gözlerin yok olduğunu hissettim. Bazen ayakta kalabilmek için çok manasız konuşmalar yapabiliyorsun, ama bunu yaparken de dikkat etmek gerek. Yan komşun bir seks işçisi olabilir ve onun hayatını zorlaştırmamaya özen göstermek gerek.

Çok güzel bir hikaye bu ve umarım sorunsuz bir şekilde devam eder komşuluk ilişkilerinin. Olmasın isteriz ama olur da ayrımcılığa ya da transfobik şiddete maruz kalırsan, yaşadığın kentte seni koruyacak kurumsal mekanizmalar var mı?

Kurumsal mekanizma dediğinde ilk aklıma dernekler geliyor. Ama dernekler de her şeye yetemiyor maalesef. Gönüllü avukatlar var, ama bu avukatların da para kazanması lazım bir yandan da. Profesyonelleşirse hukukî danışma daha iyi olur bence. Genel olarak hukuksal alanda çok yetersiz olduğumuzu düşünüyorum. Kısıtlı imkanlara rağmen avukatlarımız

koşuyorlar. Aktivist arkadaşlarımız da duyarlı. Tek yakındığım nokta başında kalabalık olup da devamında olmamaktır. Bunu biz aktivistler çok yapıyoruz. Oysa ki temel ve takip etmemiz gereken meselelerden biri bunlar olmalı. En temel sorun şiddetle mücadele etmek olmalı ve fiilen bulunmalıyız orada.

Eğitim hayatından bahsettin biraz ama oraya dönelim istiyorum. Nasıl geçti eğitim hayatın?

Birinci sınıfta öğretmenime aşık olmuştum. İkinci sınıf da başka bir öğretmenime aşık oldum. Beşinci sınıfta da bir başka öğretmenime. Duygusal ve aşk kadını olduğum o zamanlardan belliymiş. Arkadaş ilişkilerim çok sınırlıydı. Bir tane arkadaşım vardı. Davut'tu adı. Beşinci sınıftan sonra o Şırnak'a gitti. Ondan sonra hep kızlarla takılmaya başladım. Ortaokul bir şekilde geçti. Hep içime kapanıktım. Lisede daha temkinliydim. Doğrudan bir taciz ya da tecavüze maruz kalmadım. Buna maruz kalan çok öğrenci arkadaşım vardı. Şanslıydım o açıdan da sanırım. Ya da şanssız. Şugar bir mantı taciz etseydi mesela (Gülüyoruz). Lise son sınıfta büyük bir aşk yaşadım. MHP ilçe başkanıyla lubunyalının olduğu bir içki ortamında tanıştım. Evli bir adamdı. Çoluğu çocuğu vardı. O aşkın ortasında Van Kadın Derneği ve feminizmle tanışınca kendimi sorgulamaya başladım. Bir taraftan kadın hakları derken, öte yandan bir kadının aldatılmasına ortak oluyordum. Çok seviyorduk birbirimizi. Bambaşka bir şeydi. Aramızda siyaset, din gibi kavramlar yoktu. Tamamen duygularla birbirimize bağlıydık. Karşılıklı ağlamalarımız da oldu.

Bir şekilde oradan çıkmam gerektiğini fark ettim. İçimdeki trans da beni dürtmeye başlamıştı. Bir an önce meslek sahibi olmak istedim. Kısa yoldan turist rehberliğini okumak için Selçuk Üniversitesi'ne gittim. Orada da rehberliğe başladım. Orada biraz daha kendimi yaşıyordum. Kulağımı deldirdim, saçlarımı uzattım. Değişik değişik yüzükler takmaya başladım. Orada çok yalnız hissediyordum kendimi bir yandan da. Bir tek trans ya da onların gördüğü haliyle gey ben vardım. Hiçbir zaman seks iççiliği yapmayı beceremedim. Çok zorluklarla okudum. Annemin üç aylık maaşıyla okudum. Harç ücreti ödememek için ilk üçe girmek zorundaydım. Derslerim çok iyiydi, ama arkeoloji hocam bana takmıştı. Bunu o dönemlerde Kaos GL ile de paylaşmıştım. Adam sözleşmeli çalışıyordu ve içki ortamlarımıza da giriyordu. Bir gün Ahmet diye bir arkadaşımın adamın ağzını aramasını istedim. Adam, "Ben onun cinsel kimliğine saygı duyarım, ama ben o Kürt'ü geçirmeyeceğim" demiş. Çok milliyetçi birisiydi. Etnik kimliğim üzerinden ilk ayrımcılığı o zaman yaşadım. Öncesinde yaşamadım, çünkü Kürdistan bölgesindeydim. İkinci sınıfta daha çok dersten bıraktı. Okulum uzadı onun yüzünden. Alevi bir kadın arkadaşşıma da aynı şeyi yapmıştı. Hak arayışına girelim dedik. İtiraz ettik ve haklı olduğumuz ortaya çıktı. Adam mesleğinden oldu itirazlarımız doğrultusunda. Ama benim okulum uzamış oldu bir kere.

Okul bitti, çalışma hayatında neler yaşadın? Çalışma hayatında trans kadınlar var olabiliyor mu? İşe başvuru, alınma, terfi süreçlerinde neler yaşıyor?

Kişiden kişiye değişiyor durumlar, bunun bir yolu yöntemi yok. İşveren transfobik olabiliyor,

olmasa bile çevresindeki transfobik kişilerden etkilenebiliyor. Transfobi bir şekilde ürüyor. Ben okuldan mezun olduktan sonra kokartımı aldım. İlk olarak staja başladım. Trans seks işçisi arkadaşlarımda evinde kalıyordum. Staja başladığımda acentede genel müdür vardı. Başlarda benimle dalga geçiyordu, ama stajı tamamladıktan ve benim iyi çalıştığımı gördükten sonra onlarla çalışmamı teklif etti. “Diplomanı aldıktan sonra gel bizimle çalış” dedi. Homofobiyi gördüğüm adam, benim başarıyı görünce birden başka bir insana dönüştü. İlk etapta cinsel kimliğimizle ön plana çıkıyoruz, ama hemen pes etmeyince değişebiliyor işler. Rehberlik yaparken de çok büyük zorluklar yaşamadım. Bir dönem Araplarla çalıştım mesela. Bir taraftan alay ediyorlardı ama öte yandan seviyorlardı. Eğlenceli buluyorlardı beni. Avrupalılarla çalışmaya başladım. Gey turları yapan bir arkadaşla, Murat’la tanışınca onunla bir dönem gey tur organizasyonları yapmaya başladık. Murat Bodrum’da bir bar çıkışı öldürülene kadar beraber çalıştık. Ondan sonra ben bir daha çalışmadım.

Nasıl öldürüldü?

Nefret cinayeti idi. Cebindeki bütün parayı almışlardı bir yandan da. Ailesi de buradan hareketle olayın üstünü örttü. Cinsel kimlik sebebiyle değilmiş gibi lanse ettiler. Neyse, geçiş sürecine başladıktan sonra da iş bulamayacağıma dair korkularım büyüdü. İleride benim rehberliğe dönmek gibi bir niyetim vardı. Lubunya Deniz’i geride bırakıp bambaşka bir kimlikle, kadın kimliğimle mesleğime dönmek istiyorum bazen. Çalışma hayatında var olabilmek, iş bulabilmek bizlerin en zorlandığı alan, ama pes etmemek gerekiyor. Trans kimliğimi hiçbir şekilde var edemem diyen bir öğretmen arkadaşım vardı. Diğer translarla tanışıp o insanların neler yaptığını, neleri başarabildiğini görünce trans geçiş sürecini tamamladı ve şimdi pembe kimliğiyle öğretmenlik yapıyor. Bazen çok haklı olarak kendimizi güçsüz hissediyoruz, ama birbirimizden güç alınca birçok şeyi de başarabiliyoruz.

Seks işçiliği alanına dönersek, seks işçiliği, transfobi ve trans kimlikler üzerine ne söylemek istersin? Seks işçiliği denilince kafanda ne canlanıyor?

Seks işçiliği denince aklıma çarka çıkan gacılar ya da para karşılığında cinsel hizmet satan kimseler gelmiyor sadece. Kocasıyla birlikte yaşayan, “namuslu” bir hayat yaşayan insanlar da geliyor. Cinsel meta olarak görülüyorsun evlilikte. Mutlaka vardır gerçek aşklar, ama evlilik de birlikte yaşamak da seks işçiliği bana kalırsa. Orada da ortada bir mesai, emek ve cinsellik üzerinden kurulan maddî ilişkiler var. Neden bitiyor evlilikler ve ilişkiler, sormak lazım. Çoğunun temelinde geçim sıkıntıları ve beldesizlik yatıyor. Seks işçiliği bir bedel karşılığında seks hizmeti sunmak ise bunun da bir farkı yok bence. Karşılıksız bir şey yok ve kandırmayalım birbirimizi.

Seks işçiliğinde bir diğer mesele bana kalırsa, seks işçiliği yapan herkesin trans olduğu düşüncesi. Seks işçiliği yapan herkes trans kadın değildir. Trans olmayan kadınların yanı sıra, erkek seks işçileri de var. Seks işçiliği ile trans kadınların eşitlenmesi gibi bir durum var. Burada da transların kendi arasında bir ayrımcılık oluşuyor. Transfobinin sebebi seks işçisi translar gibi bir algı oluşuyor. Herhangi bir şey yapmadan sadece seks işçilerini eleştiri-

ren insanlar var. Böyle davranacağına kendini anlatsan. Transların da çeşit çeşit olduğunu yaşantınla göstersen.

Transfobi seks işçiliğiyle alakalı bir şey değildir. Eril zihniyetle alakalı bir durum. Trans kadınlar erkek iktidarını yerle bir eden bir şey.

İstanbul'a geri dönelim. İstanbul'da trans kadınlar dışında hangi gruplar, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Herkes ayrımcılığa uğruyor bence. Milliyetçi Türkler bile ayrımcılığa uğruyor bu ülkede. Başörtülüler ayrımcılığa maruz kalıyor bence. Herkes bir şekilde ayrımcılık yaşıyor bu ülkede.

Sosyal haklara ilişkin taleplerin var mı? Evlat edinme, miras, evlilik gibi hak taleplerin var mı?

Ben bir trans kadın olarak pembe kimliği aldıktan sonra söke söke alırım her türlü sosyal hakkı, ama o pembe kimliği almadan da bu haklara sahip olmak istiyorum. Beyanım üzerinden değerlendirilmek ve ona göre sosyal haklara sahip olmak istiyorum.

Ben evliliğe karşı olan birisiyim. Karşıyım diye böyle bir hak olmasın da demiyorum. Evlilik diyince aklıma klasik aile geliyor. Benim kafamdaki ideal evlilik birbirine baskı kurmayan bir evlilik, ama böyle meşru olan bir örnek de görmedim. TC için meşru olmayan örnekler var. Mesela açık ilişkileri "etik sürtükler" var. Bunlar çok güzel örnekler aile kavramı için. Aynı evde yaşayan ve yasal olarak birbirlerine bağlı olmayan birteliktelikler var.

Evlilik hakkı da olsun ama ben evlenmek istemiyorum.

Medyada durum nedir peki? Trans kadınlar medyada görünür mü? Görünürse nasıl bir görünürlük bu?

Anaakım medyayı çok takip eden birisi değilim. Kendi medyamız konusunda ise çok güçlü değil. Kaos GL çok güçlü bir örgüt ve çok iyi bir yayıncılığı var, ama bu yeterli değil. Herkesin çok güçlü olması ve kendi medyasını oluşturması lazım. Biz medya olayını da sadece kendimize yapıyoruz. Facebook sayfamızda paylaşıyoruz mesela. Ama bizim hedefimiz facebook arkadaşlarımız dışındaki insanlar olmalı. Anaakım medyaya dahil olmamız gerekiyor. Hürriyet ve Milliyet'te Michelle gibi senin gibi muhabir ve gazetecilerin olması gerekiyor mesela.

Trans kadınlar için çok önemli bir diğer alan, sağlık. Sağlık alanında trans kadınlar ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor? Bu sorunlara karşı neler yapılmalı?

Sağlık alanı çok sorunlu bir alan. Geçiş sürecinde olan bir trans kadın olarak ciddi sorunlar yaşıyorum. En büyük örnek Aligül'ün bir trans erkek olarak jinekologa gidememesi ve bu

yüzden kanser teşhisinin çok geç konulması. Biz bundan ötürü bir arkadaşımızı kaybettik. Sağlık çalışanları çok bilinçsizler. Hasta olmadığımız bilimsel olarak açıklanmış durumda ama bilim insanları bundan bihaber. LGBT'ye dair hiçbir şey bilmiyorlar. Anayasanın 40. maddesine göre cinsiyet düzeltme hakkımız var, ama bu hak verilirken bir yandan da ayrımcılık ve şiddet dolu bir ortama sürükleniyoruz. Mahkemeye gidiyorsun orada “Ne iş yapıyorsun” sorusuyla karşılaşıyorsun. Eğer seks işçisi isen büyük ayrımcılıkla karşılaşıyorsun. Hastane sürecinde biz trans kadınlar üroloji ve psikiyatri servislerinden geçiyoruz. Orada inanılmaz korkunç sorularla karşılaşıyoruz. Her yönden sorgulanıyoruz. Onların kafasındaki trans algıyı oluşturmak zorunda kalıyoruz. Pembeyi seven, çiçek böcekten hoşlanan trans kadın algısını doğrulamak zorunda kalıyoruz.

Ürolojide birtakım testlerden geçiyoruz. Orada da kendimizi anlatmak zorunda kalıyoruz. Trans kimliklere dair hiçbir fikri olmayan insanlar bu alanda çalışıyor. Tabipler Birliği ile ortaklaşa eğitim çalışmalarının yapılması lazım. Mesela SPoD LGBTİ Derneği'nin psikoterapi ağı var. Bu gibi çalışmalar yaygınlaşmalı. Hastanelerde trans geçiş sürecine başvuran insanlar SPoD trans terapi grubumuza yönlendiriliyor mesela. Bunun gibi işleri çoğaltmamız lazım.

Çok şey çekiyoruz, herkese açıklama yapmak zorunda kalıyoruz. Trans bilinci yok ortada, penis ve vajina üzerinden giden bir algı var hastanelerde. Penisin yoksa kadınsındır. Her türlü şiddete maruz kalıyoruz.

Son zamanlarda trans gündeminde önemli meselelerden birisi de cezaevleriydi. Avşa'nın tecavüz ve şiddete karşı başlattığı açlık grevi ile cezaevlerinde transların maruz kaldığı sistematik şiddet ve tecavüz görünür oldu. Cezaevlerindeki trans mahkumlar için sence ne yapılabilir?

Onlar çok yalnızlar ve mektuplarla seslerini çıkartmaya çalışıyorlar. Yalnız bırakmamak lazım ilk etapta. En acil ihtiyaç mektup arkadaşlığı. Bunu geliştirmemiz ve bir ağ oluşturmamız lazım. Ayrı cezaevi önerisi konusunda ben çok olumsuz düşünmüyorum. Trans kadınlara ayrı bir cezaevi olabilir bana kalırsa. Cezaevinde yatan arkadaşlarımdan duyduğum kadarıyla havalandırmaya çıkamıyorlar. Karma bir cezaevi olduğu için sadece pencereden bakmak zorunda kalıyorlar. Ayrı bir cezaevi olsa ve LGBT derneklerinin fikirleri alınarak yapılırsa çok da kötü olmaz sanki. Kadın cezaevinden çok farklı görmüyorum ben ayrı cezaevi önerisini.

Şiddetin en yoğun olduğu bir diğer alan ise mültecilik. Mülteci transların sorunlarını çözme yolunda LGBTİ örgütleri ve kamu ne yapabilir?

VAKAD'ta mülteci translarla tanışmıştım. Farzad İran'dan kaçarak Van'a gelmişti. İran'dan kaçarken Türkiye'yi çok özgür bir ülke sanmıştı başlarda Farzad. Tabii ki kendi ülkelerine göre biraz daha rahat bir yer, ama transfobiden arınmış bir özgürlükler ülkesi hiç değil. Ne kadar anlatsak da mülteci transların bir kulağından girip, diğerinden çıkıyordu. Kendileri

doğrudan şiddete maruz kalınca fark ediyorlardı bu durumu.

Mülteci translar için, LGBTİ'lere dönük her derneğin bir departmanı olması lazım bana kalırsa. Sadece hukuki destek değil, aktivizm de yapılabilir bence. Biz anlamayabiliriz mülteci trans olmanın zorluklarını, ama aktivizm yapan bir mülteci trans çok daha hızlı ve doğru iletişim kurabilir. Mülteci transları da aktivizme dahil etmek lazım. Barınma ve sağlık gibi alanlarda Türkiyeli translar çok ciddi sorunlar yaşıyor. Bir de mülteci olunca çok daha kötüleşiyor durum.

Transfobiyle mücadele için genel olarak ne yapmak gerek?

Önce kendimizden başlamamız lazım. Mesela transfobi sadece trans kadınlara dönük değil, örneğin kendi trans erkek fobilerimizle yüzleşmemiz lazım. Translarla sosyalleşmeden, tanımadan transfobiyle mücadele edilemez. Sosyalleşmeden, dokunmadan, öpüşmeden, sevişmeden “Ben transfobik değilim” diyemezsin. Desen bile transfobik olmamak yetmez. Transfobik olmamak yetmez, transfobiyle mücadele yürütmek lazım.

Trans kadınları örgütlenmeye teşvik etmek için ne yapmak gerekli sence?

Bence bir insan örgütlenmek istiyorsa, örgütlenir zaten. Bir insanın yarasına dokunmak, sorunuyla ilgilenmek lazım. Samimi geldiğin zaman senin bir şey yapmana gerek yok. Bir in-sanda aktivizm ruhu varsa kendisi gelecektir. Özel bir çaba gerekmiyor. Sadece dokunsan, sorunlarına değsen yeterli. Dayatmamak lazım. Bir şeye dahil olmamak aktivizm yapmıyor olmak değildir. En büyük aktivizm sokakta seks işçisi transların yaptığıdır bence. Hayatının namlu ucunda olduğu yerde görünür olmak aktivizmdir. LGBTİ hareketine en büyük alanı açan da sokaklardaki seks işçisi trans kadınlardır.

Transfobiyle mücadele etmek için devlet ve kamu ne yapmalı?

Devlet ve kamu bir şey yapamaz. Biz oralarda çalışarak başarabiliriz bence. Beşiktaş ve Şişli Belediyeleri'nde LGBTİ aktivisti arkadaşlarımızın danışman olması transfobiyle mücadelede adım atmamızı sağlayabilir. Mesela belediye başkanlarını bu alanda çalışması için ikna etmek, ne kadar önemli olduğunu aktarmak çok mühim. Belediye başkanları popülerliği sever. Onları buradan vurmak lazım. LGBTİ alanında çalışırsa kazanacaklarını göstermek lazım.

Mesela biz, SPoD olarak Kadıköy Belediye başkanıyla görüşmeye gittik. Ne gibi sorunlar yaşadığımızı anlattık. Adam oturdu ve çok güzel bir şey söyledi: “Nedir bu LGBT? Bu LGBT'yle ilgili bir şey yapmak için benim önce anlamam lazım.” Biz de LGBT'yi anlattık. Bunu bütün belediyeye aktarmak istediğimizi söyledik. Kadroya ve kadroların altında çalışan müdürlüklere eğitimler düzenlemek istediğimizi söyledik. Kadıköy Belediyesi'ndeki bütün müdürlükleri topladık ve bir eğitim verdik. Yerel seçimlerden önceki bir şeydi. Belediye başkanı değişince devam edemedik, ama belediyelere protokoller imzalattık. Yeni çalışmalar yapma aşamasındayız.

FAILI DEVLET!
↓

“KAR ALTINDA
İÇ ÇAMAŞIRIMLA
SOKAKTA
SÜRÜKLENDİM”

MICHELLE
DEMISCHEVICH KURT
(İSTANBUL)

“13 saat 7 polis tarafından Taksim
Polis Merkezi’nde aşırı fiziksel
şiddet, taciz ve istismara maruz
kaldım. O günden sonra benim için
kutsal hiçbir şey kalmadı.”

İlk olarak seni tanıyalım istersen. Michelle kimdir?

Ben bir transseksüel kadınıyım. Türkiyeliyim. İstanbul’da yaşıyorum. Mesleğim gazetecilik. Bir haber televizyonunda polis, adliye, LGBT ve kadın alanlarında muhabirlik yapıyorum.

Transfobiyi nasıl tanımlarsın?

Transfobinin alanı çok geniş, yani fiziksel olmayan şiddet de sözlü şiddet de transfobiye giriyor. En temel olarak transseksüel bireylerin toplum dışına sistematik biçimde ötelenmesidir bence transfobi.

Gazetecisin ve haliyle birçok farklı yerde bulunuyorsun. Adliyelerden okula, emniyetten hastanelere birçok farklı kurumla ilişkiliniyorsun işin gereği. Buralarda transfobi karşına nasıl çıkıyor?

Ben gazetede muhabirlik yaptığım dönemde de polis ve adliye muhabirliği yapmıştım. İlk işe başladığımda magazin muhabiriydim. Sonrasında belediye, kültür sanat ve adliye muhabirliği yaptım. Aslında birçok farklı alanda çalıştım. Şimdilerde ise LGBTİ ve kadın odaklı olmak üzere adliye ve polis haberciliği yapıyorum.

Şimdi belki kültür sanat alanında bir trans kadının gazetecilik yapması ilk başta çok tuhaf karşılanmayabilir. Ama bir trans kadının haberci kimliğiyle adliye ve polis haberciliği yapması ilk başlarda bir şaşkınlık yaratıyor tabii. Ancak zaman geçtikçe göz alışıyor. İnsanlar alışmaya başlıyor. “Evet bu kadın gazeteci” dediklerinde alışmış oluyorlar aslında.

Çok önceleri meslektaşlarımla aramızda bir mesafe vardı mesela. Maalesef beni ciddiye almıyorlardı. Habere giderdik, herkes öbek öbek bir yerde dururdu, ben tek başıma dururdum. Bir de ben ilk televizyona başladığımda daha “cool”dum. Topuklu ayakkabılar, mini etekler, blazer ceketler. Sonra baktım gazetecilikte topuklu ayakkabı olmuyor, direkt spor ayakkabı ve salaş pantolonlara geçiş yaptım. İçlerine girdim. Şimdilik hiçbir problem yok. Gazeteciler alıştı bana, halk alıştı, toplum alıştı. Transların hayatın içinde rutin olan meslekleri yapmasına bir örnek bu. İnsanlar trans olmanın çok da farklı, değişik bir şey olmadığını gördüler. Bu açıdan gazeteci olmayı çok önemsiyorum.

Sokaklardasın sürekli, bir haberci olarak şehir senin için çok önemli ve belirleyici olmalı. Bu bağlamda yaşamak istediğin kent nasıl bir yer?

Ben İstanbul’a aşığım. Zaten 1 Temmuz 1999’da Ortaköy’de doğdum. Michelle 1999’da doğdu. Haliyle Michelle’in şehri burası. İstanbul ve Michelle birbirine aşık bana kalırsa, ama tabii 99’dan bu yana çok değişti İstanbul. Hani insanlar klişe şekilde, “Ah o eski İstanbul” derler ya, ben de o eski İstanbul’u özliyorum açıkçası.

O eski İstanbul’da neyi özliyorsun?

Çok fazla transfobi yoktu. Tabii ki sistematik şekilde şiddet vardı. Ama bu kadar çok görünür mü değildi şiddet, dillendirmiyor muyduk veya transfobi bu kadar genele yayılmamış mıydı, bilmiyorum. Sokakta yürürken insanlar birbirlerine gösterip, “Aaa bak bu trans” demiyorlardı, ama şimdilerde daha arttı gibi. Zannediyorum politik sebeplerle de alakalı bir durum. Kutuplaşmalar, kamplar transfobiyi de artırıyor. Eski İstanbul bu kadar kutuplaşmış değildi.

Yaşamak istediğim şehir ise şimdikinden daha yeşil, daha eşit bir şehir. Tabii ki yine İstanbul. Daha yeşil ve eşit İstanbul’da yaşamak isterdim.

“Metropollerde gecelere ve gettolarda sıkıştırılmayı reddediyoruz. Küçük şehirlerden büyük şehirlere göç etmek zorunda kalıyoruz. Geldiğimiz şehir bize mutluluk ve özgürlük vaat etmiyor. Yaşamak için göç etmek zorunda kalıyoruz”. Trans Manifestosu’ndaki bu cümleden hareketle, göç senin için ne anlama geliyor? Göç etmek zorunda kaldın

mı? İstanbul'u sevdiğini söyledin fakat kendini yaşadığın kente ait hissediyor musun?

Yok ben göç etmedim. Tercih ettim aslında. Eskide yaşayan o kişinin bir karar vermesi gerekiyordu: Ya o kimlikte kalıp, sıradan bir muhabir olarak kendisini gerçekleştirmeden yaşayacaktı, ya da İstanbul'a gelecekti, yeni kimliğiyle mücadele ederek, çok şey kaybederek belki de yaşayacaktı. Mücadele edecek, ama yeni kimliğiyle muhabirlik yapabilecekti. İstanbul'u ben gerçekten çok seviyordum. Aslına bakarsan o eskideki kişi de çok seviyordu. İstanbul'da her şey başladı. Michelle için İstanbul hakikaten cennet. Burası hayatın başlangıcı. Yurtdışına da çok gidiyorum, ama uzunca süre kalamıyorum. Boğuluyorum. Bir şey beni İstanbul'a çağırıyor.

En son Strasbourg'a gittiğimde çok bunalmıştım. Otelden ağlaya ağlaya çıktım. Gecenin bir yarısı sokaklarda deli gibi koşturuyorum. İnsanlar bana bakıyor tabii. Ara sokaklarda koşarken, Beyoğlu'nun ara sokaklarını arıyorum. Hani, ara sokaklarda koşarsınız ve birden denizi görürsünüz ya, işte onu arıyorum. Çok etkilenmişim.

Hazır kent üzerine bu kadar konuşmuşken, barınma hakkıyla devam edelim istiyorum. Barınma hakkı denince aklına ne geliyor?

Ev bulamıyorum. İlk aklıma bu geliyor. Ben Beyoğlu'nda yaşarken, 2000'li yılların başlarında her gece polis baskınları olurdu. Çukurcuma'daki evime her gece polis gelirdi ya! Biz ters kelepçelenerek, şiddet görerek, işkence altında, taciz ve tecavüze uğrayarak gözaltına alınırdık. 13-14 saat gözaltında tutulurduk. Sonrasında tutanak dahi tutulmazdı. Tamamen keyfî yani anlayacağın. Sonrasında Taksim Karakolu amiri tekme atarak bizi karakoldan dışarı atardı. Biz bu günlerden geldik. Hiçbir şeyimiz yoktu. Suç işlemiyorduk. Sadece bizim oradan gitmemiz için yapıyorlardı bunları.

Bir gün var ki hiç unutmuyorum. 2006 yılıydı. Kar yağıyordu. Üzerimde iç çamaşırımla, yalınayak şekilde Çukurcuma'daki evimden ters kelepçelenerek gözaltına alındım. Dayak yiyerek gözaltına alındım yine. Saçımдан tuttular ve sokakta sürüklediler. Bunları anlatırken insanları film karesinden bahsettiğimi sanıyor, ama biz bunları yaşadık. Utanç vericiydi. Esnafım, komşularım beni o halde gördüler. Benim utancım değildi bu, toplumun utancığıydı bana kalırsa.

O gün 13 saat 7 polis tarafından Taksim Polis Merkezi'nde aşırı fiziksel şiddet, taciz ve istismara maruz kaldım. O günden sonra benim için kutsal hiçbir şey kalmadı. Her şey kutsallığını yitirdi. Oradan taşınmak zorunda kaldım, Şişli'ye geçtik. Şişli'de de bu tarz baskı ve şiddet devam etti. Şişli'de en büyük şiddet ise ekonomik olandı. Kiralar çok artmıştı. Oradan da Avcılar'a taşındım. Şimdi Avcılar'da yaşıyorum. Çok da güvenli bir adreste yaşıyorum. Ev arıyorum. Emlakçılar ve ev sahipleri, "Sen travesti misin? Sana ev vermiyoruz" diyorlar. Gazeteci olduğumu söylemem de kâr etmiyor. Seks işçiliği yapıp yapmamak da fark etmiyor. Anlatınca hikayemi, çok onur duyduklarını söylüyorlar, ama yine de ev vermiyorlar. Ben son 2 yıldır sadece trans kadın olduğum için ev bulamıyorum. Barınma hakkım

sistem tarafından, devlet tarafından görünmeyen kurallar tarafından elimden alındı.

Çok ciddi şiddet olaylarından bahsettin. Niyetim tekrar hatırlatıp seni o günlere götürmek değil, ama bu kentte yaşadığın ayrımcılığa ve transfobik şiddete karşı seni koruyacak mekanizmalar var mı? Neye ihtiyaç duyuyorsun?

Yok. Geçenlerde yaşadığım apartmanın içinde kendilerini polis olarak tanıtan iki kişinin fiziksel şiddetine uğradım. “Siz polisseniz kimliğinizi bana gösterin. Ben de size ne istiyorsanız yardımcı olacağım” dedim. Polis olmadıklarını sonradan öğreniyorum, dayak yiyorum. Polisi arayıp gözaltına aldırıyorum saldırganları. Ama yine enteresan bir şey oluyor, polisler şiddete uğradığımı anlatamıyorum. Şiddete uğrayan mağdur benim, saldırganlar ise sanık. Ancak bu durumu anlatamıyorum polislere. “Karakola gidip işlem yapacağız, gerekirse burada tutanak tutalım” diyorum. Ama polisler, “Barışın, siz komşusunuz. Bak sen travestisin” diyorlar.

Ne biçim bir cümleymiş o?

Ben duymamaya çalışıyorum. “Beyler karakola gitmemiz lazım” diye ısrar ediyorum. Tabii o sırada ellerim titriyor benim. Sınirden kıpkırmızı olmuşum. Tekrar aynı cümle: “Ya bak sen travestisin.” Orada sinirlendim iyice, “Bana bakın, neyin ne olduğunu çok iyi biliyorum. Anayasayı çok iyi biliyorum. Hukuku çok iyi biliyorum. Siz şu anda suç işliyorsunuz. Çağırırım bütün avukatları buraya, ben kendim tutanağı tuttururum. Ondan sonra siz uğraşırsınız.” Ondan sonra, “Ya tamam ya siz de amma oldunuz. Bir dernek kurdunuz” filan demeye başladı. Her şeyden haberleri var yani. İşlem yapmamak için orada tuhaf bir oyun çevirdiler. Nihayetinde karakola gittik, işlemimiz yapıldı.

Korunamamaktan bahsediyoruz ya, şikayetçi olduktan iki gün sonra evim kundaklandı. İçinde biz olabilirdik, bugün yaşamıyor olabilirdik. Neler olacağını bilmiyorum. Sürekli davalar açıyoruz. Sürekli mahkemelerdeyim. Aşk yaşıyor olabilirim, insan hayatında normal olan şeyler yaşayabilirim, ama bunları yaşayamıyorum. Mücadele ederken sürekli mahkeme salonlarında geçiyor hayatım.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen iyi şeyler de oluyor. Geçenlerde 3 yıldır devam eden bir davamız vardı, o sonuçlandı. Karar duruşmasında, özellikle transları bağlayan bir karar çıktı. Transfobi nefret suçları kapsamında değerlendirildi. Artık transfobi bir suç ve ceza alıyor. Bu davadaki müşteki sanık olan kişi ve kişiler 120 gün hapis cezasına çarptırıldı. Bu hapis cezası adli para cezasına çevrildi. Artık birisi transfobik şiddet uygularsa bu dava emsal gösterilecek. İstanbul, Sakarya ve Diyarbakır barolarından avukatların emeğiyle bu davada kısmen de olsa adalet sağlandı.

Şiddet ve hukuk sarmalından birazcık çıkarsak, kentte ekonomik olarak kendini rahat ve özgür hissedip hissetmediğini merak ediyorum. Ekonomik ilişkilere rahat bir şekilde dahil olabiliyor musun?

Benim şu an yaşadığım semtte, Avcılar'da geçmişte trans kadınlar ve mahalle sakinleri arasında bir uçurum vardı. Yaşanan linç girişimleri hepimizin malumu. Sonrasında yaşanan süreçte ise daha pozitif bir algı oluştu bana kalırsa. Ben de orada farklı algılandım. Hayatımı farklı yaşıyorum, onu gördüler. Özellikle sohbet ediyorum insanlarla. Kendi semtimde alışveriş yaparken hiçbir olumsuzlukla karşılaşmadım. Ama İstanbul'un daha medenî deneni Nişantaşı, Beyoğlu gibi semtlerinde alışveriş yaparken transfobik nefrete ve ayrımcılığa maruz kalabiliyorsunuz hala. Mesela bir mağazaya girdiğimde alaycı bakışlarla, tuhaf konuşmalarla sıklıkla karşılaşıyorum.

Transfobinin en yoğun yaşandığı yerlerden birisi de bana kalırsa metrobüs. Ben işe giderken günde 2 kez kullanıyorum. Ve metrobüs bence Türkiye'nin panoraması. Her meseleye oradan bakılabilir.

Eğitim hayatıyla devam edersek, eğitim hayatında neler yaşadın trans bir öğrenci olarak? Ben trans bir öğrenci değildim aslında. Kimliğimi bilmiyordum. Ama mesela ablaman kıyafetini giyer giyer sokağa kaçarmışım. Annem de beni kucağına alıp ağlaya ağlaya eve götürmüştü. Talebelik dönemimde bir kere dayak yemiştım. Sebebini şimdi anıyorum. Okulun en yakışıklı erkeği vardı. Okulun en güzel kızı da benim çok yakın arkadaşım. O yakışıklı erkeği görünce ikimiz de gülümserdik. Hadi o gülümsüyordu da ben niye gülümsüyordum, onu da bilmiyorduk. Anlamını bilmiyordum ve okulda herkesin içerisinde o çocuktan tekme tokat, çok güzel bir dayak yemiştım. O dönem anlamamıştım ben, ama Michelle olduktan sonra anladım sebebini.

Çok küçük bir çocukken anlamadığın bir sebepten ötürü meydan dayağı yemek nasıl hissettirdi sana kendini?

Çantamı alıp kaçtım okuldan. Nedenini bilmiyordum. Ve ben yengeç burcuyum, her şey net olmalı. Her şeyin bir anlamı olmalı. Anlamını bilmediğim, sebebini anlamadığım için içim içimi yemişti. Günlerce okula gidememiştım, evde odaya kapatmıştım kendimi. Sinirli ve üzgün olduğum her an yabancı dil çalışmaya başladım. O dönem işte böyle saldırıların faydası da bu oldu. Yabancı dilleri öğrendim ayol!

Şimdilerde geçmişini hatırlayınca, ötekileştirildiğimi, dışlandığımı fark ediyorum. Bilmiyordum ne olduğumu, kim olduğumu. Anlatan yoktu, örnek yoktu.

Uzmanlık alanın olduğunu düşündüğüm çalışma hayatına gelelim istiyorum. Özellikle seks işçiliği dışındaki alanlarda, çalışma hayatında trans kadınlar var olabiliyor mu? İşe alınırken, iş hayatında, terfi etme gibi süreçlerde trans kadınlar neler yaşıyor?

Her yerde eleştirdiğim bir durum var ve bu eleştiriler yüzünden trans kadınlar tarafından çok sempatik karşılanmıyorum. Seks işçiliği, evet yaşamımızı geçirmek için zorlandığımız bir durum. Kimse severek, isteyerek yapmıyor. Ha severek isteyerek yapan varsa da bu onun tercihidir, isteğidir. Seks işçiliği bir meslektir nihayetinde. Ama seks işçiliğine zorunluyuz

gibi bir duruma da hapsolmemek lazım. Ben çok iyi biliyorum ki trans kadın seks işçisi bir arkadaşım var elektrikçi. Ya kardeşim açsana bir dükkan! Dayanışırız, masrafları hallederiz. Mesela bir arkadaşım kaportacı. “Biz seks işçiliğine mahkumuz” algısı çok yaygın. Mücadele edecek güç yok birçok arkadaşımızda. Değişik meslek alanlarındaki arkadaşlarımız bir adım atabilse daha görünür olabileceğiz. Çok az kişi var. İş dünyasında görünür olabiliriz.

Ama iş dünyasında da bir yandan bazı noktalarda hem kadın kimliği hem de trans kadın kimliği üzerinden değişik bir durum yaşanıyor. Adını koymadım şimdi.

Adını koymak için devam edeyim ben öyleyse, belki de birçok trans kadının seks işçiliği dışındaki alanlarda var olamaması ya da var olmayı tercih etmemesinin nedeni yoğun transfobi ve çalışma hayatında ayrımcılık olabilir mi?

Ben sırf muhabirliği yapabilmek için 7 ay sokaklarda yaşadım. Lüks eğlence mekanlarında basın danışmanlığı yapıyordum. İyi para da kazanıyordum. Ama muhabirlik yapmak için bıraktım o işi ve sırf mesleğimi yapmak için hayatımdan ödün verdim. Ama bir hedefim vardı. Bunun için ödün vermek gerekiyor. Yani “kadın oldum o zaman kadın kadın yaşayayım” algısıyla ben mutlu olamam ki. Mücadele edecek alanım olması lazım. Yurtdışından iş teklifleri geliyor sürekli. Başka arkadaşlar olsa satar malı mülkü, terzi Mukadder’e emanet eder ve gider. Ama orada benim mücadele alanım yok ki. Rahatsız olurum. Burada çok önemli noktalarda bizim gibi arkadaşların kalıp mücadele etmesi gerekiyor.

Trans kadınlara yönelik ayrımcılıktan bahsettik. Peki, yaşadığın kentte İstanbul’da toplumda başka hangi kesimler nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Siyahlar ayrımcılığa uğruyor bence. O çok dikkatimi çekiyor. Onun dışında Ortadoğu’da devam eden iç savaşlar sebebiyle ülkemizde göç eden mülteciler ayrımcılığa uğruyor. Göçmenler burada yaşamaya çalışıyor, ama şartları çok zor. Kürtler de benim yaşadığım ötekileştirmeyi yaşıyorlar. Hadi “Travestiye ev vermiyoruz” diyen emlakçıyı anlıyorum da “Kürtlere ev vermiyoruz” diyenini bile gördüm. Yuh artık! Kimsin ki kime ev vermiyorsun? Kürtler, LGBTİ’ler ve diğer ötekiler bir araya geliyoruz aslında. Yıllardır bütün ötekiler hep beraberiz bence. Bütün bu ortak saldırılara karşı birlikte mücadele etmeye çalışıyoruz.

Sosyal haklar meselesine gelirsek, evlilik, evlat edinme, miras hakkı gibi konularda senin taleplerin var mı bir trans kadın olarak?

Ben yengeç burcuyum. Aşk kadınıyım. Aşık olduğum erkekle evlenmek isteyebilirim. Ama evlilik bu toplumun dayatması gibi geliyor bana. Sanki evlenmeden de eş olunabiliyor. Bizim için çok önemli olan eşit evlilik yasaları var. Avrupa’da birçok ülkede onaylanıyor. Eşit evliliği bir sosyal hak, insan hakkı olarak görüyorum. Ben evlenebilmeliyim. Yasalar olarak buna karşı duruyorsan burada bir saçmalık var demektir. Bazı Fransızların yaptığı gibi, “Evlilik erkek ile kadın arasında olur” demek kadar abesle iştigal bir durum yok. Herkes istediği kişiyle evlenebilmeli.

Ülkemizde ise eşit evlilik yasa tasarısının çok uzun yıllar gelemeyeceğini düşünüyorum. Daha çok yıllar var. Yine kendi içimizde de, özellikle gey topluluğu içerisinde “Ne gerek var” zihniyeti hakim.

Muhabir olarak medyanın çok içindesin. Transların medyadaki temsili konusunda gözlemlerin neler?

Son birkaç yılda translar medyada görünür olmaya başladı. Bu da örgütlü mücadelenin bir sonucu bana kalırsa. Medyada artık duyarlı gazetecilerin yer almasıyla birlikte olumlu yönde bir gelişme var. Kadın haberleri yapan feminist gazeteciler LGBTİ’ye de duyarlı olmaya başladı. Ama trans kadınlar burada da LGBTİ’nin geri kalanına göre daha az görünür bana kalırsa. Sanki daha fazla olabilir gibi geliyor. Sanki rutin haberler içerisinde de trans kadınlar yer alabilirmiş gibi geliyor. Bilmiyor insanlar. Büyük gazetelerin gündem toplantılarında çok önemli bir trans gündemi, anlamadıkları için es geçilebiliyor. Halbuki onu geçmeseler, takip etseler hem öğrenmiş olacaklar hem de translar daha görünür olacak. Görünmeyen bir sansür var ortada. Ahlak var, aile yapısı var, namus var, geçmişiniz var. Milliyetçilik devreye giriyor. Orada kilitleniyoruz ve bu sefer medyada da çok fazla yer alamıyoruz.

Trans kadınlar için çok önemli bir diğer alan sağlık. Sağlık alanında trans kadınlar ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor? Bu sorunlara karşı neler yapılmalı?

Valla bizim trans arkadaşlar yeri geliyor camı çerçeveyi indiriyor hastanelerde. Bu bir şiddet tabii. Karşıyız, ama insanları ne hale getiriyorlar. “Translar yine çıldırdı” diyorlar, ama sen sırası geldiği halde tedavisini yapmıyorsan patlıyor insanlar bir yerde. O hastaneye gelene kadar zaten yolda, markette, otobüste her türlü ayrımcılığa uğruyorsun. Görmüyorsun, es geçiyorsun, ama artık bir yerde kendini tutamıyorsun. Ben kendimden biliyorum, hastanelere gittiğimde doktorlar, hemşireler ve diğer çalışanlar tarafından ötekileştiriliyorum. Trans birey olduğum yüzüme korkunç bir şekilde çarpılıyor. Keşke bunları yaşamamak.

Ne yapılabilir sence bunların yaşanmaması için?

Hiçbir şey yapılamaz!

Çok karamsar olmadı mı bu?

E ama o doktor 9 sene okuyor. Okurken sosyal aktiviteleri de oluyor. Başka insanları tanıyorsun. İnternet var, medya var. Ona rağmen transfobiksin. Nasıl oluyor bu? Toplumun mevcut ahlak ve namus algısının tam orta yerinde kalmaya devam ediyorsun.

Sağlık alanının değişmesi için toplumun mevcut yapısının değişmesi gerektiğini söylüyorsun bu durumda?

Kesinlikle! Büyük bir deprem olması gerekiyor.

Cezaevlerinde LGBTİ'lerin, özellikle de trans kadınların yaşadıkları son zamanlarda görünür oldu. İşkence, taciz ve tecavüzler sistematikleşti. Öte yandan da LGBTİ'lere ayrı cezaevi gibi bir öneri ortaya atıldı. Sence cezaevlerindeki şiddet ve tecavüzlerin önüne geçmek için neler yapılabilir?

Ayrı bir cezaevi yapılması mesela. Ayrımcılıktır. Ben kendimi kadın olarak tanımlıyorsam, kadın koşusunda cezamı çekmek isterim. Ayrı cezaevi büyük bir ayrımcılık. Trans kadınlar ile trans olmayan kadınlar bir arada kaldığında, hayati tehlike varsa can güvenliği açısından ayrı koşuş olabilir belki. Ama bunun kararını mahkumun vermesi gerekiyor. Psikologların görüşmesi gerekiyor. Eğer ki "Ben güvende değilim, ayrı yerde tutun" derse tamamdır.

Özellikle Avşa'nın yaşadıklarını düşündüğümüzde, cezaevlerindeki şiddet ve tecavüzlerin gardiyanlardan geldiğini görüyoruz. Bu şiddete karşı ne yapılabilir?

Bu şiddet sadece trans kadınlara yönelik değil. Kadına, çocuğa, eşcinselle ve translara yönelik tecavüzler çok yaygın. Bu şiddetin karşısında devletin kolluk kuvvetleri ya da adli makamları hiçbir şey yapmıyor. Avşa arkadaşımızın yaşadığı korkunç bir durum. Tecavüz edildi, değişik işkenceler yapıldı. Avşa üzerinden diğer taciz vakalarına da el atılmalı. Ama maalesef adalet sistemi ortada. Devletin makamlarında taciz ve tecavüz olmaz! Oysa ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütün makamlarında taciz ve tecavüzler artarak devam ediyor.

Trans mahkumlar gibi, mülteci translar da ciddi sorunlar yaşıyor. Türkiye'nin mülteciler için bir geçiş ülkesi olduğunu da düşünürsek, sence mülteci translara ilişkin kamu ve sivil toplum ne yapmalı?

Kamu ya da devlet hiçbir şey yapmıyor zaten. Kendi yurttaşı trans kadınlar için hiçbir şey yapmayan devlet, mülteciler için hiçbir şey yapmıyor. Bunu beklemek zaten hayalî bence. Her alanda olduğu gibi bu alanda da iş LGBTİ derneklerine düşüyor. Sadece kendi yurttaşları için olmamalı aktivizm. Trans aktivizm sınırları aşan bir karaktere sahip. Yoğun çalışmalar yapılmalı, ancak ne olabileceği hakkında kesin bir bilgi ya da fikrim yok.

Bütün bu konuştuğumuz ışığında, sence genel olarak transfobiyle mücadele etmek için ne yapılabilir?

Transseksüel olmayı doğru anlatmamız gerekiyor. Bizlerin üzerine çok büyük görevler düşüyor. Ben trans kadını, bu toplumda ötekiyim, ama buna rağmen küsmemem, sinirli olmamam lazım. İlişkilerimizi hep pozitif tutmamız gerekiyor. İnsanlarla olan ilişkilerimizi sıcak, samimi ve kaliteli bir seviyede tutmamız lazım. Her trans bireyin yıllardan beri öğretilen trans olma halinden farklı olduğunu insanlara anlatabilmeliyiz. Bir Bülent Ersoy'dan da farklı olduğumuzu göstermeliyiz.

Transfobinin önüne geçebilmek için en önemli şey haklarımızı çok iyi bilmemiz. Her gün

arkadaşlarıma söylüyorum, evinize birer gazete alın, diyorum. Politikayla, kanunlarla ilgili haberleri takip etmek lazım. Anayasal haklarımızı çok iyi bilmeli ve dik durmalıyız. Sanık da olsak haklarımızı bilmeliyiz. Artık bu toplumun bizi kalıplaştırıp sıkıştırdığı yerlerden çıkmalıyız. Gettolardan çıkmalı ve barınma, çalışma haklarımız için mücadele etmeliyiz.

Peki sence transları örgütlenmeye teşvik etmek için trans örgütleri, LGBTİ örgütleri ne yapmalı?

Güzellik yarışmaları düzenlememeli mesela. Böyle bir tartışma olmuştu, hatırlarsanız. Birileri güzellik yarışması düzenledi. Ve bu yarışmaya dönük eleştirilere, “Ama ne kadar çok trans kadın geldi” diye yanıt verdiler. Hayır efendim, yarışmayla güzellikle olmaz. Bir etkinliğin etrafında toplanacaksa bu güzellik yarışması olmamalı.

Transfobiyle mücadele için devlet ve kamu ne yapmalı?

Devlet hiçbir şey yapmıyor. Benim bu devletle bağı, nüfus cüzdanım. Gönül bağı çoktan yitirdim. Beni istemeyen, görmeye dahi tahammül etmeyen bu devletle tek bağı kağıt üzerinde. Bu devletin transfobi ve ötekileştirme ile ilgili bir şeyler yapabileceğine inanmıyorum. Toplum kısmına inanıyorum. Gezi direnişini başlatan yeni jenerasyonu gördükten sonra topluma olan umudum arttı.

#TRANS
CANDIR

DÖN
ME
YİZ

“KOMUTANDIM,
TRANS OLDUĞUMU
SÖYLEYİNCE
HER ŞEY
SIFIRLANDI”

DOĞA ASİ ÇEVİK
(ANKARA)

“Ben 18 yaşında devletin askeri-yesinde komutandım. 18 yaşında bir sürü insanın başındayım saçma sapan bir şekilde. Onları yönetmemi, sert bir erkek olmamı bekliyorlar. İş anlamında başarılıyım. Jandarma olduğum için trafik kazası, cinayet gibi adli olaylarla ilgilenirdik. Rozetim filan var hatta. Bu kadar başarılı çalışmama rağmen trans olduğumu söylediğimde, bütün bunlar belgeler, övgüler, rozetler sıfırlandı. Çok komik geliyor bana.”

İlk olarak seni tanıyalım? Kimsin, ne iş yaparsın, nasıl yaşarsın?

Trans Danışma Merkezi Derneği'nde (T-Der) cinsiyet geçiş süreciyle ilgili akran desteği veriyorum. Danışmanlık yapıyorum. Aynı zamanda derneğin kurucu üyesiyim. Trans hakları, kadın hakları ve elbette LGBTİ haklarına ilgiliyim. Bu alanda kendimi geliştirmeye çalışı-

yorum.

Trans geçiş süreci üzerine akran desteği de veren bir aktivist olarak, transfobiyi nasıl tanımlıyorsun?

Transfobi, transların negatif anlamda farklı görüldüğü her şey transfobi bence.

Gündelik hayatında nerede karşına çıkıyor transfobi?

Benim her yerde karşıma çıkıyor transfobi. Transnormatif diye bir şey de var çünkü. En basiti sesimden bile trans olduğum anlaşılmalı ve bir kişi gülse dahi bu transfobidir. Sesin değil de başka bir yerden anlaşılır trans olduğun, ayrımcılıkla karşılaşsın. Kimliğin mavidir, ayrımcılıkla karşılaşsın. Şekil ve yerler değişiyor, ama her an ayrımcılıkla karşılaşsın. Trans olduğun rızan dışında anlaşıldığında ya da kendin söylediğinde ayrımcılık başlıyor.

Bir yandan metropollerde ve şehirlerde gecelere sıkışmak istemiyoruz, diyoruz. Öte yandan küçük şehirlerde var olamıyoruz. Büyük şehirlere göç ediyoruz, ama burası da bize mutluluk vermiyor. Sen nasıl bir kentte yaşamak istiyorsun? Nasıl bir yerde yaşarsan özgür hissedersin kendini?

Benim hayalimdeki şehir öteki durumuna hiç kimsenin düşmediği bir şehir. Mesela LGBTİ'lerin gettolaştığı ve LGBTİ olmayanları ötekileştirdiği bir şehirde de yaşamak istemem. Şehir Çorum da olur, İstanbul da olur, Paris de olur. Önemli olan içindeki insanların birbirine yaklaşımı bence. Bir Kürt'ün hararetle bir şekilde Alevi haklarını da savunduğu bir şehirde, ortamda yaşamak isterim. Bir Alevi'nin eşcinsel hakkını, bir transın Ermeni haklarını savunduğu sahiplendiği bir yer var hayalimde. Farazi konuşursak, on dal var diyelim ayrımcılıkla ilgili. Bir insan bu on ayrımcılık biçimine de eşit biçimde karşı duruyorsa, ayrımcılığa uğrayan herkesle dayanışuyorsa o zaman o şehir yaşanılır bir şehre dönüşür.

Göç senin için ne anlama geliyor? Göç etmek zorunda kaldın mı?

Benim ait olduğum bir yer hiçbir zaman olmadı. Babam askerdi ve biz şehirden şehre do-laştık. Emekli olduğunda memleketine taşındık. Orada da kalamadım. Çevre vardı, laf söz vardı. Değişimim için büyükşehir gelmek zorunda kaldım. Orayı sevmiyorum, o başka bir şey, ama yine de göç etmek zorunda kaldım.

Göç ettiğin şehre kendini ait hissedebiliyor musun?

Bence Ankara'nın sahipleri o şehirde yaşayan insanlar. Göç edenler, en baştan beri orada yaşayanlar hep beraber sahibidir bu şehrin. Ama ben bu şehre ait olduğumu sanmıyorum.

Neden?

Çünkü bu şehirde ötekileştirilmenin bin bir türlüünü yaşıyorum, gözlemliyorum. En güzel yer Çankaya desek, orada da başka bir özelliğinden dolayı ötekileştiriliyorsun. Ankara'da bence yaşanacak bir yer yok.

Barınma hakkı dendiğinde ne geliyor aklına?

Her vatandaşın eşit şekilde sahip olduğu veya en azından sahip olması gereken bir hak. Kürt diye birine ev vermiyorlarsa, trans diye ev vermiyorlarsa bu barınma hakkının gasp edilmesi demektir. Ve bu gasplar insanları belli yerlere hapsediyor. Bir öğrenci de yaşıyor, bir trans da yaşıyor bu durumu.

Ankara'da istediğin yerde yaşayabiliyor musun?

Ben Çankaya'da yaşamıyorum ne yazık ki. Mutlu olduğum yerde değilim. Bu evi benim ailem tuttu. Zaman zaman da geliyorlar ziyaretime. Apartman da akraba apartmanı. Onlara göre geleneksel bir yaşam var ve ben onlara uymalıyım. Ben mini etekle sokağa çıktığımda bile bakışlarından ayrımcılık akıyor.

Bir yandan da ben bu mahallede yaşıyorum sonuçta. Bakkala, manava gidiyorum. O insanlar transların öcü olmadığını öğreniyorlar bir şekilde. Bunu yaptığım için çok mutluyum, ama burada yaşamaya devam edebilmek için hep iyi bir insan olmalı, hep şirin gözükmeliyim. Ben neden sürekli şirin gözükmek zorunda olayım ki? Ben de herkes gibi gelgitleri olan bir insanım.

Yaşadığın şehirde senin haklarına saygılı davranılıyor mu? İstediklerin gibi kendini gerçekleştirebiliyor musun?

Çok karamsar değilim, ama saygılı olduklarını da söyleyemem. Kamu kurumlarında rahat rahat bütün işlemlerimi yapabiliyorum mesela. Bilgimden kaynaklı ayrımcılıktan korunabiliyorum çoğu zaman. Haklarımı biliyorum ve savunuyorum. Yine de ayrımcılık ihtimalinin sürekli çevremde olması beni tedirgin ediyor. O tedirginlik haliyle yaşamak da çok zor.

Neden tedirgin hissediyorsun kendini?

Bunun üzerine çok düşündüm. Arkadaşlarla da çok konuştum. Bir transın tamamen özgür yaşayabileceği bir yer bilmiyoruz. Ankara'da tamamen istediğim şekilde yaşayamıyorum. Bunu biliyorum ve bununla mücadele ediyorum. Transfobik ayrımcılık tedirgin ediyor, ancak mücadele de ediyorsun bir yandan.

Ankara'da seni ayrımcılık ve transfobik şiddete karşı koruyacak mekanizmalar var mı?

Sivil toplum kuruluşunda çalışıyorum. Böyle bir durumda çevreme de sivil toplum kuruluşlarına başvurmaları için telkinde bulunuyorum.

Sivil toplum dışında hangi mekanizmalar var? Neye ihtiyaç duyuyorsun?

Şehirde kendimi korumak için trans olma, öteki olma halimin doğru anlaşılacağı için yaşıyorum her şeyi. Mesela, polis beni yolda durdurduğunda ben çok endişeleniyorum. Eğer ki doğru anlaşılrsa benim varoluşum, kimliğim herhangi biri kadar endişeleneceğim. Ama şimdi iki katı endişeleniyorum. Mavi kimliği gördüğünde nasıl bir hikaye üreteceğini düşünüyorum.

Şehirde kendini ekonomik olarak özgür hissediyor musun? Alışveriş, yemek gibi ihtiyaçlarını karşılamak için gittiğin mekanlarda rahat mısın?

Ekonomik özgürlüğüm şu an kısıtlı. Düzenli bir gelirim yok. Her istediğimi yapamıyorum. Kamu kurumlarında ve kurumsal firmalarda ayrımcılık oluyor, ama hiç alınmama gibi durumlarla karşılaşmıyorum. Ama tek kişinin işlettiği bir konfeksiyon, kuaför gibi yerlerden daha fazla korkuyorum. Kurumsal firmalar da insan haklarına saygısından değil, dava açmamızdan korkuyor. Tazminat ödememek için mecburen alıyorlar.

Eğitim hayatın nasıldı? Neler yaşadın?

İlkokulda cinsiyet kimliğime dair pek bir şey hatırlamıyorum. Ortaokulda fark ettim cinsiyet kimliğimi. Fark ettiğimde de çevrede cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğinin farklı olduğunu hissettiğim kimse yoktu. Sadece ben vardım ve ben yanıştım. O anki dinî duygularım nedeniyle kendimi kısıtladım. Bu durum lisede de devam etti. Liseden de kendimi toplumca iyi karşılanan ve heteronormatif bir kurum olan askeriyeğe attım. Orada bir eğitim sürecim oldu. En ağırını oydu. Cinsiyet kimliğimi en fazla saklamam gereken yer orasıydı. Ardından tabii çalışma hayatım oldu. Ben üniversiteyi defalarca yarıda bıraktım. Şu an tek dersim var mesela. O dersi verirsem üniversite bitecek ama ben sınava girerken o erkek polis kadın polis olayından dolayı, diplomamda erkek yazacak olmasından dolayı o dersi vermeyip kimlik sonrasına bırakıyorum.

Askerî okulda neler yaşadın?

Liseden sonra astsubay sınıf okuluna gitmiştim. Bir yıl okudum orada. Erkekliğin o kadar ağır bir hali vardı ki orada. Herhangi bir erkeğin bile “Yeter be” diyeceği bir yerde, kadın olarak çok zorlandım. Ondan sonra meslek hayatımda da hep rol yaptım. O rol üzerine o kadar yapıyor ki, asıl kimliğine dönerken çok zorlanıyorsun.

Okul bitti ve çalışmak zorundasın. Neler yaşadın çalışma hayatında?

Ben öncelikle 18 yaşında devletin askeriyesinde komutandım. Askerlerin en küçüğü 21 yaşındaydı. Diğer alt rütbeli askerler de vardı. 18 yaşında bir sürü insanın başındayım saçma sapan bir şekilde. Onları yönetmemi, sert bir erkek olmamı bekliyorlar. İş anlamında başarılıyım. Jandarma olduğum için trafik kazası, cinayet gibi adli olaylarla ilgilenirdik. Rozetim filan var hatta. Bu kadar başarılı çalışmama rağmen, trans olduğumu söylediğimde bütün bunlar, belgeler, övgüler, rozetler sıfırlandı. Çok komik geliyor bana.

Seks işçiliğine gelirsek...

Bence seks işçiliği trans hayatında çok önemli bir mesele. Çoğu transın yaşadığı bir durum. İsteyerek bu mesleği yapanlar için bütün haklarının verilmesi gerekiyor. Ama istemeyerek de zorunlu yapanlar için başka işler bir şekilde bulunmalı bana kalırsa.

Ankara'nın diğer ötekileri kimler sence? Hangi gruplar, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Ankara İç Anadolu'nun bir şehri ve Türkiye'nin de başkenti. Bu şehir çok fazla milliyetçilik kokuyor. Bir tarafı çok dindar, diğer tarafı da aşırı ulusalcı. Bunun yanında kendine yer bulmaya çalışan sosyalistler var. Çankaya'da Müslüman bir Türkiyeli başörtüsü nedeniyle ayrımcılığa uğruyor, ev vermiyorlar. Sincan'da dekoliteli bir kadın, Keçiören'de trans bir kadın ev bulamıyor. Bölünmekten acayip korkan bir milletiz ya, aslında bizim her yerimiz bölünmüş. Her şehir de eyaletlere bölünmüş.

Gettonun da kötü tarafları var. Ben her yerimde LGBT görmek istemiyorum. Sağım lezbiyen, solum trans, önüm gey... Ben LGBT olmayı o kadar basitleştirmek istiyorum ki, konuşmaya bile gerek kalmasın istiyorum. Ben artık spordan, sanattan konuşmak istiyorum. ama sürekli cinsiyet kimliğimle ilgili konuşmak zorunda kalıyorum.

Sosyal haklar meselesine gelirsek, sosyal haklar alanında ne gibi taleplerin var?

Öncelikle, sosyal yaşamı kısıtlanan bir insanım ben. Diğer tüm kimliklerin sosyal haklarının daha az kısıtlandığını düşünüyorum. Bir transın sosyal haklarına erişimi hem devlet tarafından kısıtlanıyor, hem de başka vasıtalarla bu hakların karşıladığı ihtiyaçları karşılayabilmeyi önü kapatılıyor. Ben bu haklara erişimimizin önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini düşünüyorum. Fazladan hakka gerek bile yok, olanların önündeki engeller kalksa yeterli.

Translar medyada görünür mü? Medya ve transfobi ilişkisi nasıl bir ilişki sence?

Medyanın öncelikleri var. Pat diye bir anda gündem LGBTİ hakları olduğunda medyada görünür oluyorsun. LGBTİ'ler medyada yılda bir ya da iki kez konuşuluyor. Büyük yürüyüşler öncesinde filan. Sonrasında LGBTİ'ler görünmez oluyor yine. Ama mesela gerekli gereksiz siyaset haberleri her gün medyada. Nasıl zayıflarım, başlıklı yazıları haberleri her gün görüyoruz.

Medya şu anda yine de biraz törpülenmiş durumda. Dilinde en azından bir değişim var. Travesti terörü haberleri azaldı. Sapıklar diyen birkaç grup kaldı sadece. Medya şu anda çok da kötü bir durumda değil. Ancak bunun kalıcı bir değişim olduğunu da düşünmüyorum.

Geçiş süreci üzerine danışmanlık veriyorsun. Muhtemelen çok fazla soru ve sorunla karşılaşırıyorsundur. Sağlık alanında translar ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor?

Bir trans kadın ya da erkek hastalandığında hastaneye gitmiyor. O mavi kimlik ya da pembe kimlik sağlığa erişim hakkının engellenmesine yol açıyor. Sevgili Aligül'ü bu sebepten kaybettik. Kanseri ve jinekologa gidemedi. Ağırlaştığı noktada gitti ve müdahale yetersiz kaldı. Bunu trans kadınlar için de söyleyebiliriz. Bunun yanında "erkeğim, kadını, queer'im kime ne" diyenler de var, ama bu tüm trans camiasına genellenemez. Aktivizm içinde olan on tane ya da yüz tane trans kadın beş milyon transı temsil etmiyor ki. Daha genelin sorunlarını görmek lazım. Benim üç yıldır orada başına geleceklerden korktuğu için hastaneye gidemeyen trans kadın arkadaşlarım var.

Gittikten sonra, "Travestiler burada kavga çıkarır. Bunlar AIDS'lidir" gibi laflarla karşılaşılıyorlar. Çoğu zaman tedavi dahi etmeyi reddediyor doktorlar. Kaldı ki HIV pozitif olmak ile olmamak neden tedavi almayı engellesin? HIV ile yaşayan insanların dışlanmaması gerektiğini anlatamıyorsun. Bir de bunlar doktor.

Kimlik ve koğu meselesi de ciddi sorun oluyor. Mesela ben geçende bu halimle gittim ve beni erkek koğuşuna yatırmaya çalıştılar. Şaka gibi yani! "Altı kişilik erkek koğuşuna yatırın da bayram etsinler" dedim. En son İstanbul'dan bir arkadaşımız vajina ameliyatı olmuş, geçişini tamamlamış, pembe kimliğini almış, ama bir kadın doktor "Ben senin durumunu tasvip etmiyorum" diyerek muayene etmeyi reddediyor.

Cezaevleri trans kadınların ciddi sorunlar yaşadığı başka bir alan. Şiddetin en yoğun biçimde yaşandığı cezaevlerindeki trans kadınlar için neler yapılabilir? Hükümet'in ortaya attığı LGBT'lere ayrı cezaevi projesini nasıl değerlendiriyorsun?

Ben cezaevindeki LGBT'lere ve engelli LGBT'lere değinmediğini düşünüyorum. Bence cezaevindeki bir transın orada kadın terliği bulması bile çok sıkıntı. Bir trans kadın için erkek kıyafeti giymek o kadar zor bir şey ki. Sadece bir etek giyse çok mutlu olacak, ama bizler dışarıdaki sorunlarla uğraşırken unutuyoruz içerisini. Mesele sadece kıyafet de değil. Cezaevine girerken, kadın gardiyan aramam diyor, erkek gardiyan aramam diyor. O kimi istiyor, soran da yok. Girince trans koğuşu denen bir yer var. Oraya atılıyorsunuz. Ameliyat olmuşsan kadın koğuşuna konuluyorsun, ama orada da "gerçek kadın" olarak görülmediğin için sorun yaşıyorsun. Bir trans erkek ameliyat olsa dahi erkek koğuşuna konulduğunda da bence sorunlar yaşar. Cezaevlerinde tecavüz maalesef ki çok yaygın bir durum.

Bunlar tabii sorunların bir kısmı. Esas büyük sorun transların cezaevine neden düştüğü sorusu. Seks işçiliği yaparken müşterisiyle tartışıyor. Sorunlar çıkıyor ve devlet transları içeri atıyor. Neden seks işçiliği yapıyor? Çünkü başka iş yok. Konu dönüyor dolaşılıyor en başa geliyor. Adam yaralamış diyor, ama neden yaralamış o trans? Tecavüze uğrayacakken kendisini ancak öyle kurtarabilmiş ama devlet bunu görmüyor.

Mülteci translar şiddet politikalarının yoğunlaştığı bir diğer alan. Sence mülteci transların sorunlarını çözmek için kamu ve LGBTİ örgütleri ne yapmalı?

Türkiye'ye geliyorsa bir trans, mutlaka Türkiye'den daha kötü bir yerden geliyordur. Bir umutla geliyor, ama burada hormonunu alacak parası yok. Türkiye'de translara hemen seks işçiliği dayatılıyor. Mültecilerle ilgili Kaos GL'nin çalışmaları olduğunu biliyorum. Bunları incelemek lazım. İlk etapta mülteci transların sorunlarını tespit etmek ve taleplerini öğrenmek lazım.

Transfobiyle mücadele için genel olarak ne yapılmalı?

Bu benim kişisel görüşüm, çalıştığım derneği bağlamaz. Bana kalırsa ilk etapta dokunmak ve temas etmek gerekiyor. Trans olmayan ya da LGBT olmayan insanların çoğuna hemen transfobik dememeliyiz. Temas edince her şey değişebiliyor. Mesela berbat politika yapan bir siyasi parti kapı kapı dolaşiyor. Yalan da söylese herkes ona oy veriyor. Biz neden Çankaya'ya sıkışıp kalıyoruz?

Siyasi olarak bu böyle bence. HDP ile yıllardır ilişkimiz var. Onlar zaten kendileri de acı çektiği için bizleri hemen anlıyor. Haydi CHP'yle de yeni yeni kurulan temaslar var. Ama bizim çoğunluk olan sağ partilere de derdimizi anlatmamız lazım. O partilerdeki liderlerin haydi LGBTİ demesin, farklı cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri olan yurttaşlar dese, ama olumlu bir cümle kursa çok şey değişir bu ülkede.

Trans kadınları örgütlenmeye teşvik etmek için ne yapmalı sence?

Bence onların sorunlarıyla ilgilenilmeli. Hepimiz böyle örgütlenmedik mi? Herkes önce kendi yaşadığı sorunla yüzleşiyor. Ben de böyle yaptım. Cinsiyet geçiş sürecimi çok zor yaşadığım için bu alanda aktivizm yapıyorum. Bir seks işçisi arkadaşımız mesela nefret suçları çalışıyor, çünkü en çok o alandan inciniyor.

Transfobiyle mücadele etmek için kamu ve devlet ne yapmalı?

Bence trans olmanın normalleşmesi için tüm kamu personeline farkındalık eğitimi verilmeli. İlk adımı attıktan sonra bu uygulamalar çevreye yayılıyor. Yine bence LGBTİ'lerin kamuya katılımını arttırmak lazım. Kota gibi uygulamalar işe yarıyor.

**VELEV Kİ
DÖNMİYİZ**

**#TRAN
CANDI**

"KURUMAMAK İÇİN MÜCADELE ETMEMİZ LAZIM"

**OYA ÖZGÜN HAZAN
(ANKARA)**

"Beni yeni tanıyan insanların yaklaşımı daha iyi olabiliyor. Ama daha öncekiler, kafasında seni koyduğu yerde bir değişim yaratmak istemiyor. Orayı bir sabitlikle doldurmuş. İnsanlar değişimden korkuyor. Şimdiye kadar değişmek, bir şeyleri değiştirmek isteyenler de hep cezalandırılmıştır zaten."

İlk olarak seni tanıyalım Oya. Oya Özgün Hazan kimdir, ne yer, ne içer, nerede yaşar?

Üniversite öğrencisiyim. İspanyol dili üzerine okuyorum. 20'li yaşlarındayım. Trans bir kadıyım. Gelecek hakkında belirsizlikleri ve endişeleri olan bir kadıyım. Bu belirsizlikler içerisinde yuvarlanacak mıyım, yoksa tırmanarak Everest Dağı'na mı ulaşacağım, bilmiyorum. Bunun heyecanı içerisindeyim. Umarım o dağa ulaşırım.

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun? Gündelik hayatta nasıl karşına çıkıyor?

Transfobiyi ırkçılıktan ayrı düşünmemek lazım galiba. Bazen "Transfobiğim ama elimde değil, bu da benim kusurum" diyenler oluyor. Transfobiyi kusur segmentine alıyor ve onu bu şekilde imledikçe kendisini kusursuz ve dokunulmaz bir alana alıyor. Bunun üzerinden fobi inşa ediyor. Bir bu tarz insanlar çıkmaya başladı. Çok da yeni bir tür transfobi aslında.

İnsan haklarına çok saygılıdır bir de bunlar. Öyle olduklarını iddia ederler.

Bir kısım insanda ise transfobik nefret fiziksel şiddet ile birlikte işliyor. Nefretlerini fiziksel şiddete vardiıyorlar. Sizi yaralayabiliyorlar. Duygusal ya da fiziksel saldırılar oluyor. Bunlar en tehlikelileri.

Bir yandan metropollerde ve şehirlerde gecelere sıkışmak istemiyoruz diyoruz. Öte yandan küçük şehirlerde var olamıyoruz. Büyük şehirlere göç ediyoruz, ama burası da bize mutluluk vermiyor. Sen nasıl bir kentte yaşamak istiyorsun? Nasıl bir yerde yaşarsan kendini mutlu ve özgür hissedersin?

Yaşayış itibarıyla bazı kişilik özelliklerim var. Bunlardan biri de transseksüel olmam. Geceleleri ışık açık uyumam gibi bir şey bu bana kalırsa. Nasıl ki geceleri ışık açık uyuyan insanlar dışlanmıyorsa, translar da dışlanmamalı. Bu özelliklerimizden ötürü dışlanmadığımı, kendi varoluşumuzu yaşayabildiğimiz bir şehir istiyorum. Mesela bir sokaktan geçerken, “Ya alt sokaktan geçeyim, orada kimse olmaz. Bana laf atmazlar. Daha sessiz sakin bir yer” diye düşünmek durumunda kalmadığımız bir şehirde yaşamak istiyorum sanırım. Sokaklarda erkeklerin beni yaralamak istemediği, ruhumu incitmediği bir şehir hayaliyle yaşıyorum. Her sokaktan geçebileceğim bir şehir.

Buradan hareketle göç senin için ne anlama geliyor? Cinsiyet kimliğinden dolayı göç etmek zorunda kaldın mı?

Şu an koşullar çok açık bir şekilde beni göç etmeye zorluyor. Ama elimden gelmeyen bazı bağlar var. Barınma imkanı en başta geliyor mesela. Sağlık beni engelliyor. SGK’mı ailem karşılıyor. Sonuçta aileme muhtaç olduğum için bazı şeyleri daha uyumlu, daha aileye muhtaç şekilde yaşamak zorunda kalıyorum. Göç etmek ilk aşamada göze alabileceğim bir şey değil. Göç beraberinde iş sorununu da getiriyor. Seks işçiliği yapmadığım için iş sorunu var. Sadece para oradan mı kazanılıyor diyeceksiniz, ama başka iş bulunabilir mi bilmiyorum açıkçası.

Niye göç etmek zorunda hissediyorsun kendini? Baskıdan dolayı mı, kendini gerçekleştiremediğin için mi?

Çünkü artık belirsiz bir sürece doğru gidiyoruz. 2014 ve sonrasında hakikaten ne olabileceğini kestiremiyoruz. Bu belirsizlik hali de sanırım belli bir hareketin düzensizliğinde yatıyor. Saptayamıyorsun. Eskiden sokakta polislin translara ceza yazması gibi durumlarla karşılaşılıyordu. Ama şimdi vatandaş denen şahısların Türkiye’deki öfke siyasetinden etkilenmesi sonucu, bazı gazetelerin yaydığı zihniyetten dolayı neler olacağını kestiremiyoruz. Bu zihniyetler kitleleri artık daha fazla terörize etmeye başladı. Artık şiddete daha kolay başvurulabileceğini zannediyor bu insanlar. Bunun da arka planında hukuk var. Hukuk da faili teskin edici, onun ceza almamasına yol olabilecek bazı kanun maddeleri var. Olmasa bile kılıfına uyduruluyor. Bütün bunlardan dolayı yaşam alanımın kalmadığını hissediyorum.

Bundan dolayı göç etmek zorundaymışım gibi geliyor.

Barınma hakkından biraz bahsettin ama barınma hakkı denince aklına ne geliyor? Yaşadığın şehirde, mahallende, semtinde senin haklarına saygılı davranıldığını düşünüyor musun?

Biraz idare etme kültürünü sana adapte etmeye çalışıyorlar. Olabiliyorsa biraz daha kapalı olsun. Sen ne kadar kendini geri çekersen, istekleri daha da fazla oluyor. En nihayetinde istekleri senin içine dönme ve onların “normallerine” uyman. Bundan ötürü kendimi gerçekleştirilmem biraz daha zor. Bu sadece benim muhitimde değil sanırım. Her yerde geçerli.

Biraz da göz ve alışma üzerine bir durum var bence. Bir insan gözlüğünü çıkartıp lens takıtığında mesela, “Hiç yakışmamış” gibi tepkiler alıyor. Ama o gözlüklü halini hiç görmediği zaman, o şekilde tanıyan birisi “Aa ne kadar güzelsin, yakışıklısın” diyebilir. O yüzden beni ilk kez tanıyan insanların yaklaşımı daha iyi olabiliyor. Ama daha öncekiler, kafasında seni koyduğu yerde bir değişim yaratmak istemiyor. Orayı bir sabitlikle doldurmuş. İnsanlar değişimden korkuyor. Şimdiye kadar değişmek, bir şeyleri değiştirmek isteyenler hep cezalandırılmıştır. Sen kendi bedensel bütünlüğünü “bozduğun” vakit, algıda farklı bir yere koyuyorlar ne yazık ki. Keşke her şeyin bu kadar sabit olmadığını görebilsek, değişim ve dönüşüme alışabilsek. Bu kadar sabit olmaması gerekir.

Eğitim alanı seninle en uzun konuşacağımız yer belki de. Üniversite öğrencisisin, trans bir kadınsın. Eğitim hayatında neler yaşadın? Trans bir öğrenci olmak nasıl bir şey?

Toplumdaki önyargılar okula da yansıyor. Biraz daha farklı ölçüde yansıyabiliyor tabii. İnsanların belli konuları var. Öğretim üyelerinin belli bir bakış açısı var hayata karşı. Etik disiplin, insanlara tepeden bakış ve mesafeleri var. Bu bilimsel bakış açısıyla homofobi ve transfobi olsa bile göstermiyorlar. Homofobik ve transfobik olsalar bile yaklaşımlarıyla bunu belli etmiyorlar.

Öğrenciler bazında düşünürsek çok çeşitli. Sürekli köşeye sinmemizin doğru olmadığını düşünüyorum. Değiştirmek lazım öğrencileri.

Sen neler yaşıyorsun okulda?

Bizim okul sağ-sol kampaşmasının olduğu bir okul. Belirli bir kesim size nefretle bakabiliyor. Bu nefretin en yükseği de olabiliyor, en düşüğü de. Mümkün olduğunca bu insanlarla göz teması kurmamaya çalışıyorum. Kendi hastalıklı bakış açılarını size yansıtabiliyorlar. Kız arkadaşıyla kavga etmiş, içinde bir nefret var ve bu nefreti de siz zaten dışa atılmış olduğunuz için size boşaltmakta bir beis görmüyor.

Beri yandan, mücadelenin üzerinde durmak lazım. Benim son bir senem okulda mücadeleyle geçti. Can ciğer kuzu sarması olduğum bazı arkadaşlarım, dostlarım benle muhabbeti

kestiler. Benle göz göze gelmemeye başladılar. Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmemiş, bir yola baş koymuşuz, ama bir anda trans kimliği üzerinden sizi farklı bir yere koyabiliyor. Bu duygusal baskı, ailede olduğu gibi görünmeyen bir şey, ama çok yaralıyor. Bir de ben sevgiyi hissedemediğim vakit, o samimiyet solduğunda kış aylarında yapraklarını döken bir ağaç gibi oluyorum. Kurumamak için de tedavi yöntemleri aramaya çalışırım. Bu da mücadeleyle oluyor. Kurumamak için mücadele etmemiz lazım. Bizim sıkıntımız bir araya gelmemizin zor olması. Küçük şeyleri düşünmeden büyük şeyler üzerine kafa patlatıyoruz. Önümüze bir çizelge de koyamıyoruz. Ama o büyük pastayı yemek için elimizde çatal, bıçak olmalı. Biz en başta pastayı düşünüyoruz. Belki çatal bıçaktan da önce metali düşünmemiz lazım. Bunu klasik yollardan aşabileceğimizi de düşünmemiz lazım. Farklı yolları denemeliyiz.

Eğitim hayatın bir noktada bitecek ve mezun olacaksın. Yaşamaya devam etmek için ise çalışmak zorundayız. Çalışma hayatına ilişkin kaygıların, endişelerin var mı?

Nüfus cüzdanının rengi meselesi var en başta. Rengi değişse de E ya da K harfleriyle konuşacağız, ki bu durum eskisinden daha dezavantajlı. Önceden iş başvurusunda fotokopi çektiğinizde mavi olan da siyah beyaz çıkıyordu, pembe olan da. Şimdi bu renkler değişince E ya da K harfi her yerde karşımıza çıkacak. Daha zorlaşacak bana kalırsa.

Neden kimlik üzerine politika yapmıyoruz? Neden bu renklerin kalkması üzerine bir şeyler yapmıyoruz? Bu kimliği alınırken belli ameliyatları geçirmemek üzerine politika yapmalıyız. Belli bir formu aldıktan sonra kimlik değiştirilebilir bana kalırsa. Kimlik renkleri sorunu ve kimlikte cinsiyet yazması problemi kalksa, bu bizim hayatımıza da yansıtacak. Daha sakin olacağız bana kalırsa. O kadar endişeliyiz ki. Bazı arkadaşlarımızın cinayet gibi intiharları da bunla alakalı bence. Ailenin, toplumun dediği laflar çok da sert geliyor. Parçalıyor sizi. Bu kimlik meselesi çözülsün, kimlikteki cinsiyetleri aşsak hepimizin ruh hali Bafra Ovası gibi olur. Karadeniz gibi olmaz.

Çalışma meselesinde kamu hayatını ve memuriyeti de düşünmemiz lazım. “Genel ahlaka mugayir davranış” diye bir madde var. Sizin bu maddeyle kamu kurumunda çalışmanızın önüne geçiliyor. Bu şekilde bir yasa maddesi olduğu için kamuda işe giremiyoruz. Bu madde doğrudan LGBTİ’lere karşı kullanılıyor. Seks işçiliği dışında işlerde çalışabilen az sayıdaki arkadaşlarımızın hepsi de pembe kimliğini almış arkadaşlar. Operasyonların tamamını geçirip, pembe kimlik almayınca iş bulamıyorsunuz.

Seks işçiliği, trans kimlik ve transfobi üzerine ne düşünüyorsunuz?

Seks işçilerinden hizmet almak isteyen insanlar gördüğüm kadarıyla o kadar güven verici insanlar olmayabiliyor. Devlet tarafından seks işçiliği de desteklenmediği için, yer altına kayıyor. Biraz desteklense, mesela kondom dağıtılsa farklı olabilir. Şu anda genelevlerin kapatılması da devletin seks işçilerine dönük kötü politikalarından birisi. Seks işçiliğinin belli bir düzen içine girmesi gerekiyor bence. Seks işçiliğinde maalesef hizmet verilen kişiler bazı hastalıklı ruh hallerini seks işçilerine yansıtıyor. Seks işçileri, bu insanların has-

talıklı hallerini çekmek zorunda kalıyor. Gazetecilikte vardır ya ağır yıpranma payı diye bir şey, aynı ağır yıpranma payını seks işçileri de yaşıyor.

Trans kadınların yaşadığı sorunlardan bahsettik. Sence yaşadığın toplumda, şehirde trans kadınlar dışında kimler, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Din gruplarının içindeki belli mezhepler ayrımcılığa uğruyor. Aleviler mesela. Yine Hıristiyanlar ayrımcılığa uğruyor. Şiiiler, Caferiler... Caferilerin camisi kundaklandı geçenlerde. Uzun yıllardır belli dinler dışarıda bırakılıyordu. Şimdi mezheplere dönük de ciddi saldırılar var.

Yine engelliler ciddi ayrımcılığa uğruyor. Belli şeyler sadece Avrupa Birliği standartlarını göstermelik şekilde yerine getirmek için yapıyor. Yollardaki seri şeritleri düşünün mesela. O şeritlerin üzerine araba park ediliyor. Park edilmese bile şeritler bir yolda var, devamında yok. O insanlar sokakta nasıl yürüyebilecek?

Medyaya geçerse, medyada son zamanlarda translar temsil ediliyor mu? Ediliyorsa nasıl bir temsil bu?

Eskisine göre daha çok yer alıyoruz bana kalırsa. 80'li 90'lı yılların gazete haberlerini taradığımızda o kadar korkunç şeyler görüyoruz ki. İnsanların saçlarını kazımaları, saçlarından sürüklemeleri... Ya ben bu gerçekleri hiç görmemişim ama bana Nazi dönemi gibi geliyor. Şimdilerde bu yaşananların ve medyada yansımalarının kırıldığını görüyoruz biraz.

"Travesti terörü" haberlerinin de azaldığını düşünüyorum. Eskisi gibi bu tarz haberler yok. Var belki ama daha küçük medyalarda oluyor. Karadeniz'deki bir yerel gazetede yazıyor mesela.

Cezaevlerinde transların yaşadığı sıkıntılar son zamanlarda trans gündeminin önemli başlıklarından biri oldu. Şiddet ve tecavüzün en yoğun yaşandığı alanlardan birisi. Çözüm olarak devlet tarafından LGBTİ'lere ayrı cezaevi önerisi geldi. Sence ne yapılmalı? Ayrı cezaevini nasıl değerlendiriyorsun?

Şu anda yaşadığımız hayat açık bir cezaevi gibi. L Tipi mi dersin Z Tipi mi dersin işte öyle bir cezaevi. Bunun daha korkunç hali cezaevi oluyor. Kocaman bir el geliyor ve sizi kapatıyor. Copla vurma halinin daha kapalı bir ortamda olduğunu düşünün. Gerçekten daha da zor içeride olmak. Daha karanlık bir ortamda, kapalı kapılar ardında yürüyen bir şiddet var. Şiddet çok daha görünmez.

Bu yeni öneride yeni olan pek bir şey yok. Yeni haber bir soru önergesinin cevaplanmasından ibaret. Bu projeyi ilk etapta öznelerine sormak lazım. Tecavüz ve şiddeti ortadan kaldırmak için ilk etapta bu proje kabul edilebilir olabilir.

Çoğu kişi gardiyanların tecavüzüne uğruyor ama. Yeni öneride gardiyanlara dönük herhangi bir şey yok?

Uzaktan bakamayacağımızı düşünüyorum. İçeride neler yaşandığını bilemiyoruz. O kadar kapana kısılmışsın ki bir muhabbet bile seni rahatlatabilir. Şu an biz LGBTİ'lerle iç içeyiz. Mahkumlar başka LGBTİ'leri bulamıyor. Yalnızlar. Tecrit koşulları var. Tecritin kırılması anlamında iyi olabilir. Ama devlet aklının böyle bir öneri getirmesi kabul etmemiz gereken bir politika değil. Eleştirmeli ve başka önerilerle gitmeliyiz. Eğer cezaevindeki LGBTİ dostlarımızla mektuplaşma gibi bir ağıımız varsa, bunu güçlendirerek sürdürmeliyiz bana kalırsa.

Birçok sorundan ve mücadele yönteminden bahsettik. Bu mücadeleyi büyütmek için trans kadınlarla örgütlenme nasıl güçlendirilebilir? Trans kadınlar örgütlenmeye nasıl teşvik edilir?

Biraz mutluluk aşılmalıyız. Sevgiyi yüceltmeliyiz. İç çatışmaları eleştiri anlamında beslemeli, ama yıkıcı bir dürtüyle birbirimize saldırmamalıyız. Genellemelerden uzak durmalıyız. Genel-geçer yaklaşımlar hiçbir işe yaramaz. Bunlar bizim önümüzü tıkıyor. Bir aktivistin mücadele gücü varsa, bu gücü de iç çatışmalarla harcamamalıyız. Mücadele aşkını köreltmemeliyiz.

Kendini bir kenara bırakıyor ve daha büyük bir mücadeleye giriyorsun. Bu çok kutsal bir şey. Senin yıkıcı bir dürtüyle beni alaşağı etmen demek, senin kendini de öldürmen demek. Biraz daha sevgiyle birbirimize bakmalıyız.

“ÇÜKÜNÜ
ÇIKARTIP,
'AĞZINA AL'
DIYEN POLİSLERİ
BİLİYORUM”

DEMET YANARDAĞ
(İZMİR)

“Bu ülkede orospu olmak için devlete de Kabahatler Kanunu adı altında para ödemem gerekiyormuş. Sokakta müşteri bulmak için mafyaya para ödemem gerekiyormuş. Hatta bazen mafyaya arada bedava vermem gerekiyormuş. Polislere de aynı şekilde... Çükünü çıkartıp bana, “Haydi ağzına al” diyen polisleri biliyorum. Orosputluk da zormuş.”

Demet Yanardağ kimdir?

Siyah Pembe Üçgen Derneği'ndeyim. Fahişeyim. Trans bir kadınıam.

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun?

Bu kelime bence toplumda, translar arasında hatta aktivistler arasında sık sık yanlış kullanılıyor. Örneğin, toplumumuz çok şekilci bir toplum. Bir insanın trans olmasına gerek yok. Kılığına kıyafetine özen göstermediğinde, “güzel” olmadığına, toplumun güzel algısına

uymadığında direk alay konusu olabiliyorsunuz. İnsanlar kötü davranabiliyor. Üniversite birinci sınıfa giderken bir arkadaşımın babası gelmişti. Çok modern giyinmemişti. Günlük bir kıyafeti vardı. Ona “Sen bekle şurada” denildi. Çok güzel kıyafetli bir kadın hemen sırada öne alındı. Ona ilgi gösterildi. Diğer adamı daha önce gelmesine rağmen köşede bekletiler. Bu hem şekilcilikten kaynaklı bir ayrımcılıktı, hem de buna transfobi diyemeyiz. Ortada bir trans yok sonuçta, ama aynı şey transların başına geldiğinde hemen transfobi diyoruz.

Bence transfobi bir kişiye sadece trans kimliğinden dolayı nefret duyulması, ayrımcılık yapılması, kötü muamelede bulunulmasıdır. Bazen şekilcilik ile transfobiyi karıştırabiliyoruz.

Gündelik hayatında transfobiyle nerelerde, nasıl karşılaşıyorsun? Sokak, iş, aile, kamu?

Sabah kalkıyorum. İş arkadaşlarımdan bir saat erken kalkmam gerekiyor. Saçımı başımı yapmalıyım, üzerime kıyafet seçmeliyim, hazırlanmalıyım. Ama toplumun kabul ettiği erkekler sabah kalktığına kendine özen göstermek zorunda değil. Üzerime toplumun yadırgamayacağı bir kıyafet giyeyim ki otobüste de yadırganmayayım. Toplumun istemediği kıyafetler giyip de sokağa çıkarsam şekilcilik transfobiye dönüyor. Daha dikkatli bakıyorlar ve translığımı anlayabiliyorlar. Bir bluz, bir pantolonla yola çıktığımda “Bir ev karısı yola çıkmış” görüntüsüyle kamufle olabiliyorum. Ama trans kimliğiniz anlaşıldığında şekilcilik transfobiye dönüyor. Kötü bakışlar, tacizkâr sözler artıyor.

“Metropollerde gecelere ve gettolarda sıkıştırılmayı reddediyoruz. Küçük şehirlerden büyük şehirlere göç etmek zorunda kalıyoruz. Geldiğimiz şehir bize mutluluk ve özgürlük vaat etmiyor. Yaşamak için göç etmek zorunda kalıyoruz”. Trans Manifestosu’ndaki bu cümleden hareketle, hayalindeki kent nasıl bir yer?

Göç tüm ezilenler için söz konusu bana kalırsa, ama translar için son zamanlarda göç tersine döndü. Artık büyük şehirlere göç yerine küçük şehirlere göç daha yaygın bana kalırsa. Büyükşehirlerde müşteri potansiyeli azalmaya başladı. Daha muhafazakar ve küçük şehirlerde cinsel açlık daha fazla olduğundan birçok trans arkadaşım küçük şehirlere göç ediyor artık. Çorum’da bir transın yaşayabileceği beş yıl öncesine kadar düşünülemezdi, ama şimdi Çorum’da translar var. Göç tersine döndü.

Benim hayalimdeki kent nasıl bir kent sorusuna dönecek olursak, benim hayalimde tek bir kent yok, kocaman bir dünya var. İnsanın insana sadece bacak arasıyla değil de ruhuyla, karakteriyle, beyniyle baktığı bir dünya var. Eğer ki ruhu, karakteri, beyni sana uymuyorsa bu insanla muhatap olmazsın. Onun dışında herkesin yaşama hakkı var. Benim cinsel kimliğimden ötürü yadırganmadığım bir dünya istiyorum.

Translar için tek bir şehir değil, dünya cehennem şu anda. Küçük şehir olsun büyük şehir olsun fark etmiyor. Her yerde zorluk çekiyoruz. İzmir’de yaşıyorum ama İzmir yerine Kayseri’de yaşasaydım yine zorluk çekecektim, ama zorluğun yönü değişecekti. Kayseri’de belki kimse bilmeyecekti benim trans olduğumu, anlamayacaklardı, çünkü çok fazla gör-

müyorlar. Küçük şehirlere gittiğimde hiç anlaşılman toplun arasına karışabiliyorum. Ama anlaşıldığında da şiddetin yönü değişecekti. Anlaşıldığımda belki daha fazla baskı görecektim. Kamufle olmak önemli topluma göre. Peki biz kamufle olacak mıyız? Hayır olmayacağız. Toplum bütün renkleriyle toplum. Ama sonuçta insanız ve her gün tacizden, hakareten, ayrımcılıktan psikolojimiz de bozulabiliyor. Yeri geliyor ben de toplum arasındayım elimi kolumu sallayarak vakit geçirmek istiyorum. Bunu yapmak için de kamufle olmam gerekiyor.

Kamufle olmak nasıl hissettiriyor?

Kötü hissettiriyor. Çok kapalı giyinmek istemiyorum. Dikkat çekmek istemediğim için kapalı giyinmek zorundayım. Halbuki dikkat çeksem de ne olacak? Benim trans kimliğim neden insanları bu kadar rahatsız ediyor? Onlara bir zararım mı dokunmuş, hayır. Ama bedenim ve kimliğimden ötürü, bana baskı kurulduğu için kapalı giyinmek zorunda kalıyorum bazen. Açık saçık giyinip de toplum içerisine karıştığımda kötü bakışlar ve sözlü taciz oluyor.

Barınma hakkı denildiğinde aklına ne geliyor? İzmir’de istediğin yerde istediğin gibi yaşayabiliyor musun?

İzmir’de istediğim yerde yaşayabilirim, ama toplumun kültürüne ayak uydurarak. Örneğin tanıdığım yaşlı bir teyze hastaydı ve ben on gün ona bakmak zorundaydım. Tepecik’te Tenekeli Mahalle denilen Roman mahallesinde oturuyordu. On gün orada kaldım. Dışarıda yaşadığı için kadın bana, “Kızım şalvar giy” dedi, çünkü bütün Roman kadınları şalvarla gezerdi. Ben de onların giyim tarzına uydum ve kaldığım süre boyunca şalvarla gezdim. Hiçbir şekilde tacize uğramadım. Ama ilk gittiğim gün mesela üzerimde ip askılı bir elbise vardı. On kişi filan laf attı bana.

Toplum kendi normlarına uymaya zorluyor diyebiliriz sanırım?

Kesinlikle. Aslında Romanların da gettoları var. Ben Roman gettosuna gitmiştim sonuçta ve onlara uymak zorunda kaldım. Bölgeden bölgeye de değişebiliyor.

Kentte yaşadığın ayrımcılığa ve transfobik şiddete karşı seni koruyacak mekanizmalar var mı?

Korunmak için yeri geliyor toplumun isteklerine uymak zorunda kalıyorsunuz. Bazen isyan ettiğiniz zamanlar da oluyor. O zamanlarda, ben buyum deyip istediğim gibi giyinip sokağa çıkıyorum. Aşırıya kaçtığım zamanlar da oluyor. Psikolojik durumla alakalı bir durum aynı zamanda. O günkü duygu durumuma göre isyan ediyorum ya da etmiyorum. Bazen psikolojimiz hakareti, kötü bakışları kaldıramayacak düzeyde olursa toplum normlarına uyuyorum.

Peki diyelim bir şekilde ayrımcılığa uğradın. Belediyelerde, yerel yönetimlerde seni koruyacak mekanizmalar var mı?

Burası Amerika değil. Burada insan haklarına çok fazla saygı yok. Biliyorum ki ayrımcılığa maruz kaldığımda tazminat davası açıp da, kazanmam gibi bir durum yok. Ama aynı zamanda bir doktora gidip tedavi olamadığımızda, trans kimliğimden ötürü bizden on adım uzakta durduğunda o doktoru on trans kadın dava edersek on birinci seferde mahkeme-ye gitmekten usanacak. “Ben bunları muayene edeyim” diyecek. Pratik düşünmek lazım. Önemli olan o doktoru uğraştırmak ve yıldırarak. Yıldırma politikası hep bize uygulandı bu zamana kadar. Biraz da biz uygulayalım. Daha önce mesela bir adamın hakaretlerine uğramıştım ve karakola gitmiştim. Adamdan şikayetçi oldum. İfademi aldılar, gönderdiler. Adamın da daha sonra ifadesini almışlar. Dava açıldığında fark ettim ki ben sanığım. Beni sevmiyordu polisler, belki de tanıdıkları için sevmiyorlardı. Gıcıklık yaptılar ve beni sanık olarak yazdılar. Dava iki celsede düştü tabii. Ardından ben yeniden adama dava açmaktan vazgeçtim. Ama şimdiki aklım olsa direkt savcılığa giderim. Biliyorum ki oturduğum muh-
tin polisleri insan hakları mücadelesi verdiğim için bana gıcık.

Sağlıktan bahsettin biraz ama açalım istiyorum. Sağlık alanında transların ne gibi sorunları var şu anda ve bu sorunları çözmek için neler yapılabilir?

Sağlık alanı başlı başına büyük bir sorun. Bu ülkede her insanın sağlıktan yararlanma hakkı olmalı, ama transların böyle bir hakkı yok. Geçen yıl Alsancak Devlet Hastanesi’nde kolu kırılmış bir trans gidiyor acile ve almıyorlar. Bunun gibi birçok şeyle karşılaşıyoruz. İzmir’de hastaysanız Yeşilyurt Devlet Hastanesi’ne gitmek zorundasınız. Başka bir hastane kabul etmiyor. Öncelikle hastanelere baskı uygulamalıyız. Bir insan sağlık hakkından yararlanma-sına hastane yönetimi nasıl engel olabiliyor? Davalar açılabilir. Bugün doktorların Hipokrat yemini ettiğini söylüyoruz ama bir doktora Hipokrat’ın kim olduğunu sorsak belki onu bile bilmeyecek. Bana uygulanan ayrımcılıklara, hakkımın verilmemesine bakarım. Hipokrat’ın yeminine filan bakmam. Eğer ki bir doktor beni tedavi etmiyorsa orada ne işi var? Başka bir şey yapsın. Yapamayacağı işe neden soyunuyor? Transfobikse eğer ve sırf transfobisin-den ötürü beni tedavi etmiyorsa, doktorluk yapamayacak anlamına gelir bu. O zaman hiç kimseye bakmasın.

Bir diğer sorun da transların geçiş süreci. Geçiş sürecinde öyle problemler var ki anlatmak-la bitmez. Üreme yeteneğimin olmaması gerekiyor geçiş yapmak için. Ama trans beyni pra-tiktir. Trans beyni kağıt üzerinde ne yazarsa yazsın önemli olan neticedir der. Hatice’yi pek takmaz. Üreme yeteneğinden mahrum olmam gerekiyorsa basarım androkoru (anti-andro-
jen, testosteron hormonunu azaltan bir ilaç) günde üç tane yüzlük tutarım bu haplardan. Bir ay sonra üreme yeteneğim filan kalmaz. Veya kaçak yollardan yumurtalıkları aldırırım, ben o ameliyatı yine olurum. Birçok trans bunu düşünüyor.

Ama benim aklıma bunlara ek olarak şu sorular geliyor: Devlet neden beni yasa dışı yollara yönlendiriyor? Ben vatandaşısam neden yasalar aracılığıyla mağdur ediliyorum? Bu yasanın değişmesi lazım.

Geçiş sürecinde bir diğer sorun da şu ki, trans terapi sürecindeki doktorlar birçok şeyi

bilmiyor. Tamam devlet bu süreci kontrol etmek istiyor, ama doktorlar trans geçiş sürecine dair hiçbir şey bilmiyor. Terapi sürecinde olup bize başvuran birçok kişi var. Mesela bir trans kadın, doktorun ona “Senden kadın olmaz çok irisin” dediğini söyledi. Bir doktor böyle diyorsa eğer, herhangi bir şeyden anlamıyor demektir. İri kadın yok mu? Var. İri diye kadın olamaz mı? Kadın dediğin çıtı pıtı mı olmalı? İri bir kadın tabii ki de olabilir. Üç tane burnu dört tane amı da olabilir bir kadının. Olabilir, neden olmasın? Benim kadınlığımı fiziğimi mi belirleyecek?

Terapi süreci ameliyata hazırlık için olmalı. Psikolojini ileride sorun yaşamaman için hazırlamaları lazım. Hazır olup olmadığını da en iyi kendin bilirsin. Bu karar bana aittir. Bir başkası tipime bakarak karar veremez.

Yine terapi gören bir başka trans kadın arkadaşşıma doktor, “İstersem seni erkek yapabiliyim” demiş. Böyle bir doktordan geçiş süreciyle ilgili terapi alsanız ne, almasanız ne! Daha çok psikolojinizi bozar bu doktor. Türkiye’de o yüzden terapi sürecini gerçekten doktor olan, aklı başında, işinin ehli ve süreçle ilgili eğitim almış insanlar yürütmeli.

Eğitim trans kadınlar için çok sorunlu alanlardan bir diğeri. Eğitim hayatında trans kadınlar neler yaşıyor?

Aile desteği bir trans için çok önemlidir. Eğer ki aile desteği yoksa şiddet katlanarak artar. Okul ise apayrı bir dünya. Öğrencilerden, görevlilerden, öğretmenlerden, okul yönetiminin taciz görebilirsiniz. Bunların hepsini yaşadım. İlkokulda da öğretmenim bana ayrımcılık uyguladı. Aynı şekilde lise ve üniversitede de devam etti ayrımcılık.

Ne yapıyorlardı mesela?

İlkokul öğretmenim herkesin içinde “Bu kendini kız zannediyor” diyordu. Halbuki ben kızdım zaten. “Sen beni erkek zannediyorsun” diye itiraz ediyordum ben de. Sen bir öğretmen olarak bana herkesle eşit düzeyde eğitim vermelisin. Ama ilkokuldan itibaren benim psikolojimi bozdular.

Üniversitede yardımcı doçent denen şahıs ders anlatırken göz göze geldiğimizde sırtarak arkasını dönüyordu. Güldüğünü saklamaya çalışıyordu. İnsanüstü bir çaba sarf etmeme rağmen bu tacizler yüzünden ben dersi anlayamıyordum. Bu tacizkâr kıkırdemeler beni rahatsız ediyordu. Ben taciz edilmek için değil bir şeyler öğrenmek için okula gidiyordum.

İnsanüstü bir çabayla da olsa mezun oldun ve çalışma hayatı başladı. İşte neler yaşadın? Neler yaşıyorsun?

Sırf ayrımcılık yüzünden turizm ve otelcilik okudum. Kolay bir meslek olur benim açımdan diye düşündüm. Benim gibi bir insan turizmde yapabilir, yadırganmam sanıyordum. Mezun oldum ve işin renginin öyle olmadığını öğrendim. Staj vaktim geldiğinde hiçbir otel beni

kabul etmedi. Staj bulamadım. Ardından beni seven bir arkadaşım beş yıldızlı bir otel ayarladı. Staj sırasında çalışanlardan müşterilere herkes taciz etti. Cinsellik teklifleri taciz içeren bir şekilde geliyordu. Orada anladım ki, eğer transsanız seks işçisi olmak zorundasınız. Diğer işlerde çalışsanız bile biyolojik kadınlardan daha fazla tacize uğruyorsunuz. Sizi potansiyel bir şişme kadın olarak görüyorlar. Kendilerini tatmin etmek için erkekler çükleri kalktığı anda sizi şişme kadın gibi görüyorlar. Otelde komisinden garsonuna herkesin cinsel tacizine maruz kaldım. O zaman kendi kendime dedim ki: “Toplum bana bunu biçiyor ve ben orospu olmalıyım.” Zaten içimde de vardı. Zevkli bir meslek gibi geldi bana.

Mezun olduktan sonra otelde çalışmaya devam ettim. Aldığım bahşiş maaşımın yüz katı filandı. Barda satışlarım çok iyiydi. Bira içmek isteyen birini eğlendirip en pahalı kokteyli satabiliyordum. Barın gelirleri çok arttığından beni bırakmak istemediler. Ama tacizler de yıldırıyordu. Ben de müdüre vereceğime, komiye vereceğime giderim hoşuma gidene verir daha çok para kazanırım diye düşündüm. Ama işin rengi yine öyle değilmiş. Çünkü bu ülkede orospu olmak için devlete de Kabahatler Kanunu adı altında para ödemem gerekiyormuş. Sokakta müşteri bulmak için mafyaya para ödemem gerekiyormuş. Hatta bazen mafyaya arada bedava vermem gerekiyormuş. Polislere de aynı şekilde. Çükünü çıkartıp bana, “Haydi ağzına al” diyen polisleri biliyorum. Orosputluk da zormuş. O kadar kolay değilmiş. Hatta “namuslu işlerden” daha zormuş. Otelı bıraktığıma kısmen pişman oldum. Hem orospuluk yapıp hem de otelde çalışmaya devam edebilirdim. Müşteriler asıldığı anda “Olmaz ben vermiyorum” demek yerine “100 lira ver, olur” diyebilirdim. Tehlikesiz olurdu. Sokakta ya da internette tanımadığım insanla muhatap olmak yerine iki içki satıp, adamın kohnuna girip part-time seks işçisi de olabilirdim. Yaşamadan öğrenilmiyor hiçbir şey. İnsanlar yattığımız yerden para kazandığımızı sanıyor. Madem bu kadar kolay, o zaman herkes yattığı yerden para kazansın.

Seneler geçtikçe orospunun deneyimi konuşmaya başlar. Adamın suratından tehlikeli olup olmadığını anlıyorsunuz artık. Arabasına bindiğiniz kişinin yanında silah, bıçak olup olmadığını saptamaya başlıyorsunuz. Deneyimle birlikte dikkat de artıyor.

Trans kadınların yaşadıklarından bahsettik. Peki senin yaşadığın toplumda kimler, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Toplum birbirini ötekileştiriyor bence. Ezildim diyenler başka bir yerden diğerlerini eziyor. Herkes birbirinin üzerine basarak iktidar sahibi olmaya çalışıyor. Herkes iktidarsız olsaydı keşke. Viagra denen ilaç birçok insanı mutlu edebilir, ama birçok insanı da mutsuz ediyor. İktidar birçok yönden çüke bağlanıyor. Çükü çok kalkan bir adam beş posta iki posta muhabbetiyle arkadaşı üzerinde iktidar kuruyor. Ezilenlerin birbirini ezdiği bir toplumda birileri bundan nemalanıyor. Devlet büyükleri dediğimiz o küçük ve aşağılık insanlar bu durumdan nemalanıyor.

Örneğin bir Kürt kadını karakolda tecavüze uğruyor. Ben de karakolda tecavüze uğruyorum, ama ikimizin de birbirinden haberi yok. Kürt kadını, “Erkekmiş, dönmüş” diyor. Ben

de görmüyorum, bilmiyorum, basından görüyorum ya “terörist” diyorum. Halbuki o kadın kaçırılmış, tecavüze uğramış, hiçbir varlığa yakışmayacak muamele görmüş. Kürt kadınının benim yaşadıklarımı yaşadığını görünce şok oluyorum. Kürt kadını da aynı şeyi yaşıyor. Bizim birbirimizi ötekileştirmemize ise sistem, medya ve devlet neden oluyor. Zihniyetlerin değişmesinin önüne geçiyorlar. Benim Kürtleri anlamamam için elinden geleni yapan bir devlet söz konusu. Devletin iktidar olmak için bizi bize kırdırması gerekiyor. Aslında hepimiz eziliyoruz, ama bunun farkında değil hiç kimse.

Medyadan bahsettin ama açalım yine de. Medya ve transfobi ilişkisi nasıl bir ilişki sence? Son süreçte medyada değişim oldu mu?

Sistemin en güçlü araçlarından birisi medya. Sadece sistemin istediğini görüyoruz. Ben küçükken de böyleydi. Bir transı gasp ediyorlar, dövüyorlar. Üzerine polis geliyor, transı dövüyor. Artık trans da yapabileceği hiçbir şey kalmayınca yerden bir şişe parçası buluyor ve kendini kesiyor. Bunu da travesti terörü olarak gösteriyorlar. Öncesinde ne olup bittiği yok. Medya çok büyük bir tehlike. Sırf bu yüzden senelerce insanlar bizi yaratık olarak gördü.

Şu anda da uygulanan politika bana kalırsa görünmemelik. Biz görünürlük üzerine çalıştıkça, sistem bizim medyada görünmez olmamız için elinden gelen her şeyi yapıyor. Bugün 50 bin kişi 100 bin kişi yürüyüş yapıyoruz, ama bu sadece ufak medya gruplarında yer alıyor. Halbuki biz sokakları inletmişiz, biz az değiliz, her yerdeyiz. Anaakım medya göstermemek için üstün bir çaba sarf ediyor. Biz Onur Yürüyüşü yaparken neredeyse Gezi’de olduğu gibi penguen belgeseli koyacaklar. Bugün LGBTİ sanatçılar sansürle karşılaşılıyor. Bir Kuşum Aydın ve Fatih Ürek son zamanlarda “erkeksi” giyindiği için eleştirildi, ama mecbur öyle giyinmeye. Yoksa ekmeğinden olacak. Takım elbiseyle çıkan Aydın yeterince erkek bulunmadığı için bile işinden oluyor. Benim 4 tane ödül alan filmime TRT’den sansür var. Altın Portakal alan filmi sansürlüyorlar. Benim kadar çok konuşan birini bile susturuyorlar. Ama artık medyaya da girdik. Bizi anlayan, takdir eden, konuşmamızı sağlayan medya kuruluşları da var. Devleti devirene kadar susmayacağız. Durmayacağız, konuşacağız.

Son zamanlarda trans gündeminde önemli meselelerden birisi de cezaevleriydi. Avşa’nın tecavüz ve şiddete karşı başlattığı açlık grevi ile cezaevlerinde transların maruz kaldığı sistematik şiddet ve tecavüz görünür oldu. Cezaevlerindeki trans mahkumlar için sence ne yapılabilir?

Öncelikle cezaevi yönetimlerinin insan hakları konusunda eğitim alması gerekiyor. Bir paket sigara için gardiyanla beraber olmak zorunda kalan arkadaşlarımız var. Cezaevlerinde translar tecrit koşullarında tutuluyor. Tek başınalar. 7-8 trans aynı koğuşta kaldığı zaman onların kıyafetlerini yıkar, sigarasını alır. Ama tek başına tecritte olan bir insan bunu yapamaz. Kimseyle konuşamaz. Sürekli bir hücredesiniz ve kimseyle konuşamıyorsunuz. Yerde gezen böceklerle konuşmaya başlıyorsunuz. Dehşet bir durum. Yaşam koşullarının düzeltilmesi için bütün devlet birimlerinin, hatta o Başbakan’ım diyip konuşan insanların bile insan hakları konusunda eğitim alması lazım. Vatandaşına saygı göstermiyorsun. Nasıl bir

bencilliktir ki oy dilendiğın insanları eziyorsun?

Cezaevi başlı başına insan haklarına aykırı bir şey. Kimi hangi hukukla, hangi mantıkla içeri atıyorsun? Bir hakimin verdiğı karara karşı öteki hakim bambaşka bir şey söylüyor. Benim çalınan senelerimi kim geri verecek? Hangi hukuk bir transı hem içeri tıkıp hem de hiçbir varlığa yakışmayacak koşullarda tutuyor. Cezaevindeki hükümlüler şu an çok kötü durumda, durumlarını iyileştirelim diyoruz ama onun içeri girmesinin sebebi ne? Bugün bir trans kadın göğüs çatalı gözüktü diye içeride bir yılını geçirmek zorunda kalabiliyor. Transfobik bir polis kafasına göre polise mukavemetten işlem yapıyor diye içeriye giriyor trans kadınlar. Ki mukavemet olsa bile bunda yanlış olan ne? Bütün polislere mukavemet etmeliyiz. O insanı keyfî bir biçimde içeri tıkıyor ve tecrit koşullarında tutuyorsunuz. Bu devlet komple yıkılmalı. Baştan sona çürümüş bir sistem var ortada.

Transfobiyle mücadele etmek için ilk elden ne yapılmalı?

Sistemi kökten değiştirmemiz gerek. Translar bu sistemin altındaki dinamitlerdir. Her birimiz patlamalıyız ki bu sistem değişsin. Bu devlet çökmeli. Translar olarak korkmamalıyız. Bizimle dalga geçiyorlarsa biz onlara kahkahalar atmamız. Sana ne benim önümde ne olduğundan? Kabul görmek için değil, varlığımızı kanıtlamak için sokaklarda olmalıyız. Neden bu erk sistem beni dört duvar arasında sikerken, sokakta var olmamı istemiyor? Hayır efendim, bu götvereni her yerde görecekler. İsteseler de istemeseler de.

Bütün bu dediklerini yapabilmek için transların bir şekilde örgütlenmesi, bir araya gelmesi gerekiyor. Transları örgütlenmeye teşvik etmek için ne yapmalı sence?

Transları bir arada hareket etmeye teşvik etmek için ezilmişliklerimizin aynı yerden olduğunu görmemiz gerekiyor. Hemen hemen hepimiz aynı şeyleri yaşadık. Okulu bıraktık, polis aynı cezaları kesti, toplum aynı yönden ezdi. Önce ezilmişliklerimizi konuşmalı ve bunu değiştirebiliriz demeliyiz.

"YAŞADIĞIM ŞEHİRİ TERK ETMEK İSTEMİYORUM"

YAĞMUR ARICAN
(MERSİN)

"Aile baskısı, çevre, eş dost baskısı bir bütün olarak seni göç etmeye zorluyor. Mersin'de defalarca göçe zorlandım. Polis ve çevre baskısına daha önce direnemeyip göç etmiştim ama bu sefer direndim. Gitmeyeceğim dedim. Defalarca çöplüklere bırakıldım. Kolluk kuvvetleri biletimi alıp beni otobüse bindiriyordu. Ben yollarda inip tekrar Mersin'e dönüyordum. Ben yaşadığım yeri terk etmek istemiyorum."

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun?

Transfobi diğer fobilerden çok daha farklı bir fobi. Kendinden olmayana nefretle bakmak. Bir Kürt'e Alevi'ye dönük nefretlerden de farklı bir nefret. Günü geldiğinde bütün bu ötekiler birleşip transfobi de üretebiliyor.

Gündelik hayatında transfobi nasıl karşına çıkıyor?

Transfobinin karşınıza nerede ve nasıl çıkacağı çok belli olmuyor. Hiç ummadığın, en kül-

türlü dediğin yerlerde bile transfobiyle karşılaşıyorsun mesela. Transfobinin genelde varoşlarda olduğu söylenir mesela. Ama varoşlar fobi üretmeden seni bağrına basabiliyor. Transfobi bir şekilde her yerde farklı biçimlerde var oluyor. Gündelik hayatın her alanında karşılaşılabiliyorsun.

“Metropollerde gecelere ve gettolarda sıkıştırılmayı reddediyoruz. Küçük şehirlerden büyük şehirlere göç etmek zorunda kalıyoruz. Geldiğimiz şehir bize mutluluk ve özgürlük vaat etmiyor. Yaşamak için göç etmek zorunda kalıyoruz”. Trans Manifestosu’ndaki bu cümleden hareketle, hayalindeki kent nasıl bir yer?

Transfobinin, homofobinin daha doğrusu komple fobilerin olmadığı bir alanda yaşamak isterim. Fakat küçük yerlere filan özgü değil transfobi. Belki de metropollerde transfobiyle daha çok karşılaşabiliyoruz. Ama Mersin’de diğer ötekilerin yoğunluklu yaşadığı yerlerde daha rahat edebiliyorum. Bu Mersin’in metropol olmasından kaynaklanmıyor. Diğer ötekilerin benim neler yaşadığımı anlamasıyla alakalı.

Göç dediğimde aklına ne geliyor? Göç etmeye zorlandın mı?

Göç etmeye çok zorlandım. Daha beden değişikliğine uğramadan yaşadığım şehir Adana’dan göç etmeye zorlandım. Polisin sürekli tepemde olması, çalıştığım yer Adana Çikobirlik’e gitmekle tehdit etmesi sonucu göç etmek zorunda kaldım. Cinsiyet kimliğim dolayısıyla memuriyetten atıldım.

Aile baskısı, çevre, eş dost baskısı bir bütün olarak seni göç etmeye zorluyor. Mersin’de defalarca göçe zorlandım. Polis ve çevre baskısına daha önce direnemeyip göç etmişim, ama bu sefer direndim. Gitmeyeceğim dedim. Defalarca çöplüklere bırakıldım. Kolluk kuvvetleri biletimi alıp beni otobüse bindiriyordu. Ben yollarda inip tekrar Mersin’e dönüyordum. Ben yaşadığım yeri terk etmek istemiyorum.

Göç meselesi ve anlattıkların barınma hakkıyla yakından ilişkili sanırım?

Barınma sorunu daha çok trans kadınların ve feminen geylerin yaşadığı bir sorun. Kendi mülkün olsa bile seni o mahallede istemiyorlar. Erkeğe ihanet etmiş ya da bir erkeğin kadına dönüşmüş halini kabul etmiyorlar. Mersin’de trans kadınların hiçbiri kendi evinde tek başına oturma lüksüne sahip değiller. En az beş kişi yaşıyoruz evlerde. Tek başına ev tutmaya kalkıştığın esnada, bir emlakçıyla anlaşıyorsun diyelim, eş dost adına tutmak zorunda kalıyorsun evi. Cinsel kimliğini gizliyorsun. Tuttuktan sonra ise siteden, apartmandan, mahalleden baskılar başlıyor.

Yaşadığın şehirde senin dışında kimler ayrımcılığa, baskıya ve ötekileştirmeye maruz kalıyor?

Kürtler ve Çingeneler diyorum ilk etapta. Ben onların içinde büyüdüm. Kendimi öyle var

ettim ve biliyorum neler yaşandığını. Birçok grup var ama bu iki grup ve Ermeniler çok daha dezavantajlı durumda.

Mersin'de belirli bir alana sıkışmış bir Kürt halkı var. Hiçbir zaman şehrin diğer kısmına kabul edilmediler. Bu topraklar hepimizinse neden Kürtler bir alana sıkıştırılıyor? Romanlar ya da Çingeneler yine gettolara sıkışmış durumda. Kentsel dönüşüm diye evleri elinden alındı. Çadırlarda yaşamak zorunda kalıyorlar.

Sosyal haklara ilişkin ne gibi taleplerin var?

Bir trans kadın olarak birçok sosyal hak talebim var elbette, ama Türkiye'de sosyal haklar zaten çok garip bir şey. Kimsenin herhangi bir sosyal hakkı yok ki! Tabii ki translar daha dezavantajlı durumdayız. Sağlık, barınma, çalışma hakkı gibi haklarımız yok.

Özellikle çalışma hakkı meselesi çok önemli bir mesele. Ben seks işçiliği dışında bir işte çalışabilen ve hayatını geçiren kimse tanımıyorum. Örneğin Mersin 7 Renk'ten Tuna Şahin elektrik mühendisi. Ben ziraat mühendisiyim. Ama maalesef ki cinsel kimliğimizden dolayı çalıştığımız kurumlardan atıldık. Bir daha da iş bulamadık. Seks işçiliği yapmak zorunda kaldık. Seks işçiliği meslektir ancak zorunlu hale dönüştüğünde bir işkence.

Sağlık hakkı meselesini açarsak, sağlığa erişimde ne gibi sorunlar yaşıyor ve düzeltmek için ne yapılması gerekir?

Trans kadınlar sağlık kuruluşlarına gitmekten çekiniyor. Oradaki bakışlar, gülüşler, fobik tutumlar hastaneden uzaklaşmaya, çok hasta dâhi olsa gitmek istememeye yol açıyor. Tüm insanların sağlığa erişebilmesi için aylık 30 lira gibi bir ödemeye yeşil kart alabildiklerini biliyorum. Ama trans kadınlar olarak bundan ya haberdar değiliz ya da transfobiden dolayı çekiniyoruz, bu haktan faydalanamıyoruz.

Eğitim hayatında neler yaşıyor peki? Senin eğitim hayatın nasıl geçti?

Benim yaşadığım coğrafyada trans kimlik bilinmediği için zorluklar yaşadık. İbne, top damgası yedim. Öğretmenler çok yetersiz bence. Ortaokulda beni bütün okul Ayşe diye çağırırdı. Tacize uğruyordum sürekli. Okul yönetimi durumu bilmesine rağmen ben suçlandım. Ailemi çağırdılar, beni deşifre ettiler. Haliyle okuldan soğudum, ama yılmadım. Okul değiştirdim. Orada da benzer şeyleri yaşadım. Bu sefer de Tijen diye çağırmaya başladılar.

Milli eğitim müfredatının en başta değişmesi gerekiyor. Öğrencilere ilkokul çağında farklı cinsel kimliklerin var olduğu anlatılmalı. Eğitim-Sen'in birtakım güzel çalışmaları var. Öğretmenlere dönük eğitimler oluyor, ama bu yetersiz. O müfredatlar değişmezse, hiçbir şey değişmez. Ötekileştirme temelden durdurulmalı.

Mülteci transların sorunlarına ilişkin neler yapılabilir?

Biz çok yeni bir dernek olduğumuz için bu alanda herhangi bir çalışmamız yok. Kaos GL'nin çalışmalarını takdir ederek izliyoruz. Biz bir sorun yaşıyorsak, mülteciler on sorun yaşıyor. Biz bu coğrafyada vatandaş olarak kendimizi ifade edemezken, onlar nasıl kendini ifade etsin? Dernekler olarak bizim de eksikliklerimizi gidermeliyiz.

Cezaevleri şiddetin ve transfobinin çok yoğun yaşandığı bir diğer alan. Cezaevindeki transların durumlarını iyileştirmek için sence ne yapılmalı?

Cezaevindeki trans kadınlar meselesinde maalesef ki biz de çok bir şey yapamıyoruz. Tanıdığım birçok trans kadının hücrelerde kaldığını biliyorum. Devletin son önerisi var mesela. LGBTİ cezaevi yapacaklarmış. Çok komik buluyorum ben bu öneriyi. Bir taraftan o hücrelerden kurtulmak gibi geliyor, ama neden cezaevi alanında LGBTİ'lere ilişkin bir çalışma var da başka alanlarda yok? Yani devletin LGBTİ'lerle ilgili, koruymuş gibi davranarak yaptığı ilk düzenleme neden cezaevi?

Aynı cezaevinde de LGBTİ'lerin ötekileştirileceğini düşünüyorum. Halihazırda var olan cezaevlerindeki durum iyileştirilebilir mi açıkçası bilmiyorum. Herhalde bunun iyileşebilmesi için infaz kurumlarında LGBTİ'lerin çalışması veya en azından LGBTİ'lere ilişkin eğitim verilmesi gerekiyor.

Transfobiyle mücadele için ilk elden neler yapılabilir?

Derneklerle ilişkilendenmeden önce de biz transfobiyle mücadele ediyorduk. Ama ben bunun çok yanlış olduğunu düşünüyorum. Bireysel adımlarla transfobiyle mücadele edilebilir, ama örgütlenerek bir arada yürüdüğümüzde yalnız kalmamış oluyoruz. Bizim ilk etapta örgütlenmemiz gerekiyor.

Örgütlenmenin yanı sıra, sokakta yürümemiz bile bir şekilde aktivizm. Bir transın biyolojik kadını oynamasını anlamıyorum ben. Sokakta göğsünü gere gere trans kimliğiyle yürümek gibisi var mı? Bu bile transfobiyle mücadelede ciddi adımlar atmamızı sağlıyor.

Peki bu bahsettiğin örgütlenmeleri kurabilmek, trans kadınları örgütlenmeye teşvik etmek için ne yapılmalı?

Transları örgütlemek çok zor. Çok farklı hayatlar yaşıyoruz. Seks işçiliği bambaşka bir hayat yaşamayı zorunlu kılıyor. Gece sabaha kadar çalışıp ertesi gün dernekle nasıl ilişkileneceksin? Biz Mersin'de ilk önceleri çok fazla trans kadınla örgütlendik, ama daha sonra azalmalar oldu. Yaşadıkları hayatlar itibarıyla önüne geçemedik. Bizler LGBTİ aktivistleri de bazen hatalar yapıyoruz. O trans kadının seviyesinden konuşmak, onun kendisini değerli hissetmesini sağlamak gerekli bence. Üstten, akademik dille olmaz. Değerli kılarak, birbi-

rimizin değerini hissettirerek örgütlenebiliriz.

Son olarak transfobiyle mücadele için devlet ve kamu ne yapmalı?

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ifadesi anayasada yer almalı. Bu da yeterli olmayacak. Devlet eğitimden sağlığa çeşitli evrelerde farkındalık çalışmaları yapmalı. Toplumda farklı renklerin yaşadığını devlet her kademesinde yaygınlaştırmalı. Devlet yeterli olmaz. Nihayetinde toplumun değişmesi gerekli, ama bir adım atmada kolaylaştırıcı olabilir devlet kurumları.

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

ĐÓNG BÓNG

"İŞYERLERİNE TRANS KOTASI KONULMALI"

İREM AŞIK
(ESKİŞEHİR)

"Medya şu anda sağ partilerin kontrolünde olduğu için bekleme halinde. Ne bizden yana olabiliyor ne de kötüleyebiliyor eskisi gibi. Bekleme hali var. Ama yarın bir gün devletin doğrudan saldırısı olursa, medya da devletten yana olacaktır. Tayyip Erdoğan bize sapık derse ertesi gün tüm basın "İşte sapıklar" diye manşet atar."

Transfobiyi nasıl tanımlıyorsun?

Ben genelde gizli eşcinsellerden ve şu anda moda olan CD'lerden (cross dresser) daha fazla transfobi görüyorum. Gizli bir şeyler yaşayıp, kendini kabul edememiş insanlardan daha çok transfobi görüyorum.

Sokakta cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliğini bilmediğin insanlardan gördüğün transfobiden daha mı fazla?

Sokakta yürürken elle göstermeler, arkamdan gülmeler oluyor tabii. Yine ev ararken çok karşıma çıkıyor transfobi. Ev bulamıyorum çoğu zaman. "Çok hoşsun, tatlısın ama ev veremeyiz" diyorlar. Gece olduğu zaman hepsi seni arzuluyor, ama kimse elini taşın altına koyup senin iyiliğin için bir şey yapmıyor. Ha bu transfobi midir? Fark etmeden de olsa

yaptıkları transfobidir bence.

Geceleri arzuladığını ama gündüzleri arkandan güldüklerini söyledin. Geceye ya da gündüze sıkışmadan nasıl bir şehirde yaşamak istersin?

En azından translık hakkında bilgisi olan insanların olduğu bir yerde yaşamak isterim. Translık hakkında biraz dâhi bilgisi olunca nefret azalıyor. Mesela ben Eskişehir’de 6 yıldır öğrencilerin olduğu bir semtte yaşıyorum. Bir tane hocalarının bile birkaç sözü çok değiştiriyor insanları. Eğitim ailelere bırakılmamalı diye düşünüyorum bazen. Düzgün eğitim verilse ve tarafsızlığın ne demek olduğu bilinse birçok şey değişebilir. Düzgün eğitim almış ve translık hakkında bilgisi olan insanlarla yaşamak isterdim.

Göç senin için ne anlama geliyor? Göç etmek zorunda kaldın mı?

Göç etmek zorunda kalmadım. Sınırından döndüm. Kendimi kabul etme ve açılma sürecinde aileme açıkladım. Eskişehir’de trans geçiş sürecimi gerçekleştiremem diye İstanbul, İzmir ya da Ankara’ya gitme gibi bir planım vardı. Araştırdım ama ailemin biraz daha iyi tepkileri ve Eskişehir’i sevdiğim için göç etmedim.

Ailenle mi yaşıyorsun?

Yok, ailemle yaşamıyorum ama aynı şehirde yaşıyoruz. Ailemle görüşüyorum. Tepkileri birçok trans arkadaşımın ailesine göre daha iyiydi.

Kentin istediğin yerinde yaşayabiliyor musun?

Hayır yaşayamıyorum. Biraz daha ucuz ve geçinmenin kolay olduğu kıyı semtlerinde yaşayamam. Seks işçiliği de yapmak zorunda olduğum için yaşayamam. Seks işçiliği yapmak zorunda kalmasam belki yaşayabilirim.

Barınma hakkı denince ilk aklıma kiralık ev bulamamam geliyor. Kimse ev vermiyor. Sürekli bir sıkıntı oluyor.

Sıkıntılardan bahsettin ama yine de yaşadığın şehirde kendini istediğin gibi gerçekleştirdiğini söyler misin? Haklarına saygılı davranılıyor mu?

Kötünün iyisi durumundayım. Diğer birçok şehre göre daha iyi bir yerde yaşıyorum. Kendimi daha iyi ifade edebilmek elbette isterim. Kısıtlamalar oluyor. Haklarıma nispeten saygılı davranılıyor.

Kentte ayrımcılık ve transfobik şiddete karşı seni koruyacak mekanizmalar var mı? Neye ihtiyaç duyuyorsun?

Hayır herhangi bir mekanizma yok. Hatta transfobik şiddete maruz kaldığımız zaman polisler saldırganların sırtını sıvazlıyor. Devletin böyle bir mekanizma geliştirmesi gerekiyor.

Eğitim hayatında neler yaşadın? Trans kimliğinden dolayı ayrımcılığa uğradığını düşünüyor musun?

Ben kendimi biraz daha geç kabul ettim. O yüzden sürekli gizliydim lise hayatıma kadar. Üniversiteye gitmedim. Bir güzel sakladığım için çok sıkıntı çekmedim. Ama kendimi saklamak zorundaydım.

Yaşadığın yerde kendini ekonomik olarak özgür hissediyor musun?

Genel anlamda sorun yaşamıyorum. Para kapitalist düzene hizmet ettiği için insanlar genelde para harcarken seni seviyorlar. Eğlence mekanlarına girişte bazen sorun yaşayabiliyoruz. Onların düşüncesi de “Travestidir, burada müşteri arar” yönünde oluyor.

Çalışma hayatında translar var olabiliyor mu sence? Seks işçiliği dışında çalışma imkanı var mı?

Bizim şehrimizde öyle bir imkan yok. Ben beş sene çalıştığım yerden translığımdan dolayı kovuldum. “Kapıya polis gelirse ne deriz? Firmamız bunu kaldıramaz” gibi sebeplerle beni kapı dışarı ettiler. İtiraz etmeyeyim dava açmayayım diye de “Hata bizimdir. Yeni sistemimizde sana yer yok” diye kağıt yazdılar. Dava açmayayım diye translığımdan dolayı attıklarımızı yazmadılar. Ben trans eğilimlerim olduğunu ama çalışmaya devam etmek istediğimi söyledim. Çalışmamdan memnun olmalarına rağmen işten atıldım.

Seks işçiliği konusunda görüşlerin neler?

Seks işçiliğini yapmak isteyen arkadaşlarım var. Bunun meslek olması gerektiğini söylüyorlar. Yapmak isteyen arkadaşların güvenli koşullarda, sağlık kontrolleri yapılarak çalışması gerektiğini savunurum.

Trans kadınların ayrımcılığa uğradığını konuştuk. Peki trans kadınlar dışında kimler nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Çok klasik bir durum. Kürtler, Aleviler ve Romanlar uğruyor. Yaşadıklarımız çok benzer. Toplumun belli bir çizgisi var ve sen o çizgiye uymuyorsan seni daha da dışına atıyor. Görmek istemiyor. Kendi yaşadığım ayrımcılığın dozajının daha yüksek olduğunu düşünüyorum.

Medya ve transfobi çok konuşulan bir alan. “Travesti terörü” haberleri bir dönem iyice ayyuka çıkmıştı. Son süreçte medyada transların görünürlüğü ve temsili ne düzeyde?

Medya bence şu anda sağ partilerin kontrolünde olduğu için bekleme halinde. Ne bizden

yana olabiliyor, ne de kötüleyebiliyor eskisi gibi. Bekleme hali var. Ama yarın bir gün devletin doğrudan saldırısı olursa, medya da devletten yana olacaktır. Tayyip Erdoğan bize sapık derse ertesi gün tüm basın “İşte sapıklar” diye manşet atar.

Sağlıkta durum nedir? Sağlık hakkına erişim engelleniyor mu sence? Sorunları çözmek için ne yapılabilir?

Pembe kimliğim olmadığı için hastaneye yatmam gerekse, beni erkeklerin içine alsa benim için sorun; kadınların arasına yatırsa onlar sorun olduğunu düşünüyor. Sağlık hizmeti vermek istemeyen doktorlar çıkabiliyor. Oysa ki böyle bir tercih hakkı yok. Herkese eşit hizmet vermeli.

Eğitimle bunun önüne geçebileceğini düşünüyorum. Kısa vadede ise devlet “Bunu yaparsan ceza alırsın” dese korkularından da olsa bana hizmet vermek zorunda kalacaklar. Ama devlet yetkilileri, “Helal olsun. Göt ettin ibneyi” demeye devam ettikçe o doktor ya da sağlık görevlisi de beni tedavi etmez, hastalandığımda hastaneye gidemem.

Transfobiyle mücadele için ilk elden yapılması gereken nedir sence?

Eğitim diyorum ben. Bir kuşağı kaybetmiş olabiliriz, ama yeni kuşak eğitimle transfobiye karşı olabilir.

Translar örgütlenmeye nasıl teşvik edilebilir?

Bu bir paradoks bana kalırsa. Diğer trans arkadaşlarım da ahlak ve dinle şekillenen bir kültürle kodlanmış. Bu kodlamalardan dolayı geldiği zaman rahatsızlık hissediyor. Dönüşüm geçirse bile kendi içinde çelişkileri olan arkadaşlarım var. Bu tür sıkıntılar bizi geriye götürüyor. Kültürün öğretilerini aşmadan transfobiyle mücadele edilemiyor.

Devlet transfobiye karşı ne yapmalı?

İndirimli cezalar olmamalı. Bizi öldüren insanların sırtı sıvazlanmamalı mesela. Anayasal korunma sağlanmalı. İstihdam yaratılabilir bence. Trans kotası konabilir çalışma yerlerine. Seks işçiliği yapmak isteyen güvenli yerlerde çalışmaya devam eder, ama istemeyenler devletin kota koyduğu yerlerde çalışabilir.

"NEFRET SUÇLARI YASASI'NDA YOKUZ"

ZARA
(ANKARA)

"Ankara'da üniversite okuyorum ve bizim okulda "Birlikte Yaşam Bildirgesi" diye bir bildirme var. Orada açık şekilde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine dönük ayrımcılık yapılamayacağı belirtiliyor. Böyle bir ayrımcılık olursa, bu bildirme ayrımcılığın cezasız kalmayacağı anlamına geliyor."

Sence transfobi nedir?

Hastalık.

Transfobiyle gündelik hayatında nasıl karşılaşıyorsun?

Nefret söylemleri olarak karşıma çıkıyor. Bana bakışların trans olduğum için olduğunu düşünüyorum. Şu an görüntü olarak istediğim bedene çok yaklaştım. Yapmak istediklerim var. Onlar olduktan sonra çok sıkıntım kalmayacak. Bu bedene daha uzakken, kıl tüy derdinden kurtulamamışken, trans olduğum ilk bakışta belli oluyordu. İnsanlar küfrediyordu, parmaklarla beni gösteriyordu. Çok çirkin küfürlerdi.

Bütün bu baskıları bir yana koyarsak, nasıl bir şehirde yaşamak istersin? Nasıl bir kent hayalin var?

Kimsenin kimseyi yargılamadığı, bir şeyin nedenlerini öğrenmek istediklerinde düzgün bir şekilde sorguladıkları bir şehirde yaşamak isterim.

Buradan hareketle göç senin için ne anlama geliyor?

Ailem başka bir şehirde yaşıyor. Onların oturduğu şehirde yaşamam. İstedğim bedene kavuşabilmek için okulu kazandım ve Ankara'ya geldim. Geldiğim gibi de trans geçiş sürecini başlattım. Trans olmasaydım bunu yapmak zorunda değildim. Trans olduğum için daha rahat yaşayabileceğimi düşündüğüm bir şehre göç etmek zorunda kaldım.

Ankara'ya ait hissediyor musun kendini?

Hissetmiyorum. Başıma gelen şeyler küçük gibi görünse de, diğer trans arkadaşlarımızın yaşadığı fiziksel şiddetin yanında ufak şeyler yaşasam da psikolojik olarak darbe yiyorum. Zaten kendi içimde bir savaş var. Bir de insanlarla uğraşıyoruz. Bütün o bahsettiğim bakışlar, gülüşlerden ötürü kendimi yaşadığım şehre ait hissetmiyorum.

İlk başlarda yurttan kalıyordum Ankara'da. Oradaki baskılara dayanamayınca eve çıkmak istedim. Ev bulmakta çok sorun yaşadım. Ankara'nın sadece belirli semtlerinde translar ev bulabiliyor. O da hemen olmuyor. Ev sahibi, trans olduğunuz için size ev vermiyor. Trans olduğumuz için evin kirası 500 liraysa bizden bin lira istiyorlar.

Barınma hakkı diyince aklına ne geliyor?

İnsanın rahatça yaşayabileceği bir ev sonuçta.

Yaşadığın kentte ayrımcılık ve transfobik şiddete karşı seni koruyacak mekanizmalar var mı?

Geçenlerde sözlü ve fiziksel transfobik şiddete maruz kaldım ve bizi korumak istemeyenlerin yani polislerin yanına gittim. "Tamam tamam" dediler. Beni dinlemeden geri gönderdiler. Ben onların mıntıkasına ait olmayan bir karakola şikayet ettiğim için beni diğer mıntıkaya yönlendirdiler. Doğrusu nasıl olur bilmiyorum, ama benim şikayetimi oraya transfer edebilirlerdi bence.

Oradaki karakola gittin mi peki?

Çok kötüydüm, ağlıyordum. Gidemedim. Ağlarken tekrar sözlü şiddete maruz kaldım. Aklima dernekteki arkadaşımı aramak geldi, ama çok kötü olduğum için yapamadım.

Herhangi bir mekana alışveriş yapmak için, arkadaşlarıyla oturmaya gittiğinde neler yaşıyorsun? Hiç alınmadığın oldu mu?

Ankara için böyle bir endişem çok olmuyor. Kızılay ya da Tunalı gibi semtlerin dışına çıkarırsam endişem oluyor. Trans olduğum için daha rahatsız edici şekilde bakıyorlar. Sözlerinden, ses tonlarından negatif bir enerji alıyorsunuz.

Üniversitede öğrencisin bir yandan. Eğitim hayatında neler yaşıyorsun?

O konuda çok rahatım. Okulumda sadece iki kere transfobiye maruz kaldım. Merdivenlerden inerken bir erkek grubu, “Dönmeye bak” dedi. Ben de sinirli sinirli bakarak karşılık vermiştim. Ufak şeyler gibi geliyor bunlar ama sonuçta transfobi. Akademisyenler beni kendi istediğim adımla çağırıyorlar. Olumsuz geri dönüş almıyorum.

Ankara’da üniversite okuyorum ve bizim okulda “Birlikte Yaşam Bildirgesi” diye bir bildirme var. Orada açık şekilde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine dönük ayrımcılık yapılamayacağı belirtiliyor. Böyle bir ayrımcılık olursa, bu bildirme ayrımcılığın cezasız kalmayacağı anlamına geliyor.

Okul bitecek ve mezun olacaksın. Hayatını sürdürmek için çalışman gerekecek. Trans kadınlar çalışma hayatında var olabiliyor mu sence? İş bulma konusunda endişelerin var mı?

Önceden endişem vardı, ama şu an için yok. Seks işçiliği dışında başka alanlarda da var olabileceğimizi düşünüyorum. Bazı meslek alanlarında ayrımcılık yok. İnsan hakları alanında çalışmak istiyorsanız, sivil toplum kuruluşlarında sorun yaşamazsınız.

Başka alanlarda?

Ben aslında moda alanında çalışmak istiyorum. Okuldan mezun olduktan sonra moda tasarımcısı olmayı düşünüyorum. Ayrımcılığa maruz kalmayacağım fikrindeyim. Moda alanı gayet özgür bir alan bence.

Trans kadınların büyük bir çoğunluğu seks işçiliği yapmak zorunda. Seks işçiliğine dair sen neler düşünüyorsun?

Seks işçisi değilim. Ama etrafımda trans politikasını savunup, seks işçiliğini kötüleyen insanlar görüyorum. Bunu doğru bulmuyorum. Annem babam beni reddetseydi ve okuldan mezun olduğumda iş bulamazsam, toplum tarafından seks işçiliği yapmaya itileceğim. Öte yandan ben bunu isteyerek de yapabilirim. İstedğim zaman yapabilmeliyim. Toplum seks işçiliğini meslek olarak görmüyor. Halbuki bir öğretmen, doktor nasıl çalışıyorsa, seks işçileri de öyle çalışıyor.

Yaşadığın toplumda trans kadınlar dışında kimler, nasıl ayrımcılığa uğruyor?

Bizler cinsiyet kimliklerimizden dolayı, ikili cinsiyet sistemine uymadığımız için ayrımcılığa uğruyoruz. Ama Türkiye’de Türk dışındaki kimlikler, diğer etnik kökenler ayrımcılığa uğruyor. Kürt ya da Ermeni’ysen bizler gibi ayrımcılığa uğruyorlar. Dünyaya geldiğimiz an nasıl bizler ayrımcılığa uğruyorsak, Türk olmayanlar da uğruyor.

Hem Türk olmayan hem de trans olan kişilerin durumu çok daha fena. Uğradığı ayrımcılık çok daha fazla oluyor.

Medyaya geçerse, medyada uzunca süre “travesti terörü” haberleriyle karşılaştık. Son süreçte medyanın durumu nedir sence?

Translar medyada bence artık daha görünür. Kötü anlamda travesti kelimesi kullanılmıyor. Trans kadın denilmeye başlandı. Bunların hepsi olumlu yönde gelişmeler.

Sağlık alanında trans kadınlar ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor?

Üniversite hastanesinde trans geçiş sürecimi yürütüyorum. O hastane sınırları içerisinde hiçbir ayrımcılığa uğramadım. Beni Zara adıyla çağırıyorlar ve muhteşem bir şey. Ama başka hastaneye gittiğimde doktorun bakışlarından anlıyorum ki beni muayene etmek istemiyor. Bir gün bir dermatologa, “Kimliğimde başka yazıyor, ama bana Zara diye hitap edebilir misiniz” demiştim. Bana “Ne münasebet” demişti. Buna benzer şeyler yaşanıyor.

Sağlık alanında çözüm bana kalırsa birtakım eğitimler yapılması gerekiyor. Bu da STK’ların yaptığı küçük eğitimler olmamalı. Sağlık Bakanlığı bütün doktorlara dönük eğitimler vermeli.

Şiddetin en yoğun yaşandığı alanlardan bir diğeri de cezaevleri. Cezaevlerinde yaşanan şiddet, tecavüz ve işkenceleri önlemek, cezaevlerindeki trans kadınların koşullarını iyileştirmek için ne yapılabilir?

Ayrı bir cezaevi olursa, ifşa edilmiş olacaklar. Ailelerinden saklanan translar var mesela. Öte yandan ayrı cezaevi şiddeti engelleyebilir. Kimliğini söylemek istemeyen translar açısından ise kötü bir durum bence.

Transfobiyle mücadele için ilk elden sence ne yapılması lazım?

İlk yapılabilecek şey anayasadaki “Nefret Suçları Yasası”na cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği eklenmeli. Yasa çıktı ama bizi görmüyorlar, bizi eklemiyorlar. Yasa çıktıktan sonra nefret suçları sayısı azalacaktır.

Transları örgütlenmeye teşvik etmek için neler yapılabilir?

Onlara hitap edebilecek alanlarda çalışmalar yapılmalı. Her kitleden transa hitap edecek bir ortama ihtiyacımız var. Onların da sorunlarını çözebilecek bir yöntem lazım.

**PEMBE
HAYAT**

**KA
OS
GL**
escinsellerin kurtulugu
heteroseksüelleri de
özgürlestirecektir